

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLII. évfolyam • 2007. május

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Kitüntetések

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc évfordulója, március 15-e alkalmából

a Köztársaság elnöke 60/2007 (III. 20.) KE határozata szerint a pénzügyminiszter javaslatára

Nagy Lászlónak a ZALAERDŐ Zrt. Igazgatósága tagjának A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ARANY ÉRDEMKERESZT (polgári tagozat)

kitüntetést adományozta.

a Köztársaság elnöke 58/2007 (III. 20.) KE határozata szerint az oktatási és kulturális miniszter javaslatára

Dr. Hargitai Lászlónak a műszaki tudományok kandidátusának a Nyugat-Magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Kar nyugalmazott egyetemi tanárának A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ARANY ÉRDEMKERESZT (polgári tagozat)

kitüntetést adományozta.

Szívből gratulálunk!

Köszönetnyilvánítás

Az Erdészeti Lapok áprilisi – a megújuló energiaforrások hasznosításával foglalkozó – száma szakmai szerkesztésében az alábbi munkatársak nyújtottak önzetlen és nélkülözhetetlen segítséget:

Jung László, az OEE Megújuló Energia Szakosztály elnöke
Mizik András, az Ipoly Erdő Zrt. kereskedelmi munkatársa
Kéri László, a BIOHÓ Kft. ügyvezetője
Hlavay Richárd újságíró (Figyelő, Info Rádió, energiainfo.hu)

Szíves együttműködésüket ezúton is köszönjük!

Erdészeti Lapok Szerkesztőbizottsága

Az én hazám

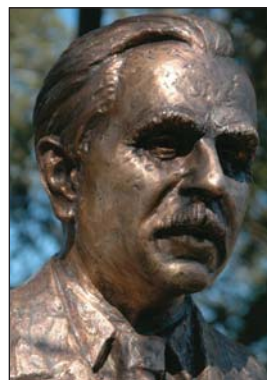
A Magyar Értelmező Kéziszótár szerint a „haza”: „Az az ország, az a népesség, amelyhez tartozunk.” Vajon milyen erő kényszerít bennünket ennek a hazának a szeretetére? Milyen erő kényszerítette az aradi vértanúkat az önfeláldozó hazaszeretetre, hiszen még Kiss Ernő és Lázár Vilmos is örmény származású volt, nem szólva Aulichról, Damjanichról, vagy Leiningen-Westerburgról... Milyen erő kényszerítette a zsidó Radnóti magyarságának könnyfakasztó módon történő megvallására? Kmoskó Mihály, az Érd melletti falucska, Pusztazámor római katolikus plébánosa, szlovák ember volt. A trianoni békeszerződés után mégis magyarnak vallotta magát. És elkezdett magyarul tanulni!

Nem lenne egyszerűbb feladni? Miért nem tudom megtenni? Miért nem is akarom megtenni? Mi vonz hazám és népem felé? A falfirkák? Az égig érő szemét? Az emberek modortalansága? Híres-hírhedt turáni átkunk, a széthúzás? Mondandómat Márai vívódásával fejezem be: Szeretlek, hazám! Nekem nem adta a sors ilyen egyszerűen ezt az érzést. ... Én már csak így merek gondolkodni felőled, éjjel után, egyedül szobámban, e félelmes műhelyben ... én most írtam le először ezt a szót, ... zsiabbadt kézzel sápadtan hajolok föléje, hallgatom zengését, vizsgálom betűit, ízlelem értelmét, ezt a félelmes és végzetes értelmet, amely egyszerre élet és halál. ... Hazám. ... halálos erő vagy, ... mely nem bocsát el. Minden te vagy, minden benned van. Megadom magam.

(Bánó László gondolata elhangzott a Kossuth Rádióban)

Szoboravató

Ünnepélyes keretek között nagyszámú vadász, erdész jelenlétében avatták fel a Budakeszi Erdészet parkjában lévő szoborkertben Szederey Ákos (1911–1991) mellszobrát. Részletes életrajzot a Gyökerek és lombok 3. kötetében olvashatunk az Európa-hírű vadászlól.

Emlékbélyegek

Andrés Pál Ásotthalomról küldte a szerkesztőségnek ezt a mini bélyeggyűjteményt. Tanulságos, és egyben elgondolkodtató, hogy szakmánk régebben – aranykor – az apró részletekre is gondolt. Piár, piár, piár... hiszen megünnepeltük a kétmilliót.

Pápai Gábor

A harmadik oldal

Igazán nem panaszkodhatnak az utóbbi időben az erdészek, hogy keveset szerepelnek a széles nyilvánosság előtt, mert az elmúlt betekben alig múlt el nap, hogy szakmánkkal kapcsolatban ne hangzott volna el rövidebb-hosszabb előadás, riport vagy egyéb a különféle sajtóorgániumokban. Kezdte a sort április végén Bánó László Bedő-díjas erdőmérnök veretes gondolataival a Kossuth Rádió „Az én hazám” reggeli sorozatában (azóta több telefont kaptam nem szakmabéli ismerőseimtől, ahol dicsérték az elhangzottakat). Röviddel ezután majd’ egy órán keresztül fejtette ki szakmánk helyzetéről és az erdészek munkájáról mondandóját Pető József, az OEE és Luzsi József, a MEGOSZ elnöke. Ez a terjedelmesnek mondható idő már nem csak nyúlfarknyi, többnyire kényszerhelyzetben született gondolatok kifejtésére nyújtott alkalmat. Egy bétre rá a Kossuth adón jelentkező Ökosansz című műsorban, ahol az erdei iskolák volt a téma, Ormos Balázs főtűkár is meghívott volt. Közben a még kevesek által ismert Vital internetes rádióban Zétényi Zoltánt (Forest Press) és Lomniczi Gergelyt (Pilisi Parkerdő) interjúvolta a szerkesztő.

Az Erdészeti Lapok által évtizede kezdeményezett újságírók országjárása május elején ezúttal a NEFAG Zrt.-nél kezdődött és a NYÍRERDŐ Zrt.-nél folytatódott. A tucatnyi tudósító – a házigazdák remek szervezésének köszönhetően – elemében volt, mert az alföldi tölgyesekkel, az erdei iskolákkal, az ártéri erdőkkel, az idén kiemelkedő forrással gazdálkodó közmunkaprogrammal, a vadaskertekkel, a felső-tiszai térséget sújtó fagykárral, a természetes felújítással, valamint az erdészek közjóléti tevékenységével kapcsolatos témákról készíthették riportjaikat. Közel fél-száz lett belőlük, melyből az elsőt – a technikának köszönhetően – már az indulást követő nap reggelén hallhatták a Falurádióban. És azóta is nap mint nap erdőtémát sugároz az éter.

Úgy tűnik, beérett a kezdeményezés, mert egyértelműen érezhető volt, hogy a már sokadik sajtótúrán részt vevő újságírók értik az erdőben folyó munkálatokat, felismerve a társadalom igényét is szolgálni akaró erdészek – olykor az elfoglalt természetvédők által megkérdőjelezett – évszázadok óta folytatott tevékenységét.

Pápai Gábor

Tartalom

Innovatív erdőgazdálkodási módszerek megtervezésének és kialakításának támogatása	150
Somogyi Zoltán: A Kyotoi Jegyzőkönyv és az erdők	152
A Föld újraerdősítése	155
Mibók Barbara–Hagyó Andrea–Standovár Tibor–Gálbidy László–Ruff János: Figyeljük a fény játékát	156
Mátravasút Gyöngyös–Lajosháza.....	159
Csepregi Imre: A fábiánsebestyéni kocsányos és szlavón tölgy összehasonlító kísérlet eddigi eredményei	160
Erdészmaajástól gyermeknapig	163
Andrássy Péter: Kitaibel évfordulók	164
Újra közmunkaprogram a Nyírerdőnél	165

Madarak és Fák Napja
1906–2007.166

Madarak és Fák Napja a szombathelyi parkerdőben	167
--	-----

Jelöltek a pilisi
erdészek168

Szakmai tanulmányút Bajorországban	169
Project javaslat felterjesztése svájci támogatás elnyerésére.....	170
A jogász válaszol	171
Sikeres erdőgazdaképzés	172
„Hasalok a fűben” Pályázat	173
Dobay Pál: Hogyan lett Áprily Lajos a Pilis költője?	174
Százmilliós közmunka az erdőkben	175
Az Erdészcsillag Alapítvány felhívása	177
Alapítványi hírek	177
Egyesületi hírek	179
NYÍRERDŐ erdei futóverseny	183
2007 – Az év madara a mezei veréb	5/B3

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLI. évfolyam 5. szám (május)

FŐSZERKESZTŐ: **PÁPAI GÁBOR** • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: **HARASZTI GYULA**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Puskás Lajos, Sárvári János.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon/fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: **DR. PETHŐ JÓZSEF elnök**

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2007. május 15.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Szálalóvágás. Fotó: Keresztes György

Innovatív erdőgazdálkodási módszerek megtervezésének és kialakításának támogatása

– Ez a címe annak a programnak, amelynek záró értekezletére invitált Keresztes György, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. termelési vezérigazgatója, és Sinka Attila marketingvezető. Keresztes Györggyel beszélgettünk erről az érdekes munkáról. Hogyan kezdődött?

– Az Erdőgazdaság által kezdeményezett és a FAO által támogatott bújáki vidékfejlesztési programmal, amely 2002-ben ért véget. Erről az *Erdészeti Lapok* is beszámolt. A projekt célja az volt, hogy elindítson egy fejlődési folyamatot, amely a környék lehetőségeit használja fel a fejlesztéshez, hogy az itt-lakókat segítse a fejlődési folyamat elindításában. A feladat hármas volt: a lakók, az önkormányzatok és a vállalkozások képzése, a lehetőségek feltárása és a fejlődés szükséges irányainak megfogalmazása, valamint ténylegesen megvalósított fejlesztésekkel az ökoturizmus elindítása. A térségben található kilátó-, illetve lakótorony rendbehozatala, valamint az ökológiai tanösvény kialakítása és egy „vadmegfigyelő” létesítése volt a kezdet. Az az egyszerű felismerés indította el gondolatainkat, hogy a környék lakóinak nem az erdőből kitermelhető haszon a fontos, hanem a jóval nagyobb lehetőséget magában hordozó ökoturizmus, amely több hasznot hozhat a térségben, mint a fakitermelés, ezért az erdőgazdálkodást – ugyanúgy, mint a mezőgazdálkodást és a többi, helyi, hagyományos tevékenységet – az idegenforgalomnak kell alárendelni. Az említett tornyot részben FAO-támogatásból, részben területfejlesztési és természetesen saját erdőgazdasági forrás segítségével felújítottuk, kilátókénti használatra alkalmassá tettük. A lakótorony körül hozzávetőleg 100 hektár volt vágásterület fekszik, ami a letermelés előtt sarjerdő volt, így tulajdonképpen majdnem egyszerre, körülbelül 15 év alatt termeltük ki. Ez nem tett jót a turizmusnak. Külföldi szakértők is egyértelműen úgy foglaltak állást, hogy a turizmust csak olyan erdei környezetben lehet eredményesen kialakítani, ahol folyamatos erdőborítás van, illetve olyan erdőnevelési mód-

Keresztes György (balról) és a FAO szakemberei

szert kell alkalmazni, ami ezt a célt segíti. Nos, ez egyértelműen a szálasos üzemmód.

– *Kicsit mintha megkéstünk volna a felismeréssel.*

– Az lehet, de jobb későn mint soha, s mi ezt – azt hiszem – az adott körülmények között időben kezdtük komolyan venni, mert nincs más kiút. Mivel az eljárásokat és a lehetőségeket alig ismertük, olyan eszközt akartunk az erdészeink kezébe adni – és akkor már minél több erdész kezébe –, amely segít a természetközeli erdőgazdálkodás megértésében, a munka elkezdésében. Nos a szándék és az elhatározás, az ötlet elővezetése után javasolták a FAO római szakemberei, hogy írjam le, hogy hogyan is képzeljük az egészet és pályázzunk. Hát nem volt könnyű, mert vagy a tizedik változat után kapott szabad utat a bírálóbizottságban. Megérte a sok kínlódás, mert végül elfogadták és szabad utat kapott az elképzelés, ami 270 ezer dollárral volt „kiköveztve”. A negyvenöt oldalas dokumentáció tartalmazta azt is, hogy az erdészet dolgozóit, vállalkozóit meg kell tanítani az új termelési módszer minden csínjára. Több bemutatót, előadást tartottunk és egy, a teendőket, a jelenleg a tárgyról

meglévő ismereteket összefoglaló kiadványt jelentettünk meg. Új eljárások kellettek, amelyekkel az ökológiai elvárásoknak éppúgy eleget tudunk tenni, mint ahogy a várható ökonómiai következményeket el tudjuk fogadtatni.

– *A hagyományos üzemtervek előírásai simultak az új elképzeléshez...*

– Meg kell mondanom, némi zavar került a rendszerbe, hiszen az üzemterv törvény alapján működtethető, így az egyes paragrafusok megítélése nem volt egyértelmű. Éppen ezért javasoljuk a jogszabályok harmonizálását a szálasos üzemmódhoz. Ez a javaslat most készült el, tartalmazza a címben szereplő program zárójelentése. Javaslatokat tettünk benne, hogy mit kell változtatni, vagy újként behozni ahhoz, hogy működjön a rendszer, működhessen a teljes erdőborítással kezelt erdőgazdálkodás.

– *Gondolom, nem egyedül készítettétek mindezt?*

– Szó sincs róla! 2004-ben, amikor indult a program, megalakult egy felügyelőbizottság. Ebben részt vettek az FVM, az ÁESZ, az Egyetem és a magán-erdőgazdálkodás szakemberei. Készült egy munkaterv, amelynek alapján folyt a munka. A különböző részfeladatokat különböző szervezetek végezték, mint

például az Egyetem, vagy a Zöld Pihenő Alapítvány. Az IUCN-nel is szerződést kötöttünk, amelynek eredményeképpen megszületett a szálalás rejtelmével foglalkozó kézikönyv. A fakitermelési bemutatokat a Faipari Innovációs Társaság segítségével szerveztük. Itt a célnak legjobban megfelelő gépeket alkalmaztuk és elővezettük az istállókból a régen oly annyira bevált, de mára már feledésbe merült lovas közelítési módszereket is. A Zöld Pihenő Alapítvány pedig a turisztikai felmérést készítette, bekalkulálva valamennyi, a témával kapcsolatos részletet. Az Egyetem Vagyongazdálkodási Intézete az ökoturizmus lehetőségeit mérte fel. Nagyon sok segítséget kaptunk a Pro Silva Egyesülettől és az egyik kétnapos bemutató megszervezésében az Ipoly-erdőtől. A Pro Silva Egyesület néhány éve megjelent kiadványát újra kiadtuk a projekt anyagi támogatásával és a benne leírt, a természetközeli erdőgazdálkodást megmagyarázó elveket felhasználtuk a képzési tevékenységünk során.

– *Hol voltak a kísérleti területek?*

– Lovasberényt és Bujákat jelöltük ki, ahol a mintaterületeken tartottuk a bemutatásokat. Természetesen állománykímélő technológiákat alkalmaztunk. Az ERTI végezte a fatermésben várható adatok ki-munkálását. Az eddigi fatermési eredményeink – bár még nagyon a kezdetén tart a vizsgálat – azt látszanak igazolni, hogy a szálalás, mint erdőkezelési rendszer alkalmazása által nem csökkent a kitermelhető faanyag mennyisége. Sajnos – ezt ismételtén meg kell jegyezni – a jelenleg érvényes jogszabályok által előírt és megengedett erdőgazdálkodási szabályozás nem segíti a szálalásos üzemmód terjedését.

– *Az az érzésem, hogy a „kitermelhető fatömeg”-szemlélet valahogy megkövült a régi, tervutasításos gazdálkodás idejéből.*

– Valószínűsíthető, hogy a kitermelhető fatömeg természetközeli módszerekkel sem csökken. A közvetlen fakitermelési költségek egy köbméter kitermelt faanyagra vetítve kissé nőhetnek, azonban az igazi nyereség a szálalásban az, hogy nem, vagy csak alig kell erdőművelési költségeket fedezni. Ezzel sok, jelenleg gazdaságtalannak számító állományban lehet eredményesen gazdálkodni. Ez az erdőgazdálkodás sokkal nagyobb szakértelmet, sokkal erősebb odafigyelést és lelkiismeretességet igényel, mint a hagyományos vágásos gazdálkodás. Nemcsak megtanulni kell, hanem át kell élni, hinni kell benne. A szálalásra való átállás azonban átmeneti időre – amíg az elkezdett erdőfelújítások be nem

fejeződnek – eredménycsökkenést eredményezhet. Az átálláshoz sok-sok türelem kell, határozott szándék és erős lobbí a vonatkozó jogszabályok megalkotásához. Azt hiszem, mindez a szakma összefogásával elérhető lenne.

– *Hát éppen ez az! Az összefogás, hiszen oly különfélék az egyes erdőgazdaságok adottságai!*

– Pedig meggyőződésem, hogy nincs más kiút és az erdészeknek hamar dönteniük kell a módszereket illetően. S ne felejtjük, hogy ebbéli szándékainkban igen nagy segítséget kaphatunk a természetvédők mérsékelt és nem elfogult szervezeteitől is. Az erdőgazdálkodó elemi anyagi érdeke, hogy nyereségesen gazdálkodjon és a megváltozott gazdasági és társadalmi körülmények között a szálalás lehet erre a legmegfelelőbb eljárás az őshonos, a termőhelyükön álló állományokban. Mert mi kényszerítheti rá a gazdálkodót, hogy ne az erdő érdekeit vegye figyelembe gazdálkodása során?

– *Mi a helyzet a nem őshonos fajokból álló állományokkal?*

– Az ültetvényyszerű erdőket pedig ültetvényyszerűen kell kezelni, ahol a fatermesztés az elsődleges cél. Hiszen ezek az állományok monokultúrák, ahol különösebb értéket képviselő ökoszisztémákról nem beszélhetünk. Azt gondolom, hogy ezt az elkülönítést már régen meg kellett volna csinálnunk, fenntartva azt az állítást, hogy ezeknek az állományoknak a telepítéséhez, kezeléséhez is elsősorban erdészeti ismeretekre van szükség, csak másminyenre. De a kettő nem ugyanaz.

– *Ezek után hogyan tovább az Erdőgazdaság munkájában?*

– Ki fogjuk jelölni azokat az erdőrészeket, ahol a természetközeli erdőgazdálkodási technológiákat alkalmazni lehet, és továbbképző kurzusokon képezzük az erdészeket, mert az a tapasztalat, hogy a fiatalok jóval fogékonyabbak az új erdőnevelési elvekre, mint az évtizedeken át a hagyományos módszert alkalmazó erdészek. De ez érthető is, hiszen gyökeresen más szemléletet kíván a szálalás. Tanulmányutakat szerveztünk Szlovákiába, konferenciákat és bemutatókat Királyréten, Bujákon és Lovasberényben a cél érdekében. Nem elhanyagolható szempont, hogy nagyon sok pénzt lehet megtakarítani az erdőművelési költségeken.

– *De nem elhanyagolható tényező a vadlétszám kérdése sem!*

– Ez igaz, de a természetszerű gazdálkodással a vadkár sem oly katasztro-

fális, persze csak ideális vadlétszám esetén.

– *A külföldi szakembereknek mi a véleménye minderről a programról, és egyáltalán az itt látottakról?*

– Hát nem túl hízelgő, az biztos. Sokszor szégyelltem magam, amikor csak csóválták a fejüket az erdőben dolgozó vállalkozók szakadt ruháin, a védőfelszerelés hiányán, a roncsleletről szöktetett MTZ-ken és a többi.... Amit viszont dicsértek, az a szép táj, a növényvilág változatossága, egyszerűen minden adottság megvan az ökoturizmushoz. Viszont hiányolják a marketinget és véleményük szerint minden túl van szabályozva. Az erdőgazdálkodóktól túlzottan tartják a mintegy 30 %-os elvonást a gazdálkodási korlátozások mellett.

– *Ráadásul a jelenlegi bérszint sem kedvez a bázai turizmusnak, nincs elég fizetőképes kereslet.*

– Kétségtelen, hogy sokszor inkább a tengerpartot választják a nyári szabadságra menők, talán mert az a romantikusabb, de semmi szín alatt nem olcsóbb. Alapvetően szemléletváltásra volna szükség ezen a téren, de ez nem fog menni úgy, hogy előtte nem teremtjük meg a feltételeket. És ehhez pénz kell, nagyon sok pénz. Az erdei nyugalom miatt idejövő kiránduló is a kocsmában hagyja a pénzét, mert nincs más választási lehetősége. A vendégéjszakák alacsony száma miatt magasak az árak, és így tovább.

– *A 22-es csapdájával állunk szemben.*

– Pedig nincs más választásunk, ha be akarjuk indítani az ökoturizmust. Németországban láttam olyan tanösvényt, amelynek 1 millió euróba került az éves fenntartása. Sajnos mi még ott tartunk, hogy azt a pusztítást kell megakadályoznunk, ami az erdei létesítményekkel történik évről évre. Ez pedig csak a fokozott környezeti neveléssel lehet eredményes.

– *Az igénytelenség ellen nagyon nehéz küzdeni. De térjünk vissza a szálalásra. Milyen korban kell kezdeni az átállást.*

– Bármikor elkezdhetjük, de a kutatók azt igazolják, hogy a növedékfokozó gyérítési korban a legjobb, hiszen akkor már valóban szálalhatunk. Állománya válogatja, de a termőhely is nagyban befolyásolja a műveletet. Mindenesetre a feladat igazi szakmaiságot igényel, és elhivatott erdész sok örömet talál ez irányú tevékenysége folyamán. Át kell értékelnünk az oktatás vonatkozó részeit is. Igazi „pro sylvá”-hozzáállás szükséges az erdőben dolgozó valamennyi résztvevőtől.

– *Sok sikert kívánok a cseppet sem könnyű vállalkozásához.*

Pápai Gábor

A Kyotoi Jegyzőkönyv és az erdők

Cikkünkben azt foglaljuk össze, hogy a Kyotoi Jegyzőkönyv néven ismert klímaegyezményben és annak végrehajtását szabályozó dokumentumokban milyen nemzetközi jogi érvényű rendelkezések vonatkoznak az erdőkre és az erdőgazdálkodásra. A téma aktualitását mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a Lapok egész ez évi áprilisi száma a fa energetikai célú felhasználásával foglalkozik, ami szorosan kötődik a klímaváltozáshoz, és a Kyotoi Jegyzőkönyvben hazánk által is tett vállalások megvalósításához. Emellett nemrég olyan kormányzati döntések születtek, melyek értelmében az összes hazai erdőben való gazdálkodásra kiterjed az említett szabályozás. Továbbra is azonban számos félreértés és ismerethiány mutatkozik a Kyotoi Jegyzőkönyv és az erdőgazdálkodás összefüggéseit illetően, amire példa az említett áprilisi számban megjelent kisbetűs cikk (*Buzás Zoltán: Erdeink elhamvasztásával áldozunk*, 37. o.), melynek több, a Kyotoi Jegyzőkönyvvel, továbbá az erdők szénforgalmával kapcsolatos megállapítása is kiigazításra szorul.

A klímaegyezmények és az erdők

A klímaváltozást a Föld országai az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye hatálya alatt 1992 óta próbálják hivatalos keretek között kezelni. A Keretegyezmény – melynek többek között a klímaváltozás megállítása, ill. a hozzá való alkalmazkodás a célja – egy meglehetősen általánosan fogalmazott dokumentum¹, mely szintén általánosságban ugyan, de utal az erdőkre is. A gazdagabb országok aztán 1997-ben konkrét, számunkérthető vállalásokat is tettek a klímaváltozás mérséklésére. E vállalásokat az ún. Kyotoi Jegyzőkönyvben² (a továbbiakban: KJ) fogalmazták meg, mely 2005-ben lépett hatályba.

A KJ célja csökkenteni a klímaváltozás előidézésért felelő 6 üvegházhatású gáz kibocsátását. E gázok az alábbiak: széndioxid (CO₂), metán (CH₄), dinitrogén-oxid (N₂O), fluorozott szénhidrogének (HFC-k), perfluorkarbonok (PFC-k), kén-hexafluorid (SF₆). A KJ-t ratifikáló országok vállalták, hogy a 2008–2012-es időszakra 1990-hez képest összességében 5,2%-kal csökkentik a gázok kibocsátását³. Ehhez természetesen tudni kell azt, hogy az egyes országokban mekkorák a kibocsátások. Ezért a KJ-t ratifikált országoknak évente ún. üvegházhatású gáz leltárban kell elszámolniuk a gázok aktuális kibocsátásáról és (a szén esetén) elnyeléséről.

A KJ-ben megfogalmazott kibocsátáscsökkentés szabályait hosszú tárgyalássorozat⁴ eredményeképpen dolgozták ki. A tárgyalásokban részt vett országok arra törekedtek, hogy a gazdasági élet minél több területén megköveteljék, ill. lehetővé tegyék a kibocsátások csökkentését, de azt nem szabták meg, hogy melyik gázból melyik ágazatban mennyit és hogyan kell csökkenteni. A fent említett üvegházhatású gázleltárban tehát minden ágazat minden kibocsátását és elnyelését külön-külön szerepeltetni kell, majd ezeket össze kell adni, és a fenti vállalást e teljes (nettó) kibocsátás csökkentésével kell teljesíteni. A vállalások ezek alapján úgy is teljesíthetők, hogy a kibocsátásokat csökkentik, de úgy is, hogy a szénelnyelést növelik pl. erdőgazdálkodási módszerekkel, vagy pedig mindkét módszert alkalmazzák. Nem mellékes tehát, hogy milyen szabályok vonatkoznak az erdőkre.

A szabályok kidolgozásakor ugyanakkor fontos szempont volt az is, hogy lehetővé tegyék, hogy a kibocsátás-csökkentéshez akár a legolcsóbb megoldásokat is választassák. Ez volt az egyik fő indoka annak, hogy a szabályokat az

erdőkre is kiterjesztették. Az erdőkre vonatkozó előírásokat a KJ 3.3 és 3.4 cikkelye, valamint a vállalások teljesítésének szabályait konkrétan megfogalmazó ún. Kyotoi Szabálykönyv (korábbi nevén: Marrakeshi Dekrétum) számos cikkelye tartalmazza⁵. E nemzetközi jogi érvényű szövegek meglehetősen bonyolultak, de e bonyolultság a klímaváltozás szinte minden területére jellemzőek, és sajnos megnehezíti a klímaváltozás kezelését. A KJ 3.3 cikkelye a következőképpen szól⁶:

„3.3. Az I. Mellékletben felsorolt minden egyes Részes felbontású az e Cikk értelmében vállalt kötelezettségei teljesítéséhez az üvegházhatású gázok forrásokból származó kibocsátásaiban és nyelők általi eltávolításában mutatkozó azon nettó változásokat, melyek közvetlen emberi tevékenység által előidézett földhasználat változás és – az 1990 óta végzett erdőtelepítésre, újraerdősítésre, erdőirtásra korlátozódó – erdőgazdálkodási tevékenység eredményei, amennyiben ezek mérésekkel ellenőrizhető csökkentéseket eredményeznek a karbon-készletekben az egyes kötelezettségvállalási időszakokon belül. Az üvegházhatású gázok forrásokból származó kibocsátásával és nyelők általi eltávolításával kapcsolatos ilyen tevékenységeket átlátható és ellenőrizhető módon jelentik és felülvizsgálják a 7. és 8. Cikkkel összhangban.”

Érdemes idézni a 3.4 cikkely megfelelő részeit is:

„3.4. „E Jegyzőkönyv Részeseinek találkozójaként is szolgáló Részesei Konferenciája, első ülésén, vagy azt követően, amint az gyakorlatilag lehetséges, határoz azokról a módzatokról, szabályokról és irányelvekről, melyek meghatározzák azt, hogy milyen módon és mely további – az üvegházhatású gázok forrásokból származó kibocsátásának és nyelők általi eltávolításának megváltozását eredményező, a mezőgazdasági talajok és a földhasználat-változás, valamint erdőgazdálkodás kategóriái szerinti – emberi tevékenységek adandók hozzá az I. Mellékletben szereplő Részesekre előírt mennyiségekhez, illetve vonandók le azokból, figyelembe véve a bizonytalanságokat, a jelentések állíthatóságát, az ellenőrizhetőséget, az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület módszertani munkáját és a Tudományos és Technológiai Tanácsadó Kisegítő Testület tanácsát, összhangban az 5. Cikkkel és a Részesei Konferenciájának határozataival. Ez a határozat a második és azt

* tudományos igazgató, ERTI, Budapest

¹ <http://www.scientia.hu/klimavaltozas/dok/keretegyezmény.pdf>

² <http://www.scientia.hu/klimavaltozas/dok/kyoto.pdf>

³ Az egyes gázok az üvegházhatás szempontjából nem ugyanolyan hatékonyak. A metán pl. 21-szer, a dinitrogén-oxid mintegy 300-szor erősebb hatású. Ezért a különféle gázok tonnában kifejezett mennyiségét ún. CO₂-egyenértékre számolják át, és a kibocsátás-csökkentési vállalásokat ebben az egyenértékben fogalmazták meg, ill. kell elszámolni. Megjegyezzük, hogy Magyarország 6%-os csökkentést vállalt.

⁴ A Kyotoi Jegyzőkönyvet, ill. az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményét ratifikált országok évente kétszer megrendezett konferenciákon folytatnak tárgyalásokat. Ilyen konferencia zajlott Kiotóban, továbbá Bonnban, Marrakeshben, Milánóban, és legutoljára tavaly Nairobiban.

⁵ Az erdőkre vonatkozó szabályok főként a következő, az ENSZ által használt jelölési rendszerrel megjelölt dokumentumokban találhatók: Decision 16/CMP.1; Decision 17/CMP.1; és FCCP/CP/2004/10/Add.2. <http://www.scientia.hu/klimavaltozas/dok/erdodok.php>

⁶ A fordítás a KVVM-től származik, nem igazán pontos és magyaros, de mivel „hivatalos”, ezért nem változtattam rajta. A kiemelések tőlem, S. Z.

követő kötelezettségvállalási időszakokra alkalmazandó. Bármely Részben döntött ügy, hogy e határozatot a további emberről tevékenységekre már az első kötelezettségvállalási időszakban alkalmazza, feltéve hogy e tevékenységeket már 1990 óta folytatták."

A fenti idézetek egyértelműen tanuskodnak arról, hogy a KJ-ben tett kibocsátás-csökkentési vállalások teljesítéséhez az erdőknek is köze van. A KJ azonban az erdőket és az erdőgazdálkodást egyes elemeit sajátos értelemben használja. Külön szabályok vonatkoznak pl. 3.3-as cikkelyben megnevezett, 1990 óta végzett erdőtelepítésekre és újraerdősítésekre (a továbbiakban: telepítések), valamint a szintén 1990. január 1. után végzett erdőirtásra, ami hazai körülmények között gyakorlatilag az „erdő” művelési ág alól történt kivonásokkal azonos (a továbbiakban: erdőirtások). Az e tevékenységek egy részéből származó valamennyi kibocsátással és elnyeléssel minden évben kötelező elszámolni. A KJ ugyanakkor az egyes országok döntésére bízta azt, hogy a 3.4-es cikkelyben említett – szintén különleges módon meghatározott – „erdőgazdálkodás” során elnyelt, ill. kibocsátott üvegházhatású gázok mennyiségét bevonja-e az elszámolásba vagy nem. Ez az „erdőgazdálkodás” nem azonos a teljes hazai „erdőgazdálkodás alá vont terület”-en folytatott gazdálkodással – pl. nem tartoznak ide a fent említett, 1990 óta telepített erdők –, gyakorlatilag a hazai erdők többsége azonban ide tartozik.

A kyotoi értelemben vett fenti „erdőgazdálkodás” elszámolásba történő bevonását a szabályok alapján – egyebek mellett – akkor volt érdemes választani, ha a gazdálkodás eredményeként az erdők nettó szénelnyelők lesznek 2008-2012 között. Mivel hazánkban az erdők jelenleg nettó szénelnyelők, és a jövőben is hasonló helyzet várható, ezért a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium – az FVM-el és az ÁESZ-el történt egyeztetés, és egyéb szempontok mérlegelése után – úgy döntött, hogy az „erdőgazdálkodás”-t is bevonja az elszámolásba⁷. Mivel – mint említettük – az 1990 óta telepített erdők bevonása a kibocsátások és elnyelések elszámolásába kötelező, ezért elmondható, hogy hazánk valamennyi erdejére vonatkoznak a KJ rendelkezései.

Megjegyezzük, hogy az országok egy jelentős többsége úgy döntött, hogy az erdőgazdálkodást is bevonja az elszámolásokba. Az EU országok közül Csehország, Dánia, az Egyesült Királyság, Finnország, Franciaország, Litvánia, Lengyelország, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svédország és Szlovénia döntött a bevonás mellett; a bevonás mellett döntött még pl. Japán is. Ez egyértelmű jele annak is, hogy az erdők – bizonyos körülmények között – nagyon hasznosak bizonyos környezetvédelmi célok elérésében.

Mennyit ér az erdők szénlekötése?

A fentiekből adódóan a erdők *elismert* funkciói közé tartozik szénlekötő képességük mind külföldön, mind hazánkban. Ez fontos fejlemény, mely hatással lehet az erdők társadalmi megítélésére, de kezelésére is. A szénlekötési funkció ugyanakkor kivételes a tekintetben, hogy értékét akár pénzben is ki lehet fejezni – legalábbis a 2008-2012-es időszak vonatkozásában –, s így akár összevethető más értékekkel is.

Ennek egyik oka az, hogy az említett időszakban engedélyezik a CO₂-kibocsátások (tonnában kifejezett) egységeivel való nemzetközi kereskedést, az ún. emissziókereskedelmet. Az emissziós piac erősen a kereslet és a kínálat hatása alatt áll, vagyis egy kibocsátási egység ára jelentősen függ attól, hogy az egyes országok milyen mértékben tudták vállalásaikat teljesíteni. Egy tonna CO₂-egység árát a Világbank a közelmúltban mintegy 20 euróra becsülte 2012-re. A fenti értelemben vett telepítések szénlekötése hazánkban addigra meghaladja majd az évi 1 millió t CO₂-t, az „erdőgazdálkodás” által érintett területen pedig további maximum 1,06 millió t CO₂ szénelnyelés számolható el⁸. Ebből adódóan az összes magyar erdőre elszámolható szénelnyelés meghaladhatja majd az évi 2 millió t CO₂-t, ami – ha ezt mind sikerül az emissziókereskedelmi piacon értékesíteni, és 250 Ft/euro árfolyamon számolunk – évente 10 milliárd Ft-nál is nagyobb összeg lehet. (Megjegyezzük, hogy az általi erdőgazdaságok 2005. évi nyeresége 5,7 milliárd Ft volt.)

Ahhoz, hogy ez az érték realizálható legyen, két feltételt kell teljesíteni. Az egyik természetesen az, hogy az

erdőterületek nettó szénelnyelése elérje a fent említett értékeket, ami attól függ, hogy hogyan kezelik az erdőket. A másik feltétel az, hogy ezt a nettó elnyelést, vagyis az elnyeléseket és a kibocsátásokat nemzetközileg elfogadott módszerekkel, igazolható módon minden évben becsülni tudjuk. A két dolog természetesen összefügg, és az alábbiakban összefoglaljuk a velük kapcsolatos leglényegesebb tudnivalókat.

Az erdők mint nyelők és mint kibocsátók

Közismert, hogy az erdei fák kivonják a légkörből a szén-dioxidot. Az ennek megfelelő mennyiségű – a növedékből számítható – szén-dioxid teljes egészét szénelnyelésként azonban nem lehet elszámolni. Mind a telepítéseknél, mind az erdőirtásoknál, mind pedig a kyotoi értelemben használt „erdőgazdálkodás”-sal kezelt területeken ugyanis többféle kibocsátás is fellép, amit kötelező figyelembe venni. Ilyen kibocsátásnak számít minde előtt minden, az erdőből kitermelt fa, vagy elpusztult fa faanyagában tárolt szén mennyisége. A kivágott vagy elpusztult fákban lévő szén-dioxidot ugyanis úgy tekintik, mintha az a kivágás vagy elpusztulás után azonnal visszakerült volna a levegőbe.

A valóságban természetesen nem azonnal válik szén-dioxiddá a kitermelt faanyag. Ha viszont azzal számolunk, hogy a kivágott faanyagból pl. fatermék lesz, ami akár évtizedekig is lekötve tartja a szenet, akkor azzal is számolni kell, hogy az évtizedekkel ezelőtt kitermelt faanyag mostanra elkorhadt, vagy elégeték, tehát abból meg emisszió származott. Emiatt – meg számos politikai, és itt nem részletezett egyéb technikai kérdés miatt – a fakitermelések faanyagát az esetek túlnyomó többségében emisszióként veszik figyelembe. Ugyanígy, azonnali kibocsátással járó eseményként kell figyelembe venni az erdőtüzeket, és minden más faelhalást is.

Emellett előfordulhat az is, hogy pl. a talaj-előkészítés, a fakitermelések során okozott talajbolygatáskor jelentős mennyiségű szén-dioxid távozik a talajból. Ezt, valamint a dinitrogén-oxid emissziót okozó műtrágyázást és a vágástéri hulladékok elégetését is kibocsátásként kell elszámolni.

Az erdőtelepítés és az erdőirtás, valamint az erdők kezelése során tehát számos folyamatra kell tekintettel lenni, s az elszámolások során ezek eredőjét kell figyelembe venni. Ha az elnyelések nagyobbak a kibocsátásoknál, „nettó

⁷ Hungary's Initial Report under the Kyoto Protocol. Calculation of Assigned Amount. Hungarian Ministry for Environment and Water, 2006. Megtalálható a http://www.scientia.hu/klimavaltozas/dok/HungaryAAreport_v4fin.pdf címen.

⁸ A szabályok szerint minden ország csak egy maximális szénlekötést számolhat el, akármekkora is a tényleges szénlekötés. Ezzel a szabállyal akarták megakadályozni, hogy egyes országok a teljes kibocsátás-csökkentési vállalásaikat mindenféle, a kibocsátások tényleges csökkentésére irányuló kezdeményezés nélkül teljesíthessék.

szénelnyelésről”, ellenkező esetben „nettó szénkibocsátásról” beszélünk.

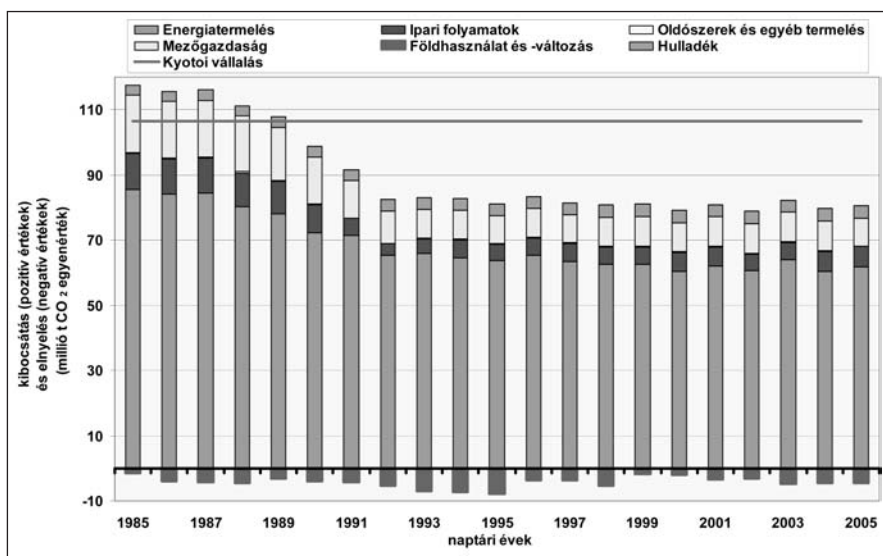
Mint említettük, erdeink jelenleg nettó szénelnyelők. Annak érdekében, hogy az erdők szénnyelők maradjanak, ill. a szénnyelést még fokozni is lehessen, természetesen a legfontosabb eszköz a fák kitermelésének megfelelő szabályozása, valamint a lekötést növelő erdőtelepítések további folytatása. A fakitermelés mértékének meghatározásánál a jövőben már majd figyelemmel kell lenni arra is, hogy a túl nagy kitermelés a nettó szénlekötés mértékét csökkenti. A fakitermeléseket visszafogni azonban nem célszerű, mert akkor az állományok besűrűsödnek, majd kigyérülnek, ami szintén emissziót eredményez. Emellett a fajaj- és korszerkezet is meghatározza a lekötés mértékét, és az is, hogy a fafajszerkezet mennyire van összhangban a termőhelyi adottságainkkal.

Mivel a szénlekötés a növedékek egyenes arányban áll, ezért szerencsére hasonló az érdeke a fagazdálkodásnak, és a szénlekötés maximalizálásában érdekelt, Kyotóra figyelő gazdálkodásnak: növelni a növedéket, és a növedéknek csak jól meghatározott részét kitermelni. A legáltalánosabban vett erdőgazdálkodásnak azonban – az állami és a magán-erdőkben egyaránt – a jövőben egy új szemponttal kell szembe néznie: az erdők szénegyenlegére.

Az üvegházhatású gázok leltára

Ahhoz, hogy tudjuk, hogyan gazdálkodtunk az erdőkkel a múltban, s hogyan kell gazdálkodnunk a közeljövőben, fontos naprakész információval rendelkezünk a fent említett kibocsátásokról és elnyelésekről. Ugyanakkor a fentiek értelmében az országoknak minden év április 15-ig az ENSZ-hez is be kell nyújtaniuk éves üvegházhatású gázleltárjukat.

A leltárak készítésének néhány szabályát fent már érintettük. A kötelezően alkalmazandó módszertant a világ egyik

legrangosabb tudományos testülete, a Klímaváltozási Kormányközi Testület (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) dolgozta ki⁹. Azt, hogy a leltárakat e módszertan szerint készítjük-e, hogy nincsenek-e benne módszertani hibák, adathiányok vagy egyéb, a KJ vállalásainak elszámolásánál szerepet játszó hibák (ne feledjük: a KJ nemzetközi jogi kötelezettségekről, és nem kevés pénzről szól!), az ENSZ nemzetközi szakértők bevonásával minden évben szigorúan ellenőrzik.

Az erdőkre vonatkozó, az egész országra kiterjedő leltárt Magyarországon 1995 óta készítjük és nyújtjuk be az ENSZ-hez. Megjegyzendő, hogy a leltárnak nemcsak a föld feletti biomasszára vonatkozó adatokat kell tartalmaznia, hanem ki kell terjednie a föld alatti biomasszára, az avarrétegre, a holt faanyag- ra, valamint a talajra is. 2010-től kezdve a leltárt további olyan információkkal is ki kell egészíteni, amelyek a Kyotói Szabálykönyv különleges rendelkezései alapján vonatkoznak az erdőkre¹⁰.

A legutóbb benyújtott, ENSZ-szakértők által ellenőrzött leltár adatai szerint (l. az ábrát) hazánkban a „Földhasználat

és -változás” szektor¹¹ az egyedüli, amely nem nettó kibocsátó, hanem nettó szénelnyelő. E szektor szénlekötése gyakorlatilag megegyezik az erdőkre becsült szénlekötéssel. Megfigyelhető azonban az is, hogy ez a szénlekötés sokkal kisebb, mint a többi gazdasági ágazat összes kibocsátása. Ez egyértelműen mutatja azt az általános jelenséget, hogy a modern gazdaságokban oly nagy mértékűvé váltak a kibocsátások, amit a mégoly intenzíven növekvő erdők, és a mégoly intenzív erdőtelepítések sem képesek ellensúlyozni.

Végül megjegyezzük, hogy az erdők szénlekötése nemzetközileg fontossá vált, mutatja az is, hogy az EU ún. COST programjának keretén belül már a második, a témával kapcsolatos kutatásokat koordináló akcióra kerül sor. Az elsőben (COST E21¹²) az erdőgazdálkodásnak a szénkörforgalomra gyakorolt hatásának kérdéseit tekintették át, az ebben az évben indulóban (COST 639¹³) pedig a talajokra koncentrálnak. Emellett nemrég zárult egy szintén EU támogatással futó kutatási program (CarboInvent¹⁴). E kutatási projektekben, valamint a nemzetközi klímátárgyalásokban szintén részt vett, ill. részt vesz az ERTI. Az IPCC 2006-os, fent már hivatkozott Módszertani Útmutatójának¹⁵ kifejlesztésében ERTI-kutató (e cikk szerzője) is részt vett, aki ugyancsak aktívan vesz részt az üvegházhatású gázleltárak ellenőrzésére felállított ENSZ szakértői bizottságokban is. Az ERTI ezek mellett számos egyéb hazai kutatási projektet is irányított annak érdekében, hogy az ország megfeleljen a leltárkészítés nemzetközi követelményeinek, és hogy hozzájáruljon az erdők kezelésével összefüggő kutatási feladatok megoldásához.

⁹ 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories, <http://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/index.htm>; Good Practice Guidance for Land Use, Land-Use Change and Forestry, <http://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/gpglucf/gpglucf.htm>

¹⁰ Guidelines for the preparation of national communications by Parties included in Annex I to the Convention, Part I: UNFCCC reporting guidelines on annual inventories (following incorporation of the provisions of decision 13/CP.9). Note by the secretariat, FCCC/SBSTA/2004/8, <http://www.unfccc.int>

¹¹ Az IPCC módszertan alapján meghatározott, az ENSZ felé történő jelentésekben a „Földhasználat és -változás” szektor csak az erdők, mezőgazdasági területek és legelők szénkészlet-változásából származó emissziót tartalmazza; az állattenyésztésből, valamint a földterületek meszesítéséből és trágyázásából származó emissziókat a „Mezőgazdaság” szektornál számolják el.

¹² <http://www.efi.fi/coste21/>

¹³ <http://www.cost639.net>

¹⁴ <http://www.joanneum.at/carboinvent>

¹⁵ <http://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/index.htm>

A Föld újraerdősítése

Láthattuk, hogy erdősítéssel lehetséges-e válik a természet által abszorbeálódni nem képes szén-dioxid mennyiségének megkötése fél évszázad alatt. Mindezt figyelembe véve, nem elfogadhatatlan, ha a klímakárosító gázok emisszióját az 1990. évi szinten stabilizáljuk. Ez korunk szindrómája, hogy haladó gondolkodásának és megtapsolandónak számítanak azok, akik hajlandók az emissziójukat egy bizonyos szinten stabilizálni, és ezt az egészet már környezetvédelmi programnak hívjuk.

Nincs semmi okunk arra, hogy a földi növényzet újjáélesztésének kezdetével késlekedjünk, bár ebben az esetben is akadnak olyan gondolkodók, akik környezeti hatásvizsgálatot sürgetnek, míg a fosszilis energiahordozók tüzelése szakadatlanul tovább folyik. A Föld újra zölddé tételének programja olyan időbeli játéket ad az emberiség számára, amelyben a földi energiahasznosító rendszer szükség-szerű átalakítása megtörténhet. A globális erdősítést azonnal el lehet kezdeni, mivel ehhez nem szükségesek további műszaki fejlesztések, és nem kell gyártócsarnokokat sem felépítenünk hozzá, a gyártócsarnok maga a talaj. Annak érdekében, hogy a növényekkel történő újra benépesítés pénzügyileg hatékony legyen, azt a fejlődő országokban és a volt Szovjetunió országaiban kellene megtenni. Ebben a környezetben vannak olyan nagy területű országok, melyek közül például Oroszország 17, Kína 9,6, Brazília 8,5, India 3,3, Argentína 2,8, Szudán 2,5, Mexikó 2,0 millió négyzetkilométer területtel rendelkeznek, és most csak a legnagyobbakat említettük. Sok millió ember számára lehet ezzel munkalehetőséget teremteni. Ezen országok vidéki régiói felértékelődnek, és átfogó erdőgazdálkodás indulhat meg, amely gazdasági tényezőként a hagyományos energiahordozók szerepét csökkentheti a természetes alapanyagok és energia kinyerése által, amely a világgazdaság természetes alapú anyagbázisra történő átállását megkönnyítheti.

Ez a globális méretű erdősítési program nemzetközi szerződések szerint történhetne. A fejlődő országok rendelkezésre bocsátják országuk területét és a munkaerőt, a nyugati államok pedig a szükséges tőkét. Ők fizetik az újraerdősítés költségeit, mert hatalmas mértékű energia-felhasználásukkal ők a klímaproblémák legfőbb okozói. Ezért törleszthetik környezeti adósságukat ilyen módon, holott az emberiséget ab-

ba a hitbe ringatták, hogy ezt soha nem kell majd megfizetni. Egy ilyen finanszírozás célratörő és áttekinthetően ellenőrizhető.

Abban az esetben, ha az erdősítési megállapodásokat országok egymás között kötnék, nem lenne szükség nemzetközi koordinációs szervezetre. A pénzt adó országok partnereikkel is a vonatkozó szerződéseket saját hatáskörben megköt-hetnék, csupán azt kellene bizonyítaniuk, hogy azt az elfogadott feltételek szerint tették meg. Azáltal, hogy minden ipari állam energiafelhasználásának megfelelő területet erdősít újra, költséghatékony-ságára saját maga figyelhetne. A cél az lenne, hogy egy tízéves program keretében 10 millió km² területet erdősítsünk újra, amely által évi mintegy 10 milliárd tonna CO₂ megkötésére nyílna lehetőség kb. 40 éven át. Egy követelmény volna, hogy az említett szerződéseket csak olyan fejlődő országgal lehetne megkötni, amelyik ezzel egyidejűleg ténylegesen felhagy erdőpusztításával. Ezzel igen-igen sokat tehet-nénk a trópusi esőerdők védelméért.

Tegyük fel, hogy a teljes program maximum 500 milliárd német márkába kerülne, így aztán pontosan meghatározható erdősített területek társíthatók minden egyes ipari országhoz. A költségekhez való hozzájárulás mértékét a bruttó hazai termék és az OECD országok bruttó nemzeti össztermékének viszonyozása alapján határozzuk meg, így Németországra 8% kvóta esne, ami 40 milliárd márkát jelent, azaz 40 milliárd DM összköltséget a tízéves program ideje alatt. Nagy-Britannia és Olaszország esetében a kvóta 6% (3 milliárd DM évente), Franciaország esetében 7% (3,5 milliárd), Japán esetében 20% (8 milliárd DM), míg az USA esetében 30% (évi 12 milliárd DM). Ezek a költségek a legfelső határértéket képviselik, a legnagyobb bekerülési költség esetére vonatkoznak. A Global Releaf elvégzett egy számítást, mely szerint a hektáronkénti költségek egyes esetekben 30 USA dollárra csökkenthetők, amennyiben a fejlődő országok saját teljesítményét is mobilizáljuk az emberek önkéntes munkavállalásával, vagy a hadsereg bevonásával. Minden egyes ország maga dönthetné el, hogyan állítja elő az ehhez szükséges forrásokat, az államháztartásból vagy egyéb forrásokból; például az erdősített területek erdészeti termékeinek megvásárlásával, vagy az erdészeti munkaerő rendelkezésre bocsátásával. Minden-

esetre nincs egyébről szó, mint a klíma fenntartásáról, és ehhez társulnak még a fejlődő országok szociális reformjai. Az Európai Unió országainak ez valószínűleg kevesebbe kerülne, mintha fogadnák az Afrikából érkező menekülteket vagy oda békefenntartókat küldenének.

A jelenleg legnagyobb újraerdősítési projektet a kínai kormány vázolta fel és számította ki. Itt a projekt a Jangce folyó középső és felső szakaszának vidékeire esik 74 000 ha területen. Ehhez nemzetközi segítséggel 100 USD/ha összeg lenne szükséges, amelyet támogatna a kormány által kezdeményezett önkéntes együttműködés, a regionális államirányítási szervezetek és a földművesek egyéni önkéntes munkavégzése. Évi 15 tonna hektáronként szén-dioxid-megkötő képességgel számolnak. E projekt globális hatása évi 100 millió tonna CO₂ megkötése lehetne olyan összeg árán, amelyért Nyugat-Európában két vadászrepülőgépet lehet vásárolni. A projekt regionális hatása a talajvesztesség csökkentése lehetne, évi 400 millió tonna termőtalaj erodálódása elkerülésével.

Az itt felvázolt javaslatok a Föld erdősítésére és a kvótákra vonatkozóan sokkal nagyobb előnyökkel járnának, mint a számos nemzetközi intézkedési katalógus szerint végre nem hajtott javaslatok. Az erdősítési programot el lehet kezdeni anélkül, hogy abban számos kormány egyetértésére volna szükség! Minden egyes kormány kivetheti részét a klímakatasztrófa elleni védekezésből, és egy vagy több partnerrel elkezdheti az erdősítést. Az a kijelentés, hogy készek lennénk rá, de a többiek nem egyeztek bele, már csak a múlté! Ha egy kormány olyan nagy kiadásokat eszközöl, melyeket fontosnak tart, akkor attól függetlenül teszi azt, hogy a többiek erről mit gondolnak. Ha egy-két kormányt meggyőztünk erről, utána a többiek is bekapcsolódnak ebbe a folyamatba.

Az újraerdősítés szükségességét és a saját gyakorlati megoldások fontosságát már megértettük. Minden kormány ökológiai gondolkodásának felmérője az erre vonatkozó készség, valamint a háttér-jogszabályok megalkotása. Aki nem kész a leggyorsabb és leghatékonyabb megoldásokhoz tartozó intézkedések megtételére, az nem fog készséget mutatni a hosszabb ideig ható és költségesebb intézkedések megtételére sem, így nincs már morális legitimitása a politikai felelősség további viselésére.

(Hermann Scheer: Napstratégia c. könyvéből)

Figyeljük a fény játékát

avagy: Milyen módszert használunk erdei állományokban kialakuló lécek fényviszonyainak jellemzésére?

Összefoglalás

Cikkünkben négy, az erdészeti kutatásokban felhasználható fénymérési, becslési eljárást hasonlítunk össze több szempontból. A négy eljárás: halszemoptikás fényképek analízise; térbeli állománymodellezés; LAI 2000 műszerrel való mérés; lombkorona-záródáshiány becslése szférikus denziométerrel.

Az Ipoly Erdő Zrt. Királyréti Erdészeti területén nyitott kísérleti lécekben végeztük el az összehasonlító vizsgálatot.

Eredményeink azt mutatják, hogy az adott kutatás kérdései és lehetőségei döntik el, hogy a módszerek közül melyik a legalkalmasabb a fénykörnyezet jellemzésére. Az idő- és munkaigény, valamint az adatok megbízhatóságát figyelembe véve a leginkább javasolható módszer lécekben a halszemoptikás felvételek készítése. Ha az adatfelvételre kevés idő és kapacitás van, a denziométeres záródáshiány-becslés javasolható. A LAI 2000 műszer használata lécekben korlátozott, míg a a térbeli állománymodellezés rendkívül munkaigényes.

Bevezetés

Az erdei növénytársulások fénymintázatának jellemzése lényeges információt szolgáltat az erdei lágú és fás szárú fajok megtelepedésének és fejlődésének ökológiai feltételeiről. Az erdészeti tevékenység tervezése során fontos kérdés, milyen kezeléssel biztosítható az adott csemeték vagy lágyszárúak szempontjából optimális fénykörnyezet? Például: mekkora vágásterület kialakítása kedvez a bükk megtelepedésének és fejlődésének az optimális megvilágítottsági viszonyok biztosításával? Milyen hatása van a hagyásfák jelenlétének a fénymintázat alakulásában, és ez vajon hozzájárul-e felújulás sikeréhez? Ezen kérdések vizsgálatakor szerencsés, ha egy megbízható, jól alkalmazható fénymérési eljárás van a tarsolyunkban. A rendelkezésre álló fénymérési, -becslési eljárások választéka ugyanakkor meglehetősen nagy. A megfelelő módszer kiválasztásában több

szempont is szerepet játszik: a kapott adatok megbízhatóságától a szükséges eszközök szállíthatóságáig.

Cikkünkben a különféle módszerek összehasonlítását mutatjuk be egy lécekben elvégzett összehasonlító vizsgálat eredményei alapján. Célunk, hogy az erdészeti ökológiai kutatások

során végzett fénymintázat vizsgálatokhoz szükséges módszerek kiválasztásában segítséget nyújtsunk.

A fénymintázat vizsgálatára alkalmazott egyik módszercsoport: a *közvetlen fénymérés*, amely lehetővé teszi a beérkező fény mennyiségének abszolút meghatározását egy adott mintaterületen a mérés időpontjában. Amennyiben egy hosszabb időtartamon keresztül vizsgáljuk a beérkező fény mennyiséget, ez folyamatos műszeres mérést kíván, amelynek kivitelezése nehézkes. A társulások fényviszonyainak jellemzésére a megvilágítás *relatív értéke* (a társulásba beérkező fény mennyiség a nyílt területre beérkező fény mennyiség százalékában) informatívabb és használhatóbb. A beérkező fény mennyiség közvetlen mérése a direkt (a napsugárzásból származó közvetlen fény) és a diffúz (a felhőkről, a légkör részecskéiről szóródó fény) fénykomponenseket nem kezeli külön, így nem alkalmas különböző időpontokban kialakuló fénymintázatok előrejelzésére.

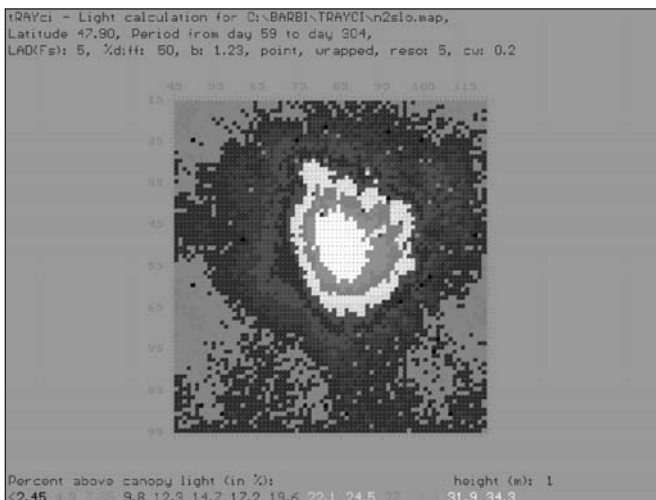
A közvetlen fénymérési módszerek mellett rendelkezésre állnak közvetett *fénybecslési eljárások* is, amelyek segítségével pl. egyszeri terepi adatrögzítés alapján tehetünk becslést

1. kép. Halszemoptikával készített kép egy lécben

léceket egy hosszabb időtartamot jellemző relatív megvilágítottsági értékekre. Ezek közé tartozik a lombkoronaszintről készített *halszemoptikás fényképek* elemzése. Ennek folyamán a lombkoronáról nagy látószögű optikával (~180°) készített fénykép (1. kép) számítógépes elemzésével kiszámolható, hogy a fényképezés pontjára a lombkorona tetejére érkező diffúz és direkt fény hány százaléka ér le. Ezzel a módszerrel a napjárást nyomon követve egy terület fényviszonyainak változását is lehet modellezni nagyobb időléptékben (több hónapos időtartamra).

Egy állományon belüli fényviszonyok modellezésére az elmúlt két évtizedben az állományszerkezeti vizsgálatok során kidolgozott *térbeli modellek* is eszközként szolgálnak. Ezekben a fagyedek lombkoronájának, törzsének paramétereit felvéve az állomány há-

2. kép. A 3D állománymodellről állomány alapján generált fénytérkép egy lécben a teljes relatív megvilágítottság %-ában (PACL)

¹ ELTE Növényrendszertani és Ökológiai Tanszék, e-mail: babar@t-online.hu

² MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet

³ MTA Produktóbiológiai Kutatócsoport

⁴ Ipoly Erdő Zrt., Királyréti Erdészet

romdimenziós modelljét készítik el. Ezeket elemezve számítógépes programok segítségével modellezhető az állományban a direkt és a diffúz fény eloszlása adott időtartamon belül, az állományban a földfelszínre (vagy választott magasságban) fénytérkép is készíthető (2. kép).

Szintén közvetett fénybecslésre alkalmazható a LAI-2000 (LI-COR) 148°-os látószögű optikai szenzorral működő fénymérő eszköz, mely a levélfelület-index (leaf area index, LAI) indirekt mérésére lett kifejlesztve (3. kép). A LAI-t a felhős időben mért, diffúz besugárzás értékekből számítja, a két műszert igénylő szimuláción – a nyílt területen és a lombátor alatt végzett – mérések alapján határozza meg a lomb fényáteresztését (lomb gap-frakció elemzés). A gap-frakció elemzéséből számolható a teljes relatív megvilágítottság diffúz megvilágítási komponense.

A fényklíma meghatározásának közvetett eszköze a lombkorona borításának becslése, amelyre egyszerű és gyors módszer a *szférikus denziométer* használata (4. kép). A szférikus denziométer egy rácshálózattal ellátott homorú (vagy domború) tükrrel rendelkező kisméretű eszköz. A borításbecslés során a műszert vízszintesen tartva, a tükröbe belenézve le kell számolni azon négyzetek számát, amelyekben látható lombzat, és azokét, amelyekben nem. Ezek alapján a lombkorona záródására (vagy a záródáshiányra) kapunk egy becslést, amiből következtetni lehet a relatív megvilágítottság mértékére a diffúz fényre.

Az általunk ismertetett módszerek mindegyike *relatív megvilágítottságot*, illetve *lombkoronazáródás-hiányt* becslő *közvetett módszer*: a) halszemoptikás fényképek analízise, b) térbeli állománymodellelés, c) LAI 2000 műszerrel való

mérés, d) szférikus denziométerrel való lombkoronazáródás-becslés.

Összehasonlító vizsgálatunkban arra kerestük a választ, hogy mi az oka az egyes módszerekkel kapott eredmények hasonlóságának, illetve különbözőségének, és hogy melyik módszer tekinthető tudományos, illetve praktikus szempontok alapján a leginkább javasolhatónak lékek fénymintázatainak vizsgálatához?

Módszerek

A vizsgálat helyszíne a Királyréti Erdészet két, bükk által dominált erdőrésze (Szokolya 2C, Szokolya 2J). A homogen szerkezetű faállomány a 2000-es üzemtervi adatok szerint 86 éves, a fák átlagos magassága 25 m, átmérője 30 cm. Az állományban 2000/2001 telén – nyolc kör alakú mesterséges lék létesült: három db másfél fahossz (35–40 m) átmérőjű, és öt db fél fahossz (10–15 m) átmérőjű. A lékek helyének kiválasztásakor szempont volt, hogy egymáshoz aránylag közel legyenek, tehát hasonló állományban, hasonló lejtőszög és kitettség jellemezze őket, de ugyanakkor ne hassanak egymásra, vagyis ne érje oldalfény egyik léket sem a másik irányából.

A lékekben a fény mennyiség vizsgálata 2002 és 2003 nyarán a teljes léken áthúzódnak, és az állomány alá érkező É-D-i, ill. K-Ny-i irányú transzektek (vizsgálati vonalak) mentén (melyek a lék középpontjában metszették egymást) 5 méterenként történt. A transzekt mentén az adatfelvételi pontokon a talajfelszínre merőleges irányban a lombkorona felé irányuló *balszemoptikás felvételek* készültek. Ezeket digitalizálás után a HemImage programcsomaggal elemeztük. A program kiszámolja a fényképkészítés pontjára a beérkező teljes, direkt és diffúz fényt a lombkorona feletti fény mennyiség szá-

4. kép. Szférikus denziométer (forrás: Tinya Flóra)

zalékában egy megadott időtartamra. Az adatfelvételi pontokon emellett *szférikus denziométerrel* lombkoronazáródás becslést végeztünk. A 4 irányban végzett becslés értékeit átlagoltuk. Egy nagy lékre és egy kis lékre *állományszerkezeti felvételt* készítettünk, amely a lék szélétől mérve 5–10 m-es sávban elhelyezkedő faegyedeket érintette. A fákat térképeztük, valamint felvettük a faegyedekre jellemző paramétereket: famagasság, a lombkorona alapjának magassága, a lombkorona vetületének 4 sugara (irány és a középponttól számított távolság). A lékek melletti állományban felvettünk 30 fát, amelyek adatait felhasználva egy virtuális állományt szimuláltunk a modellben a lékek köré. A bevitt adatokat a tRayci programcsomaggal elemeztük. Mivel az állományszerkezeti térképet az adatfelvételi transzekthez képest készítettük el, így lehetővé vált a modelltől az adatfelvétel pontjaira kiszámolni a relatív megvilágítottságot. A fent említett nagy és kis lékben az adatfelvételi pontokon LAI 2000 műszerrel mérést végeztünk, ezeket az adatokat a C2000 programmal (LI-COR) elemeztük.

Statistikai módszerekkel összevetettük a négy módszerrel kapott eredményeket. Hangsúlyoznunk kell, hogy a szférikus denziométerrel, illetve a LAI 2000 műszerrel kapott eredményeket a másik két módszer által számolt diffúz relatív megvilágítottsági értékkel hasonlítottuk össze, mivel ezek az adatok a direkt besugárzásra – ami a növényi fotoszintézis szempontjából lényeges energiaforrás – vonatkozóan nem szolgáltatnak információval.

Következtetések

Az alkalmazott fény-, illetve lombkoronazáródáshiány-becslési eljárások mindegyike „reagált” a lékek létezésére, a lékben lévő adatfelvételi pontokra

3. kép. LAI-2000 Plant Canopy Analyzer

	Átlag	Minimum	Maximum	Szórás
Teljes TÁ	10,15	4,52	25,75	5,06
TeljesHO	8,15	3,78	25,59	4,95
DirektTÁ	9,63	1,92	28,76	7,39
DirektHO	7,54	0,93	26,43	6,99
DiffúzTÁ	10,67	7,13	22,74	3,49
DiffúzHO	8,75	4,98	24,76	4,23
DiffúzLAI	7,53	1,40	26,00	7,33
Záródáshiány	17,53	10,42	26,82	4,44

1a. táblázat. A relatív megvilágítottság és a denziométerrel becsült záródáshiány értékeinek statisztikai jellemzése az állomány alatti pontokra (a lombkorona feletti fény %-ában). (Teljes: A teljes relatív megvilágítottság, Direkt: a relatív megvilágítottság direkt komponense, Diffúz: A relatív megvilágítottság diffúz komponense, TÁ: a térbeli állománymodellből kapott eredmények, HO: a halszemoptikás felvételek analiziséből kapott eredmények, LAI: a LAI 2000 műszerrel végzett mérésekből kapott eredmények)

	Átlag	Minimum	Maximum	Szórás
Teljes TÁ	17,84	6,64	32,19	8,34
TeljesHO	18,15	6,35	33,43	8,91
DirektTÁ	15,17	2,19	35,22	12,76
DirektHO	13,69	0,71	36,43	12,82
DiffúzTÁ	20,51	10,29	31,34	7,34
DiffúzHO	22,61	10,14	35,46	8,74
DiffúzLAI	21,84	5,20	39,80	10,90
Záródáshiány	36,38	15,89	60,16	12,83

1b. táblázat. A relatív megvilágítottság és a denziométerrel becsült záródáshiány értékeinek statisztikai jellemzése a lékbeni pontokra. (a lombkorona feletti fény %-ában). (Teljes: A teljes relatív megvilágítottság, Direkt: a relatív megvilágítottság direkt komponense, Diffúz: A relatív megvilágítottság diffúz komponense, TÁ: a térbeli állománymodellből kapott eredmények, HO: a halszemoptikás felvételek analiziséből kapott eredmények, LAI: a LAI 2000 műszerrel végzett mérésekből kapott eredmények)

számolt fény-, illetve záródáshiány adatok jelzik a lombkoronaszint felnyílását és a lékekben megnövekedett fény mennyiséget az állomány alatti értékekhez képest (1. táblázat).

A halszemoptikás felvételek elemzése és a térbeli állománymodell eredményei nagyon hasonlóak, ami annak következménye, hogy egyrészt a két módszerben használt szoftver ugyanazon az elven számolja a lombkorona feletti sugárzást és annak a beérkezését az állományba,

másrészt, hogy a modellben az állomány szerkezeti megjelenítése nagyon jól követi a valós fastruktúrákat, harmadrészt pedig, hogy az adatfelvétel pontosan történt. Az eredmények közötti különbség az állomány alatti pontok esetében megnő, ennek oka elvileg abban keresendő, hogy a lécek körüli állományrészeket fái nem lettek egyenként felvéve, hanem egy, a valós állomány adatainak felhasználásával generált „virtuális” állomány veszi körül a léceket. A térbeli

állománymodell eredményeiben egy lényeges különbség a halszemoptikás felvételekhez képest, hogy a modell egy adott területre egy teljes lefedésű, választott léptékű fénytérképet tud létrehozni, minden egyes ponthoz rendelve egy-egy relatív megvilágítottsági értéket, így tehát nagymértékben megnöveli a relatív megvilágítottsági adatpontok számát, valamint konkrét térbeli növényzeti, illetve fénymintázatok összevetésére is használható. Emellett a modell egy faegyed által kapott fény mennyiséget is tud modellezni, ami pl. növekedési vizsgálatokhoz nagyon hasznos lehet.

A denziométeres becslések jól összevethetők a halszemoptikás felvételek elemzésével kapott diffúz fényértékekkel, habár szisztematikusan nagyobb értékeket mutatnak. A nagyobb értékek oka valószínűleg nagyrészt abban keresendő, hogy a denziométer látószöge jóval kisebb (57°), mint a csaknem 180 fokban látószögű halszemoptikáé, ezért a denziométer a mérési pont feletti égfélgömbnek arányosan kisebb részét érzékeli, mint a halszemoptikás felvételek, emellett a környező állomány záródási viszonyaira kevésbé érzékeny. Ennek következtében előfordulhat, hogy a lék szélén lévő, vagy az ahhoz közel eső, de állomány alatti pontok esetében a kisebb látószög esetén jóval kisebb lombkorona záródáshiányt „lát” mint a halszemoptika. Ugyanakkor a kisebb látószög miatt ennek fordítottja is megeshet, vagyis az, hogy a denziométerrel éppen pl. egy jégtörést szenvedett lombkorona alatt állunk, amit a denziométer arányaiban nagy lombkorona-hiányként érzékel, míg a halszemoptika a környező állomány lombkoronájával kiegyenlíti vagy éppen jelentéktelennek érzékeli a nyílást.

A LAI 2000 műszerrel végzett mérések eredményei a lék közepén hasonló értékeket adnak, mint a halszemoptikás felvételekből kapott diffúz értékek, ám

Jellemzők	Halszemoptikás felvételek	Térbeli állománymodell	Szférikus denziométer	LAI 2000
Adatok megbízhatósága lécek fénymintázatának jellemzésében	nagy	közepes	kicsi	kicsi
Kapott eredmények használhatósága, sokoldalúsága	nagy	nagyon nagy	kicsi	kicsi
Adatfelvétel (analízis) ember-, időigénye	közepes DE: speciális feltételek: borús ég/alkonyat v. hajnal	nagyon nagy	kicsi	kicsi DE: speciális feltételek: borús ég/alkonyat v. hajnal
Költségek (műszer, adafeldolgozás költségei)	nagy	kicsi	kicsi	nagyon nagy

2. táblázat. Az alkalmazott megvilágítottság-becslési módszerek többszempontú összehasonlítása

a két adatsor a lékek széle felé haladva egyre jobban eltér egymástól. Az állomány alatti pontokra a különbség mérséklődik. A különbség oka lehet, hogy a műszer az égboltról verődő diffúz sugárzásra érzékeny, aminek az adott mérési időpontban a mintázata nem egyenletes az égbolton, és a lék különböző irányban lévő széli részei felé nem egyenletesen változik.

A 2. táblázatban a 4 módszer több szempontú jellemzésében az adatok megbízhatósága mellett a praktikus szempontok is helyet kapnak.

A módszerek közül az adott kutatás

kérdései (a szükséges pontosság és adatmennyiség) és lehetőségei döntik el, melyik a legalkalmasabb. Az adatok megbízhatósága szempontjából a hal-szemoptikás fényképek a legjobbak, míg ha az adatfelvételre kevés idő és kapacitás van, a denziométeres becslés egy jó közelítést adhat. Nagy rendelkezésre álló kapacitás esetén javasolható a hal-szemoptikás képek és a térbeli állománymodellezés együttes elvégzése, ami a módszerek összevetésére, a terület részletes fénymintázatainak jellemzésére is lehetőséget ad. A LAI 2000 műszer használata lékekben nem, inkább

zárt állományok esetén javasolható gyors módszer, de eredményeinek felhasználása korlátozott.

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük az Ipoly Erdő Zrt. és a Királyréti Erdészet vezetőségének a kutatás lehetővé tételét, a technikai és logisztikai segítséget, *Kenderes Katának* a terepen végzett munkában való segítséget. A kutatást a NAT-MAN: Nature-based management of beech in Europe (Fifth Framework Programme, Contract No.: QLK5-1999-01349; <http://www.flec.kvl.dk/nat-man/>) program támogatta.

Mátravasút Gyöngyös–Lajosháza

1926. június 19-én indult el a személyszállítás Gyöngyös és Mátrafüred között és ez az a dátum amikortól a Mátravasút életkorát számítjuk. Ez azonban nem teljesen fedi a valóságot, mert a Mátravasút történetének kezdetei húsz évvel korábbra nyúlnak vissza.

A Mátravasút fő feladata az erdőkben kitermelt fa és a kőbányák anyagának szállítása volt. A valamikori vasúti pálya Galyatető alatt, a Nyírjes-bérc környékén ért véget, de szintén hosszabb volt a vonal Mátrafüredtől, hiszen a Kékes-laposáig terjedt. Egy, a mátrai fakitermelésre alapított részvénytársaság és az egri érsekségi uradalom nyitotta meg az első keskenyvágányú 600 mm nyomtávolságú, lövön-tatta gazdasági vasútvonalat 1906-ban Gyöngyössolymos északi határában. Nyírjesi vonalnak nevezték, amely Lajosházán át északkeletre vezetett. 1907-ben építették ki a Szalajka háztól a csukás-völgyi vonalat.

1916-ban a gyöngyössolymosi vonalakon a lovakat gőzmozdonyok váltották fel, majd néhány évvel később megépült Gyöngyös és Mátrafüred között is a kisvasút. Ezen szakaszon 1926-tól a személyszállítás is elkezdődött. Az 1910-es évektől egészen a személyszállítás megkezdéséig folyamatosan épült, fejlődött a Mátrában kanyargó vasútvonalak száma és hossza, összekötve ezáltal Gyöngyöst és a környező településeket. A teljes pályahossz a 30-as évek végére 30 km-t tett ki.

Az 1950-es években épült Egyesült Izzó pipishegyi gyárához a Mátrafüred Bene-laposon lévő anyagtároló helyről (ma a mátrafüredi erdészeti iskola területe) kisvasúton szállított építési anyagot. 1960-64 között folyamatosan meg-

történt a dízelvontatásra történő áttérés. 1968-tól a Gyöngyössolymos-Lajosháza közötti szakaszon is megkezdődött a személyforgalom. A faanyag és kőszállítás megszűnésével 1985-től csak személyszállítás folyik. A 7 km-es Gyöngyös-Mátrafüred közötti szakaszon egész évben, a Gyöngyös-Lajosháza közötti szakaszon a nyári időszakban, illetve előzetes igény esetén közlekedik a kisvasút.

Az elmúlt években a Mátravasút 1-es és 2-es vonalának állapota jelentősen leromlott. A Mátrafüredi vonal műszaki állapotát a 2000. év óta sorozatosan bekövetkező árvizek folyamatosan károsították. Fejlesztési források hiánya miatt azonban a felújításra 2006-ig nem kerülhetett sor. A tavalyi évben az ÁPV Zrt. támogatásával sikerült elhárítani a károkat. Korszerűsítésre került Mátrafüreden egy közúti és vasúti kereszteződés. A vonalszakaszon részleges ágyazatcserékre, talpfácsolásokra, kötőelemek és hevederek cseréjére került sor, valamint fekszint- és irányszabályozás is történt.

A lajosházai vonal állapota azonban a 2005. áprilisában és júliusában bekövetkezett árvíz miatt olyan jelentős károkat szenvedett el, melynek során az alépítmény és az ágyazat is jelentősen sérült. Ezzel a vonalszakasz felső szakasza – mintegy 2 km-es rész – szinte teljesen használhatatlanná vált, ezért 2005 júliusától ideiglenes üzemszünetet kellett elrendelni.

Az Egererdő Zrt. a tulajdonos ÁPV Zrt. támogatásával a 2006-os év őszén tudta elkezdni a Lajosházai vonal felújítását, mégpedig a Mátrai Fejlesztési Projekt keretén belül. A Mátrai Fejlesztési Projekt közel fél milliárd forintból valósul meg.

A Mátrai Fejlesztési Projekt három ütemből áll össze, melynek első lépéseként a Lajosházai vonalon megtörtént a pálya felújítása, a vízelvezető rendszer kialakítása, a pályaszakasz letisztítása, sín, talpfa és csavarok cseréje, valamint a vágány is beszabályozásra került.

A második ütemben tovább kívánjuk fejleszteni a Lajosházai vonalat, mégpedig úgy, hogy Lajosháza és az ún. Szalajkaház között meghosszabbítjuk a vonalat közel 3,5 kilométerrel. Az új vonalszakaszon ki kell alakítani az alépítményt, csőátereszeket, hidakat és támfalakat.

A harmadik ütemben – mely várhatóan 2008. év végére fejeződik be – a vonal hosszabbításával járó utómunkálatok mellett a fő feladatot a Szalajkaház és környékének rendbetétele jelenti, ahol a Mátra természeti adottságait bemutató tanösvény, a házban pedig erdészeti erdei iskola kerül kialakításra.

Az új végállomásnál több irányba kialakítható tanösvény mellett egy vadbemutató létrehozása is a projekt részét képezi.

A Szalajka-ház és környéke rendbetételével egy minőségi kirándulóhely kialakítása valósul meg, így javítva a kirándulásnak, mint aktív szabadidő-eltöltési lehetőségnek a körülményeit. Célunk továbbá, hogy a kirándulóhellyel és a turista-csomóponttal megvalósulhat az erdőterületen belül az irányított turizmus, melynek során megvédhetők és tehermentesíthetők azok az erdőterületek, melyekben a kirándulók esetlegesen – akarva vagy akaratlanul – kárt tehetnek. A vasúti pálya 3,5 km-es bővítésével a kirándulóhely megközelítése egyszerűbbé válik, nem igényel gépkocsival történő utazást, így az erdő szennyezettsége is csökkenthető.

Fridél Veronika

A fábiánsebestyéni kocsányos és szlavón tölgy összehasonlító kísérlet eddigi eredményei

„Rezervációkat kell létesítenünk a világhírű szlavóniai tölgy és kőris erdőállományokból, ... Vrbanje közelében elterülő azon tölgyesekből, melyeknek párja Európában nem található.”

Kaán Károly (1909)

A kocsányos tölgy az Állami Erdészeti Szolgálat 2005. évi adatai szerint az összes erdőterület 8,4 %-át, 155 633 ha-t foglal el, ebből az üzemtervezés 1400 ha szlavón tölgyet tart számon.

A kocsányos tölgy (*Quercus robur* L.) nagy változatosságot mutat forma illetve alak, valamint fakadási idő tekintetében. A szlavón tölgy a kocsányos tölgy egyik faj alatti (jellegzetes formájú) egysége. Mind a kocsányos, mind pedig a szlavón tölgynek vannak korán (f. subpraecox) és későn (f. tardissima) fakadó változatai és ezek csak fenológiai megfigyelésekkel különíthetők el.

A Délalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőműveléstani Tanszékével néhány Szappanos András irányításával 1984 tavaszán szlavón tölgy származási kísérletet létesített a valamikori fábiánsebestyéni csemetekert területén (Szappanos-Csesznák-Koloszár, 1984-1989). A kísérlet elit minősítésű magtermelő állományok (Geszt 9C és Zsadány 12A) terméséből nevelt kétéves magági alávágott csemetével létesült. Az anyaállományok állapotáról Csesznák Elemér 1982-ben a következőket írta: „... fel kívánjuk hívni a figyelmet a Geszt 9C és Zsadány 12A 19,6 ha-os elit magtermelő állományokra, melyek morfológiailag és genetikailag igen értékesek, különös tekintettel az egyöntetűen kései fakadásukra”.

A Délalföldi Erdészeti Rt. és az Erdőműveléstani Tanszék 1994-ben kérelmet nyújtott be az illetékes Kecske-méti Erdőfelügyelőséghez, az elsődleges rendeltetés megváltoztatására. Az Erdőfelügyelőség 1994 júniusi döntése értelmében a területet elsődlegesen faanyagtermelésről, oktatás-kutatói rendeltetésű erdőre változtatta.

A vizsgálat célja

Több kutató foglalkozott már a kocsányos és szlavón tölgy elkülönítésével (Mátyás, 1972), a különböző fakadási idejű (korán és későn fakadó) kocsányos és szlavón tölgy állományok fatermési és faállomány-szerkezeti összehasonlításával (Koloszár, 1982a), a szlavón tölgy helyével a hazai kocsányos tölgyes erdőtársulásokban (Majer, 1984), illetve a szlavón tölgy hazai előfordulásainak számbavételével (Koloszár, 1982b).

Jelen vizsgálat célja, hogy elvégezzük a két tölgyalak összehasonlítását azonos termőhelyen fatermés és faállomány-szerkezet szempontjából. A kísérleti terület kialakítása alkalmat ad arra, hogy összehasonlítsuk a különböző ültetési hálózatok (140*60, 140*100, 240*60, 240*100) hatását a két tölgyalak erdősítésének eredményességére.

Röviden a szlavón tölgyről

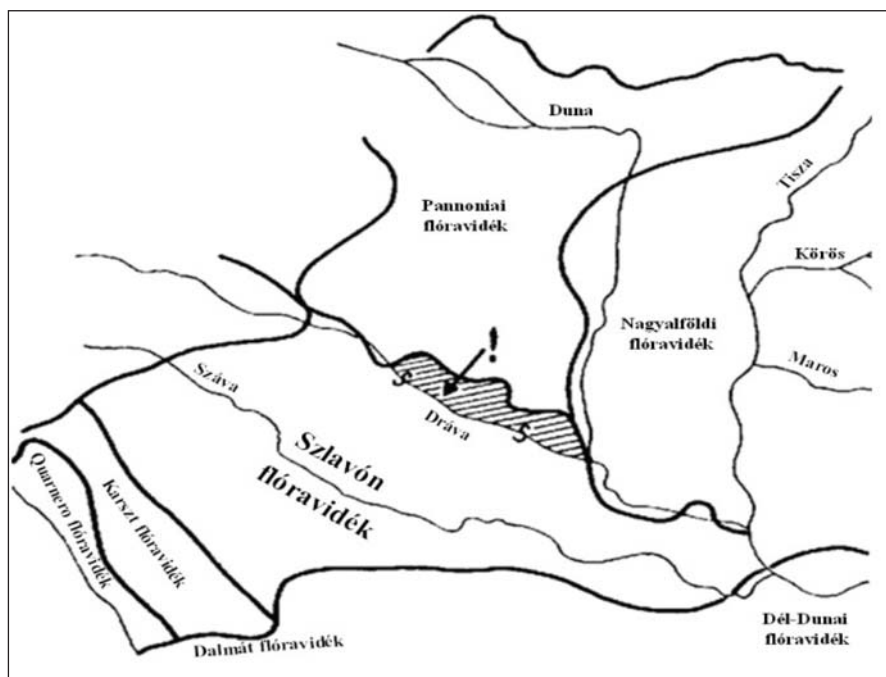
A szlavón tölgy (*Quercus robur* L. ssp. slavonica (Gáyer, 1928. pro forma Q. Roboris/Mátyás comb. n./1970)) a szlavóniai táj őshonos kocsányos tölgy alfaja. Rendszertani helye még napjainkban sem tisztázott. Gáyer Gyula (1928) formának vélte, Mátyás Vilmos (1970) al-

fajnak írta le, Majer Antal (1980) rassznak, ökotípusnak tartotta. Áréája Magyarországra is átnyúlik, a Dráva mentén az Ormánságban őshonos (1. számú térkép).

A szlavón tölgy termőhelyi igénye a többi kocsányos tölgy alakjaihoz (a továbbiakban: kocsányos tölgy) közel azonos. Mátyás Vilmos (1972) szerint a magas vízállású, pangóvízes területeket kerüli, illetve onnét kipusztul. Általában az üde, félnedves talajokat kedveli. A jobb termőhelyeken a kocsányos tölgy, a gyengébb termőhelyeken pedig a szlavón tölgy állományok növekedése a kedvezőbb (Koloszár, 1982b).

Természetes erdőtársulásai Horvátországban (Szlavóniában) a gyertyános-kocsányos tölgyesek (*Fraxino pannonicae-Carpinetum*), valamint a tölgy-kőris-szil ligeterdők (*Knautio drymeiae-Ulmetum*).

A kései fakadás volt az a feltűnő fenológiai tulajdonság, amely a szakemberek figyelmét először felhívta erre a rendkívül értékes tölgyalakra. Figyelemre méltó azon körülmény, hogy igen későn, általában május közepétől június elejéig fakad és virágzik, minek következtében a késő tavaszi fagyoktól

1. számú térkép: A szlavón flóraidék behatolása Magyarország területére (Mátyás, 1972)

* Tudományos kutató, NyME Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

nem szenved. A szlavón tölgy jelen-
tősége, elkülönítése azonban a fater-
mesztés szempontjából is fontos. Kiváló
egyesen törzsalkakkal, vékony, rövid,
felfelé álló ágakkal, valamint kisebb ko-
ronával és simább kéreggel rendelke-
zik, mint a kocsányos tölgy. A kisebb
korona miatt a vastagodása lassú, kes-
keny az évgűrű és így a faanyag finom
szövetű, könnyen megmunkálható, na-
gyon értékes (Kolozsár, 1982b).

A vizsgálati terület leírása

A Fábiansebestyén 1C erdőrészlet a 6. Nagyalföld erdőgazdasági tájcsoporthoz, 8. Körös-Maros közbe erdőgazdasági táj-
ban fekszik. Az erdőrészlet termőhelyi
jellemzői a közvetlen termőhelyfeltárás
és a részletes laboratóriumi talajvizsgá-
latok alapján a következő:

- klíma: erdőssztyepp (ESZTY),
- hidrológiai viszonyok: többletvíz-
hatástól független (VFLEN),
- genetikai talajtípus: réti csernozjom
(mélyben sós altípus) (MSRC),
- termőréteg-vastagság: közepes
mélységű (KMÉ),
- fizikai talajfeleség: vályog (V),
- talajhiba: a termőréteg karbonátos,
- vízgazdálkodási fok: száraz (SZÁ),
- tengerszint feletti magasság: 88 m,
- fekvés (kitettség): változó,
- lejtés: sík (SÍK).

Az évi átlagos csapadék mennyisége
550-600 mm, a júliusi 14 órás átlagos re-
latív légnedvesség 50 % és ez alatti. A
területen 1971-től folyamatos a talajvíz-
szint mélységének észlelése. A talajvíz
átlagos mélysége 1971-ben 370 cm volt,
ezzel szemben 1996-ban ez az érték
már a 420 cm-t közelítette meg. Ez az 50
cm talajvízszint-süllyedés mindössze 25
év alatt következett be, ami évi átlagos
2 cm-t jelent. A megszerkesztett másod-
fokú kiegyenlítő görbének kedvező jel-
legzetessége az, hogy a tendencia
csökkenő jelleget mutat.

A vizsgálat módszere

A kísérlet területe 3,2 ha, az ültetési há-
lózat a háromféle származás (szlavón
tölgy Geszt, szlavón tölgy Zsadány, ko-
csányos tölgy) és négyféle sor-, illetve
tőtávolság (140x60, 140x100, 240x60,
240x100) szerint került kialakításra. Az
előzőek alapján 1996-ban kijelöltünk 12
db mintaterület, a vizsgálatba vont fák
számozása a törzsükre kötözött fémla-
pocskákkal történt. Az állomány 1989-
es felvételezése óta korosodott,
sűrűségéből vékonyrudas erdő lett. Ezért
a magasságon kívül a mellmagassági
átmérőt is mértük, a fakadási időt az ál-

lomány megfigyelésével nap pontos-
sággal jegyeztük le.

Az állandósított mintaterületeken
törzsenkénti felvételezést végeztünk
1996-ban és 2006-ban is. A következő
fatermési és faállomány-szerkezeti
tényezőket határoztuk meg: törzsszám
(N), átlagmagasság (H_m), biológiai fel-
sőmagasság (H_f), körlappal súlyozott
átlagos mellmagassági átmérő ($D_{1,3g}$),
körlap (G) és a fatérfogat (V).

A vizsgálat eredménye

A vizsgálatok eredményeit az 1-7. táblá-
zatok szemléltetik, a táblázatokban hasz-
nált rövidítések jelentése a következő:
KST – kocsányos tölgy, SZTG – szlavón
tölgy Geszt 9C erdőrészletből származó,
SZTzs – szlavón tölgy Zsadány 12A
erdőrészletből származó.

A megfigyeléseink szerint a kocsá-
nyos tölgy a területen május első beté-
ben, míg a szlavón tölgy általában más-
fél, illetve két héttel később (évenként
egy-két nap eltéréssel) fakad.

Az 1. táblázatban közölt adatok sze-
rint szembetűnő az a jelenség, amire
Szappanos már 1985-ben felhívta a fi-
gyelmet, miszerint a szlavón tölgy szár-
mazások ma-
gassági növe-
kedése elma-
rad a kocsá-
nyos töl-
gyétől. A szla-
vón tölgy
származások
nem voltak
képesek 12 év
alatt sem be-
hozni magas-
sági hátrányu-
kat a kocsá-
nyos tölgyel
szemben, sőt
lemaradásuk
folyamatosan
nőtt 1996-ig,
amikor a zsa-
dányi 95 cm-
rel, a geszti
105 cm-rel ma-
radt el a ko-
csányos tölgy-
től). Itt meg
kell jegyezni,
hogy a
Zsadány 12A
származású
140x60cm há-
lózatú minta-
terület kiugró
magassági,

körlap és fatérfogat adatot szolgáltatott.
Ez a parcella egy nagyon jó termőhelyi
adottságú területen található.

Az 1996-os átlagok (2. táblázat) szó-
rásértékei (S_H %) magasak, ez magyaráz-
ható az állomány fiatal korával, az álló-
mány-differenciáltsággal, illetve azzal,
hogy a felvételezés a nevelővágás előtt
történt.

Tíz évvel később, 2006. évben a
szlavón tölgy magassági növekedésben
utolérte a kocsányos tölgyet (3. táblá-
zat), ez valószínűleg termőhelyi okokra
vezethető vissza. A talajszelvények vizs-
gálatok azt tapasztaltuk, hogy általá-
ban 1,20 m mélységtől sárgásbarna szí-
nű erősen kötött agyag található. A nö-
vények az e fölötti talajréteget képesek
hasznosítani, így növekedésüknek ez
szab határt.

A biológiai felsőmagasság alapján
megállapítható, hogy a faállomány a
III. fatermési osztályba tartozik. Kiss
Rezső kocsányos tölgyre vonatkozó fa-
termési táblája szerint 25 éves korban:
átlagmagasság 13,5 m, átlagátmérő:
12,4 cm, körlapösszeg: 16,9 m²/ha,
törzsszám: 1400 db/ha, fatérfogat: 134
m³/ha.

1. táblázat: A táblázat a kísérleti állomány magassági növekedését mutat-
ja 1984-2006. között

Év	KST(cm)	Geszt 9C(cm)	Zsadány 12A(cm)
1984	35	30	30
1985	75	57	60
1986	133	94	99
1987	186	152	157
1988	248	202	201
1989	303	245	239
1996	675	570	580
2006	1296	1169	1281

2. táblázat: A kísérleti terület 1996. évi magassági felvételi adatainak
összefoglalása

Sor- és tőtáv	140x60			140x100		
	Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG
H _m (m)		6,29	5,72	7,42!	6,79	6,31
S _H		1,76	1,91	1,64	1,61	1,85
S _H (%)		27,93	33,39	22,05	23,67	29,35
Sor- és tőtáv	240x60			240x100		
	Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG
H _m (m)		7,11	5,54	5,64	6,82	5,40
S _H		1,84	1,80	2,02	1,80	2,30
S _H (%)		25,93	32,55	35,73	26,39	42,69

3. táblázat: A kísérleti terület 2006. évi magassági felvételi adatainak
összefoglalása

Sor- és tőtáv	140x60			140x100		
	Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG
H _m (m)		12,96	11,69	12,81	11,34	11,87
S _H		2,60	2,45	1,96	2,40	2,35
S _H (%)		20,08	20,97	15,28	21,20	19,78
Sor- és tőtáv	240x60			240x100		
	Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG
H _m (m)		12,51	12,00	12,50	13,36	13,39
S _H		2,92	1,74	2,06	2,89	2,81
S _H (%)		23,31	14,54	16,51	21,60	20,95

A 4. táblázatban feltüntetett adatok az 1996. évi körlappal súlyozott átlagos mellmagassági átmérőket szemléltetik. Jól látható, hogy a kocsányos tölgy valamennyi hálózat esetén 1,05-2,47 cm-rel felülmúlja a szlavón tölgy származásokat. Az is egyértelműen levonható következtetés, hogy a szlavón tölgy származások 0,12-0,52 cm eltérést mutatnak egymáshoz képest, ami elenyészőnek mondható.

Az 5. táblázat a 2006. évi hasonló adatokat tartalmazza és szintén a kocsányos tölgyé a nagyobb mellmagassági átmérő, azonban a különbség a származások között jelentősen leszűkül.

A 6. táblázat az 1996. évi körlap, fatérfogat és törzsszám értékeit foglalja össze. A kocsányos tölgy faállományok körlapösszege 1,78-10,19 m²/ha közötti mértékben haladja meg a szlavón tölgy származásokat.

A fatérfogat szempontjából a kocsányos tölgy szintén magasabb (16,4-51,2 m³/ha) értékeket mutat mint a szlavón tölgyek.

A kocsányos tölgy hektáronkénti törzsszáma három hálózat esetén (140*60, 140*100, 240*60) 85-1526 db/ha értékkel alacsonyabb, mint a szlavón tölgy származásoké. A 240*100-as hálózat esetén a kocsányos tölgy törzsszáma a geszti szlavón tölgyét 599-el, a zsadányi szlavón tölgyét pedig 319-el haladja meg.

A terepi felvételezések során megállapítható volt, hogy a 240 cm-es erdőállási sortávolság olyan tág, melynek következtében (ezen a termőhelyen) a fák nem tisztultak fel és szinte földig ágak maradtak.

4. táblázat: A kísérleti terület 1996. évi mellmagassági átmérő felvételi adatainak összefoglalása

Sor- és tőtáv		140x60			140x100		
Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG	SZTzs	
D _{1,3g} (cm)	6,15	5,10	5,54	5,94	5,42	5,01	
S _D	2,39	2,16	1,80	2,28	2,19	2,04	
S _D (%)	42,11	46,67	34,40	38,38	44,09	44,45	
Sor- és tőtáv		240x60			240x100		
Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG	SZTzs	
D _{1,3g} (cm)	6,87	5,07	5,19	7,21	5,22	4,74	
S _D	2,43	2,56	2,86	3,00	2,99	2,66	
S _D (%)	42,60	50,50	55,17	41,58	57,23	56,06	

5. táblázat: A kísérleti terület 2006. évi mellmagassági átmérő felvételi adatainak összefoglalása

Sor- és tőtáv		140x60			140x100		
Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG	SZTzs	
D _{1,3g} (cm)	12,94	10,86	10,56	10,96	10,40	10,43	
S _D	3,12	3,24	2,47	2,85	2,64	1,79	
S _D (%)	24,82	31,26	23,98	26,90	26,28	17,43	
Sor- és tőtáv		240x60			240x100		
Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG	SZTzs	
D _{1,3g} (cm)	12,43	11,76	12,35	13,52	12,91	12,01	
S _D	3,85	3,05	3,32	3,68	3,88	3,70	
S _D (%)	32,57	26,79	27,93	28,23	31,45	32,32	

A 7. táblázat a 2006. évi adatakat szemlélteti, és tendenciájában az 1996. évvel megegyező eredményeket mutat (a törzsszám kivételével).

A kocsányos tölgy a körlap (1,68-11,06 m²/ha) és a fatérfogat (18,4-102,8 m³/ha) tekintetében is felülmúlja a szlavón tölgy származásokat.

A törzsszám adatokat vizsgálva megállapítható, hogy a tágabb hálózat (140*100, 240*60, 240*100) esetében a kocsányos tölgynek (335-288-669 db/ha) magasabb törzsszáma van, míg a 140*60-as hálózat esetén a (geszti és a zsadányi) szlavón tölgy származások (251-642 db/ha) egyedszáma a magasabb.

A vizsgálatokból levonható következtetések

– A vizsgált jellemzők alapján megállapítható, hogy a kocsányos és szlavón tölgy már fiatal korban több tulajdon-ságban is jól elkülönül.

– A szlavón tölgy fakadási ideje a kísérleti területen általában másfél illetve

két héttel követi a kocsányos tölgyét, ez alapján a két szlavón tölgy származás későn fakadó jellegű.

– A kocsányos tölgy kisebb törzsszáma ellenére mennyiségi (mellmagassági átmérő, magasság, körlap-összeg, élőfakészlet) jellemzőkben felülmúlja a szlavón tölgyet.

6. táblázat: A kísérleti terület 1996. évi körlap, fatérfogat és törzsszám felvételi adatainak összefoglalása

Sor- és tőtáv		140x60			140x100		
Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG	SZTzs	
G(m ² /ha)	17,33	13,63	17,76!	19,08	13,51	12,79	
V(m ³ /ha)	101,2	79,8	103,3!	110,2	78,8	74,4	
N(db/ha)	5833	6680	7359	6059	5868	6494	
Sor- és tőtáv		240x60			240x100		
Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG	SZTzs	
G(m ² /ha)	16,04	10,25	14,26	18,70	9,65	8,51	
V(m ³ /ha)	93,1	60,2	90,4	110,5	59,3	94,1	
N(db/ha)	3969	4054	5185	4002	3403	3683	

7. táblázat: A kísérleti terület 2006. évi körlap, fatérfogat és törzsszám felvételi adatainak összefoglalása

Sor- és tőtáv		140x60			140x100		
Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG	SZTzs	
G(m ² /ha)	21,90	17,75	20,22	18,46	15,75	13,86	
V(m ³ /ha)	173,6	132,2	155,2	134,5	117,7	100,6	
N(db/ha)	1667	1918	2309	1958	1856	1623	
Sor- és tőtáv		240x60			240x100		
Fafaj	KST	SZTG	SZTzs	KST	SZTG	SZTzs	
G(m ² /ha)	21,44	10,67	17,73	26,05	14,99	15,17	
V(m ³ /ha)	172,1	79,2	137,2	213,4	123,7	110,6	
N(db/ha)	1769	983!	1481	1815	1146	1339	

– A szlavón tölgynél az adott termőhelyen 12 éves korban sűrűbb hálózat esetén (140-es sortáv), hektáronként megközelítően 500 törzsszel több található, mint a kocsányos tölgynél. Ez karsú termetével, kisebb, jól feltisztuló koronájával, rövidebb és vékonyabb ágaival magyarázható, illetve ennek köszönhetően kevésbé hajlamos a bőhőncösödésre.

– A vizsgálat egyértelműen rámutatott a tágabb 240 cm-es sortávú hálózat kedvezőtlen hatására. A tágabb hálózat esetén a szlavón tölgy nem tudott mindenhol záródni, mivel nincs olyan erős oldalágrendszere, mint a kocsányos tölgynek.

– Több jellemző (törzsszám, körlap, élőfakészlet) tekintetében számszerűen kimutatható a sűrűbb, 140 cm-es sortávú hálózat előnye. A szlavón tölgy esetében a 240 cm-es sortáv semmiképpen nem javasolható.

– A kétféle tőtávolság (60 és 100 cm) között számszerűsíthető különbség nem mutatható ki. Így a csemetetakarékosság miatt a 100 cm-es tőtávolság, a mennyiségi jellemző tekintetében a 140 cm-es sortávolság javasolható, mint erdőállási hálózat.

– A geszti és a zsadányi szlavón tölgy származások 24 éves korig megőrizték az anyaaállomány szlavón jellegét.

– A szlavón tölgy kisebb méreteket ér el a kocsányos tölgyhöz képest, de ezt a mennyiségi lemaradását a gyakorlat és a szakirodalom szerint is, gyertyaegyenes és minőségében jobb törzsével véghasználati korát elérve behozza.

Összefoglaló

A szerző egy szlavón tölgy származási kísérlet eredményeit elemzi. A kísérleti terület a Nagyalföldön, Fábiánsebestyén községhatárban található. A vizsgálat célja az, hogy a kocsányos és a szlavón tölgy alakokat összehasonlítsa azonos termőhelyen, fatermés és faállomány-szerkezet szempontjából.

A vizsgálat fontos eredménye az, hogy a két tölgyalak már fiatalon több tulajdonság tekintetében is jól elkülöníthető egymástól. A szlavón tölgy származások megőrizték az anyaállomány szlavón jellegét, illetve kimutatható a sűrűbb, 140 cm-es sortávú erdősítési hálózat előnye.

Zusammenfassung

Der Verfasser analysiert die Ergebnisse des Abstammungsexperimentes einer Slawonischen Eiche. Das Versuchsgebiet befindet sich in der Umgebung von Fábiánsebestyén eines Dorfes in der

Grossen Ungarischen Tiefebene. Ziel der Untersuchung ist der Vergleich der Stieleiche und Slawonischen Eiche auf gleichem Fundort hinsichtlich des Ertrages und der Struktur des Baumbestandes.

Ein wichtiges Ergebnis der Untersuchung, dass man die zwei Eichentypen schon in den jungen Jahren hinsichtlich vieler Eigenschaften leicht von einander unterscheiden kann. Die Slawonischen Eichen Abstammungen bewahrten den slawonischen Charakter des Mutterbestandes, beziehungsweise lässt sich der Vorteil des dichteren 140 cm breiten Reihenbestandes im Aufzuchtungsnetz vorzeigen.

Felhasznált irodalom

Csesznák E. (1982): Magtermelő faállományok kezelésének irányítása. In Csesznák-Koloszár-Szapannos (1982): Kocsányos tölgy fatermesztési rendszer. VI. Kutatási jelentés. Sopron. 1-17.p.

Gáyer Gy. (1928): Die slawonische Eiche. Mitt. der Deutschen Dendrologischen Ges. 40. 220. p.

Koloszár J. (1982a): Korán és későn fakadó szlavón- és kocsányostölgy-állományok fatermési és faállomány szerkezeti tényezőinek összehasonlítása. Erdészeti és Faipari Egyetem Tudományos Közleményei. Sopron. 67-73.p.

Koloszár J. (1982b): A szlavón tölgy (*Quercus robur* ssp. *slavonica* (Gáy./Máty.) termőhelyi igénye és erdőművelési jelentősége. Kandidátusi értekezés. Sopron

Majer A. (1980): A kocsányos tölgy-gazdálkodás jelentősége és fejlesztésének genetikai alapjai. VEAB Monográfia VI. évfolyam 3. szám

Majer A. (1984): A szlavón tölgy helye a hazai kocsányos tölgyes erdőársulásokban. Az erdő. 296-299.p.

Mátyás V. (1970): Új magyar tölgyformák (Neue Formen der Eichen Ungarns). Acta Botanica. Tomus. 16. 329-361.p.

Mátyás V. (1972): A szlavón tölgy [*Quercus robur* ssp. *slavonica* (Gáy.) Máty.] erdészeti jelentősége Magyarországon. Erdészeti kutatások. 68. évf. 63-77.p.

Mátyás V. (1973): Magyarország kocsányos tölgyeinek alakjai. Erdészeti kutatások. 69. évf. 223-249.p.

Szapannos A. – Csesznák E. – Koloszár J. (1984-1989): Kocsányos tölgy fatermesztési rendszer. VIII.-XIII. Kutatási jelentés. Sopron.

Erdésmajálistól gyermeknapig

Salgótarján festői fekvésű városrészében, Salgóházyán múlt év szeptemberében egy különleges kis intézményt adott át az Ipoly Erdő Zrt. Az Erdésház névre keresztelt bemutatóhely régen a salgótarjáni erdészet egyik szolgálati lakása volt.

Az Erdésház gyorsan népszerűvé vált nemcsak a környékeliek, hanem a távolabbról érkező kirándulók körében is. A havas tél 2006-2007-ben elmaradt a vendégek nagy részével együtt, így csak idén tavasztól, a turistaidény indulásától mérhető a forgalom, a hűsvéti nyitvatartás például vendégsúcsot jelentett az intézmény rövidke életében. A látogatottság növelését rendezvények szervezésével is elősegítik a salgótarjáni erdészek, Lévárdi György erdészetve-

zető irányításával – meg persze az Erdésház működtető *Kancsulik Ákos* is mindent megtesz azért, hogy bemenjen a vendég.

Április végén magyar és szlovákiai diákok részvételével nemzetközi természetismereti vetélkedőt rendeztek az Erdésházban. Igen nagy érdeklődés kísérte a május 1-i erdésmajálist, amelyen nem csak az Ipoly Erdő Zrt. helyi és környéki dolgozói és nyugdíjasai vettek részt, hanem a Salgó várába, a Boszorkánykörre, vagy Eresztvénybe kirándulók is szép számmal megálltak nézelődni – ha betértek, akkor már egy pár virslivel és innivalóval is megkínálták őket a házigazdák. A programok között – az Erdésház kiállításainak

megtekintése mellett – az érdeklődők láthattak karatebemutatót, a kicsik és nagyok hintóval járhatták Salgóháza utcáit. Az Erdésházban folyamatosan megtekinthető a Nógrád megyei Fotóklub tagjainak alkotásaiból válogatott, a Karancs-Medves vidékét bemutató kis kiállítás is.

Ugyancsak az Erdésházban tartották meg május 11-én a madarak és fák napját, ami Nógrád megyei gyerekek természetismereti versenye is volt egyúttal, kilenc csapat részvételével.

A tervek szerint a következő rendezvény a gyermeknap lesz, állatsimogatóval, bütököldével, különféle programokkal.

Kép és szöveg: **Faragó Zoltán**

Kitaibel évfordulók

A múlt értékeinek eltörlésére, a hazugságokra, gyűlölködésre „építő” jelenünkben, ugyancsak nehéz, de annál fontosabb kötelességünk, hogy emlékezzünk azokra az évszázadokkal korábban élt, alkotó személyiségekre, akik a hitétől, eszményeitől megfosztott társadalom számára példát, kapaszkodót jelenthetnek.

A 250 éve (1757. február 3. Nagymarton) született, és 190 éve (Pest, 1817. december 13.) elhunyt Kitaibel Pál azok közé tartozik, akiről legjelentősebb írásokhoz, költőinkhez, művészeinkhez és politikusainkhoz (Széchenyi István, Deák Ferenc) hasonlóan kellene minden magyar embernek tanulnia, tudnia. Ő volt ugyanis hazánk természettudománya Európához való felzárkózásának, elismertségének megalapozója, aki a Kárpát-medence értékeinek feltárásában a legtöbbet tette, olyan időszakban, amikor a nemzet az önállóságáért küzdött. Legalább ennyire fontos a természetkutató polihisztor – sajnos megsemmisült – síremlékének feliratából, a lelkeségét méltató jelzőket, úgymint derekasság, tisztesség, erkölcs kiemelni. Amikor napjainkban egy ember önzetlensége, tisztessége, sokkal inkább meglepi a világot, mint bűnössége, erkölcstelensége, akkor igazán nagy öröm, hogy egy tudósunk munkásságát, ilyen „ékességekkel” együtt mutathatjuk fel!

Nagymarton /Mattersdorf) település, ahol Kitaibel született, a trianoni döntés következtében, ma Ausztriához tartozik. Városi rangot Mattersburg néven, 1926-ban kapott. Kitaibel szülei földműves szőlősgazdák, bortermelők voltak, akik mindkét gyermeküket iskoláztatták. György fiuk katolikus pap lett és hazatért, az akkor még önálló faluba Borbolyára (ma Nagymarton része). Pál azonban a soproni és győri középiskolai tanulmányokat követően, élete végéig Budán, illetve Pesten lakott. Orvostanhallgató érett fiatalemberként, 23 évesen lett 1780-ban. Az orvosdoktori diplomát 1785. január 5-én nyerte el. Néhány hónappal korábban, „a kémia és a botanika terén mutatott feltűnő jártasságának és erkölcsösségének” köszönhetően, hallgatóként nevezték ki adjunktusnak, a Nagyszombatból Budára, majd onnan Pestre költözött egyetem orvosi karára (1784). A *Winterl Jakab, József* (1739-1809) vezetete kémia-botanika tanszékére történő kinevezésétől nyugdíjba vonulásáig (1816)

ez volt egyetlen munkahelye. Orvosi gyógyító munkát nem végzett, előadásokat nem vállalt. Vezette ugyanakkor a gyógyszerész-hallgatók kémiai-botanikai gyakorlatait és folyamatosan végzett széles körű kémiai (orvosi, mezőgazdasági, ásványtani) vizsgálatokat. Az akkori orvosi egyetemen képzésében fontos szerepet betöltő botanikus kertnek „mindenesévé kellett lennie”. Ő irányította „a folyamatos költöztetés állapotában lévő kert” fajgyarapítását, végezte a fajlisták összeállítását és a munkások ellenőrzését. Ne ki volt köszönhető az egyetem herbáriumi gyűjteményének megalapozása,

Mygind udvari tanácsos több mint 5-ezer lapos hagyatékának rendezésével, amelyet saját anyagával egészített ki és Linné rendszere alapján állította össze annak katalógusát.

Kitaibel életcélja az volt, hogy hazánk természeti kincseit kutatóutak eredményeként feltárja. Flóra-, ásványvíz és közettani kutatási tervei szerencsésen találkoztak a Kormány által meghatározott feladattal: „*Magyarország nagyon gazdag a baza javára még fel nem használt természeti tárgyakban, ezért a természettudományok tanárait ki kell küldelnünk e kincsek tanulmányozására.*”

Jávorka Sándornak, a Kitaibel életét, munkásságát bemutató, 1957-ben megjelent könyvében azt olvashatjuk, hogy: „*A nagy utazások megkezdése előtt is állandóan járja Pest és Buda környékét, bozza a növényeket.*” *Gombocz Endre* – aki a legtöbbet tette a kitaibeli örökség feltárásáért – érdekes jellemzést adott a Kárpát-medencében igen nehéz körülmények között (szekéren, lovon, gyalogosan, alig járt hegyi utakon) a leg hosszabb kutatóutat bejáró természettudósunk belső motivációjáról: „*Igazi otthona a szabad természet volt. Szinte ballani véljük fellélegzését, amikor egy júniusi napon bátat fordítbat a városnak, a hivatalnak, hogy beteken, hónapokon át élhesse igazi életét.*”

Útjainak első szakasza (1784-1791) jórészt saját költségen, az egyetemhez közeli településekre vezetett és alapjaiban a botanikus kert gazdagítását szolgálta. Feljegyzéseket nem készített, adatokat a herbáriumi lapok termőhelyei szolgáltatnak, például: Fót, Bag, Vác, Érd, Gödöllő, Csákvár, Pomáz, Szentendre.

A második szakasz (1792-1817) mintegy 20 000 kilométert és 27 utat je-

lentett, amelyek többsége (20) hazánk mai határain kívüli vidékeire vezetett. Költségeit a Kancellária, az egyetem, illetve 1795-öt követően, *Waldstein Ferenc, Ádám* gróf fedezte, támogatta. A természetet, a botanikát kedvelő főnemessel ebben az évben találkozott először Bártfán, ahonnan együtt mentek a Magas-Tátrába, majd egy év múlva Máramarosba. Az összegyűjtött növények, kőzetek, ásványok, minden alkalommal megtöltötték a szekeret. Ezek feldolgozása hónapokat vett igénybe. Az „eredményből” kiemelhetjük – a ma is tanulmányozható – 13 ezer herbáriumi lapot. Az utak engedélyezéséhez, támogatásához tervet; majd a visszaérkezéskor jelentést kellett készítenie.

Kitaibel 1795-től valamennyi kutatóútján, német, latin nyelvű, ceruzával írt naplót vezetett. Igyekezett átfogó képet adni a bejárt vidékek földtani, természetföldrajzi arculatáról, a kőzetekről, az ásványokról, a talajokról, a folyó- és állóvizekről. Alaposan vizsgálta az ásványvizeket, forrásokat, amelyek „gyors elemzését úti-laboratóriumi készletével” naponta elvégezte. Felírta azon települések nevét, amelyeket érintett vagy amelyek mellett elhaladt, a megtett útszakasz hosszát is jelölve. A leg részletesebb, a legalaposabb megfigyeléseket a növényvilágról tette, feljegyezte a látott, a begyűjtött fajok tudományos nevét. Ritkábban találkozhatunk magyar és más nyelvű népi nevekkal is. A legnagyobb terjedelmet a megfigyelt, az útnak tartott növények, latin nyelvű szervezeti leírásai foglalják el, amelyeket növényföldrajzi, társulástani adatok egészítenek ki. Ezernyi érdekes megfigyelést, adatot

(Folytatás a 176. oldalon)

Újra közmunkaprogram a Nyírerdőnél

A NYÍRERDŐ Zrt. Gúthi Erdészete volt a helyszíne a Szociális és Munkaügyi Minisztérium 2007/2. számú állami erdőművelő közmunkaprogram országos megnyitójának. Az ünnepségen részt vett *dr. Sándor László*, az SZMM Közmunka Tanács elnöke; *Koleszár István*, az ÁPV Zrt. Erdészeti és Agrárgazdasági Portfóliókezelő Igazgatóság ügyvezető igazgatója, illetve *dr. Rezsőfi István*, az Észak-alföldi Regionális Munkaügyi Központ általános főigazgató-helyettese és *Herczeg Miklós*, az Erdészeti és Faipari Dolgozók Szakszervezetének főtitkára, valamint számos erdőgazdaság képviselője is.

Kaknics Lajos, a NYÍRERDŐ Zrt. vezérigazgatója megnyitójában arról beszélt, hogy a társaságnál tíz évvel ezelőtt volt az első közmunkaprogram. A NYÍRERDŐ évente átlagosan 47-50 településről 180-1000 munkavállalót foglalkoztat ilyen formában, miközben például jelenleg a zrt. létszáma 341 fő. Kaknics Lajos felhívta a figyelmet, hogy a közmunkában foglalkoztatottak 50-52 százaléka roma, 8-9 százalékuk nő, 9-10 százalékuk 25 év alatti, 24-26 százalékuk pedig 45 év feletti munkanélküli.

A Közmunka Tanács év elején 3,1 milliárd forintot kapott közmunkaprogramokra, ezt utóbb a Munkaerőpiaci alaphól kiegészítették, így most összesen 8,6 milliárd forint jut ilyen célra országszerte – mondta a Közmunka Tanács elnöke. Sándor László kiemelte: jelenleg tíz program zajlik párhuzamosan, összesen 12-13 ezer ember részvételével. Az erdőművelési közmunkaprogramra 1,85 milliárd forintot költenek idén, ennek nyomán 2100 ember jut munkához az erdőgazdaságoknál. Beszámolt arról, hogy a résztvevők 15%-a képzési lehetőséghez jut a programon belül. Ennek során általános erdőművelő-, és motorfűrész-kezelő bizonyítványt szerezhetnek a dolgozók.

Koleszár István, az ÁPV Zrt. Erdészeti és Agrárgazdasági Portfóliókezelő Igazgatóság ügyvezető igazgatója szerint az erdőművelési közmunkaprogramnak egyrészt gazdasági haszna van, hiszen időszakosan végzendő gazdasági tevékenységet végeznek a munkások. Emellett társadalmi haszna is vitathatatlan az ilyen foglalkoztatásnak, hiszen olyan térségekben is tudnak munkát biztosítani az erdőgazdaságok, ahol nagy a munkanélküliek száma. Szólt arról is, hogy az ÁPV Zrt. kezelésében álló 19 állami tulajdonú erdőgazdaság közül 16 vesz részt a programban.

A NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt. 424 embert alkalmaz az április közepén indult erdőművelési közmunkaprogram keretében. A kormány által indított programban főként a regisztrált munkanélküli, előiskolázottság nélküli, roma származású embereket kíván foglalkoztatni a társaság; kiemelt célcsoportként a 25 év alatti, illetve a 45 év feletti korosztály szerepel. A munkavállalók hét hónapon keresztül, napi nyolc órában erdőművelésben, vágástakarításokban, szeméthyűtésben, az erdei utak és tanösvények megtisztításában, vadkárelhárító kerítések karbantartásában, közjóléti eszközök felújításában vesznek részt.

A NYÍRERDŐ közmunkásai közül 75-en vehetnek majd részt különböző képzéseken (például általános erdőművelő, motorfűrész-kezelő), amelyeken az erdőgazdálkodásban hasznosítható végzettséget, és ismereteket szereznek – tájékoztatta *dr. Halmágyi János*, a Zrt. humánpolitikai osztályvezetője. A pályázat kiírói ezzel szeretnék javítani az állástalanok esélyeit a munkaerőpiacon, segíteni őket abban, hogy a program végeztével könnyebben találjanak maguknak munkát.

A program teljes költségvetése 364 millió forint, ebből 73 millió forintot a NYÍRERDŐ Zrt. saját forrásként biztosít

majd. Az erdészeti társaság a béren kívül tűzifát, étkezési hozzájárulást, valamint munka- és védőruhát juttat minden munkavállalónak. A Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyék 61 ezer hektár állami tulajdonú erdeit kezelő NYÍRERDŐ Zrt. minden erdészete alkalmaz majd közmunkásokat. A két megyében – a megyeszékhelyek mellett – eléri a hatvanat azon települések száma, ahol a munkavállalók alkalmazásra kerülnek.

A NYÍRERDŐ Zrt. 2004 óta folyamatosan részt vesz az állami erdészeti közmunkaprogramokban. 2004-ben öthónapos foglalkoztatás keretében 172 főt foglalkoztatott a cég 101 milliós költségvetéssel. 2005-ben hathónapos foglalkoztatási idő alatt 202 fő dolgozott, 127 millió forintos költséggel. 2006-ban három közmunkaprogramban vett részt a NYÍRERDŐ Zrt. több mint ezer embernek biztosítva munkát, összesen 390 millió forintos költségvetéssel.

A közmunkaprogramok nem titkolt célja, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyék országos átlagot meghaladó munkanélküliségi arányának csökkentése mellett elősegítse a fenntartható erdőgazdálkodás, az erdőművelési és erdőkezelési feladatok magasabb szintű végrehajtását. Fontos cél az állami erdővagyon értékének, ápoltságának növelése; a társadalom által igényelt közjóléti és természetvédelmi feladatok ellátása. Kiemelkedő szerepe van a programoknak a környezettudatos nevelésben és oktatásban. Az elmúlt időszakban közreműködtek például a közmunkások a 2005-ös széltöréskár gyors felszámolásában is.

A NYÍRERDŐ Zrt. közmunka-területen tett erőfeszítéseinek elismerését jelzi, hogy a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium „Közmunkásokért 2006” című érdemérmét vehette át tavaly Kaknics Lajos, a társaság vezérigazgatója.

Kép és szöveg: **Vereb István**

Madarak és Fák Napja 1906–2007.

Gróf Apponyi Albert miniszter 1906. április 27-én rendelte el, hogy az ország valamennyi elemi iskolájában tanítás nélküli munkanapon ünnepeljék meg a „Madarak és Fák Napját”. Az eltelt száz év jelentős változást hozott az ifjúság természet szeretetre való nevelésében is. Az ügy fontosságát felismerve a Kisalföldi Erdőgazdasági Zrt., a NYME Erdőmérnöki Kara, az Apáczai Csere János Kar, az Országos Erdészeti Egyesület kezdeményezi a hagyomány folytatását, hogy e jeles napot a tanulók tanítási szünettel ünnepeljék, ki-ki lehetőségeihez mérten

használja ki az ünnepet a természetre gondolva, a természetet megismerni akaró tevékenységével.

A felhívást közzétevők Ravazdon az erdészet Ökoturisztikai Centrumában gyülekeztek a helybéli általános iskola diákjaival és doktorandusz hallgatókkal, valamint a meghívott előadókkal, vendégekkel. A meghívó Fekete Istvánt idézte:

„Az erdő beszél ahhoz, aki ismeri: jeleket ad, üzen, kitárja magát, csak meg kell érteni. De ahhoz, hogy értsük, ismernünk kell fáit, bokrait, füveit, virágait, gombáit, állatait, s a sok színt, hangot, az állatok mozgását, életrendjét, természetét, az erdő minden lakójának örök, ősi törvényeit.”

Dr. Cseh Sándor dékán megnyitója után *Solymos Rezső* akadémikus kutatóprofesszor tudományos előadás helyett a gyermekekhez közvetlen hangvételű előadást tartott, majd *Varga Szabolcs* professzor ismertette azt a Pályázati felhívást, amelyet a Környezetpedagógiai doktori program doktoranduszai részére írtak ki.

Kocsis Mibály vezérigazgató-helyettes kihirdette a Természetbarát vers- és prózamondó pályázat eredményét, és jutalmakat adott át. Az Országos Erdé-

szeti Egyesület itt jelentette be azt a pályázati kiírást, amelyet kor és határok nélkül hirdetett meg a természetet szerető erdőt, mezőt járók részére (Lásd 173. oldal).

Az Ökoturisztikai Centrumban felállított emlékoszlopot *Magas László* vezérigazgató avatta fel, majd *Pethő József* elnök intézett néhány figyelmeztető és tanulságos gondolatot a jelenlévőkhöz.

Az Egyesület kéri az olvasókat, hogy a Pályázati Felhívásunkat terjesszék diákok és felnőttek között egyaránt.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

Madarak és Fák Napja a szombathelyi parkerdőben

A Szombathely Megyei Jogú Város határában elhelyezkedő parkerdő évtizedek óta szolgálja a 80 ezres lélekszámú város közjóléti és turisztikai igényeinek kielégítését. A Szombathelyi Erdészeti Zrt. jogelődje a Szombathelyi Erdőgazdaság, a '70-es évek közepén alakította ki először a parkerdei tornapályát és a hozzá tartozó sétaútrendszert, különböző közjóléti berendezésekkel (padok, asztalok, esőbeállók, kút stb.) ellátva.

Az elmúlt évtizedek alatt két alkalommal került sor a létesítményrendszer nagyobb felújítására: a '90-es évek elején Szombathely város, míg 1999-ben a Szombathelyi Erdészeti Rt. támogatásával és erdészeti közcélú források igénybevételével.

A parkerdei berendezések állapota az előző felújítások óta eltelt időszak alatt – nagyrészt szándékos rongálások következtében – leromlott. A parkerdei tornapályát a tavalyi évben a fenntartó Erdészeti Zrt.-nek el kellett bontania, mivel rendkívül balesetveszélyessé vált.

A város lakossága nagyon szívesen használja a parkerdőt, elsősorban futók, kocogók, turisták élnek a lehetőséggel; míg a parkerdő fogadóterületét: a foci pályát, tűzrakóhelyet, játszótérrel a gyermekek és a családok látogatják.

2006-ban megkereste társaságunkat a Parkerdei Zöld Utak Egyesület – mint civilszervezet –, hogy a futó, kocogó, sportoló látogatókat képviselve kezdeményezi a korábbi, lepusztult állapotú futó- és sétaútrendszer felújítását és

bővítését. Felvetésük találkozott a társaság elképzeléseivel, ugyanis a Zrt. a rendkívül látogatott és nagyon elhasználódott állapotú játszótérrel újja kívánta építeni. A kialakult igényeknek megfelelően kezdtünk hozzá a tavalyi évben a szombathelyi parkerdő ismételt felújításához. A civil egyesület főként társadalmi munkával támogatta a projekt megvalósítását.

A parkerdő megújítását szolgáló program keretében az alábbiak valósultak meg:

Új játszótér került kialakításra a korábbi elbontásával. Az elhelyezett játékok a következők: kétülékes hinta, négyülékes mérleghinta, háromrészes mászófal, egyensúlyozó rönk, egyensúlyozó kötel, játékkombináció, háromszoros kötelpálya. A játékok természetbarát faanyagból készültek, valamennyi alatt ütécscsillapító kéregréteg került elhelyezésre. A létesítményt padok, illetve szemetesek egészítik ki, valamint kerítéssel és zárható kapuval épült meg. Valamennyi játék – a játszótér

terekre vonatkozó rendelet előírásai szerint – az uniós szabványoknak megfelel és ennek ellenőrzését is folyamatosan végezzük a jövőben.

A parkerdő befogadóterületén elhelyezkedő tűzrakóhelyeket, padokat, asztalokat felújítottuk.

Kialakításra került egy futó- és sétaútrendszer a parkerdő területén, a Parkerdei Zöld Utak Egyesülettel

együttműködve. A komplexum teljes hossza 8,5 km és három különböző nehézségi szintű pályából áll, mind a sportolóknak, mind az amatőröknek egyaránt megfelelően.

A beruházások és a felújítások teljes költsége – nem számítva a civil egyesület társadalmi munkáját – 6,0 millió forint. A fejlesztés erdészeti közcélú források felhasználásával, a Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóságának támogatásával valósult meg.

A létesítményeket 2007. április 25-én a Madarak és Fák Napja alkalmából *Kovács Ferenc*, a Vas Megyei Közgyűlés elnöke és *Kronekker József*, a Szombathelyi Erdészeti Zrt. vezérigazgatója avatta fel, majd *Németh Kálmán*, Szombathely Megyei Jogú Város alpolgármestere és *Nagy Imre*, a Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság igazgatója adta át használatra és megőrzésre a város lakosságának.

Kép és szöveg: **Bakó Csaba**
erdőgazdálkodási igazgató

Jelöltek a pilisi erdészek

A Pilisi Parkerdő Zrt. és az OEE Visegrádi Helyi Csoport közösen rendezte meg a hagyományos jelölőversenyét. A 22. alkalommal szervezett szakmai napnak a Pilisszentkereszt-i Erdészet adott helyet.

Az utóbbi években szokásos vendég-versenyzés idén is folytatódott. A kora reggeli találkozón, Pilisszentlélek határában, a parkerdős kollégákkal együtt köszönthettük a Szombathelyi Erdészeti Zrt. és az Ipoly Erdő Zrt. csapatait, valamint a helyi erdőfelügyelőség néhány munkatársát. Harmincnolc versenyző sorakozott fel a megnyitáshoz.

Zambó Péter vezérigazgató megnyitja után Csépanyi Péter ismertette a programot, majd szakmai kérdésekből összeállított feladatokat oldottak meg a versenyzők, tesztlapokon.

Ezután, kihúzott versenyzői számokhoz rendelt időrendben kezdték meg a további három versenyszám teljesítését. A szükséges segédletek előzetes tanulmányozása után, két parcellában (egy középkorú gyertyános-kocsánytalan tölgyesben és egy gyertyános-bükkösben) a szálalóerdő üzemmódra áttérés felé mutató beavatkozás kijelölése volt a cél. A feladat teljesítésére kijelölt pá-

lyákon 45, illetve 30 perc szintidő állt a versenyzők rendelkezésére.

A harmadik verseny-helyszínen hazai nagyvadtrófeák, meghatározott szempontok szerinti értékelését, bírálatát végezték el a versenyzők. A gyakorlatban is előforduló helyzeteket utánzó elhelyezések, a rálátás kötöttsége, a fényviszonyok változása – az élő vad jelenléte nélkül még inkább – a szokásosnál is alaposabb mérlegelésre sarkallta a versenyzőket.

A versenypályákról a pihenőhöz gyülekeztek a résztvevők, miközben a verseny értékelői feldolgozták az adatokat. A kollégák között a legtöbb szó az erdőkezelés régi/új szemléletének jobb gyakorlását segíteni hivatott versenyről esett. A szíves vendéglátás előtt és után jutott idő régen találkozott kollégák közötti beszélgetésre, nyugdíjba lépett kolléga bensőséges köszöntésére, kisebb terepszemlére egyaránt.

Végül eredményhirdetés és vezérigazgatói díjátadás következett. A háromfős csapatok versenyében a Ráckevei Erdészet szerezte meg az első helyet a Szentendrei és a Valkói Erdészet előtt. Egyéniben Czita Gábor az első, Szántai Péter a második lett (mindketten Ráckevei Erdészettől), a harmadik

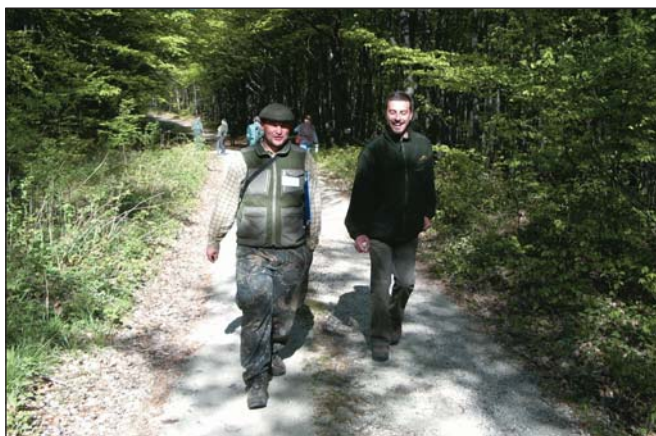

Müllner Antal „Az év erdésze” a Pilisben

helyen Ferenc Károly (Gödöllői Erdészet) végzett. A versenyen kívül indult vendégek Ipoly Erdő Zrt., Szombathelyi Erdészeti Zrt. sorrendben álltak helyt.

A színvonalasan rendezett szakmai nap értékét emelte „Az év erdésze”-díj átadása. Az elmúlt évi munka alapján Müllner Antal (Pilisszentkereszt-i Erdészet) kerületvezető erdésznek nyújtotta át Zambó Péter vezérigazgató a bronz emléklapokat.

Kép és szöveg: Apatóczy István

Szakmai tanulmányút Bajorországban

Az Országos Erdészeti Egyesület és a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége a megújuló energia témakörében tett látogatást bajor partnereinél Straubingban. Dr. Dobroszláv Lajos, a delegáció tagja az OEE bajor kapcsolatokért felelős vezetője már kilenc éve munkálkodik az együttműködés eredményességén. A magyar delegációban részt vett rajta kívül még Jung László, az OEE Megújuló Energia Szakosztály vezetője, az EGERERDŐ Zrt. vezérigazgató-helyettese, az OEE főtitkára Ormos Balázs és dr. Sárvári János, a MEGOSZ főtitkára.

A magyar erdészeket fogadta a C.A.R.M.E.N (Centrales Agrar- Rohstoff-Marketing- und Entwicklungs- Netzwerk) elnöke Werner Döller és munkatársai. A szakmai fordítást a bajor cégnél ösztöndíjjal tartózkodó Pribék Andrea, a Műegyetem végzős hallgatója vállalta kiváló minőségben. A találkozón részt vett Olaf von Löwis of Menar a bajor kapcsolatok első számú segítője.

A találkozó alkalmával a megújuló energia gyakorlati bemutatása, a közönségnek szóló kiállítás megtekintése is szerepelt, mely fő területe a C.A.R.M.E.N Egyesületnek egész Bajorországban.

Délután a tanulmányút résztvevői megtekintették Straubing kertészetének biomassza fűtőművét. A faapríték alapú fűtőmű 500 kW névleges teljesítményű és alapvetően a kertészetben képződött felaprított fahulladékkal és a kertészet által vásárolt erdészeti aprítékkal üzemel. Ez utóbbi mértéke az előírások szerint legalább 20%-ot kell hogy elérjen annak érdekében, hogy az erőmű támogatáshoz jusson. A fűtőrendszer tavaly októberben került kialakításra, és az elmúlt, kiemelkedően enyhe tél miatt még igazán jó összehasonlító adatokat, gazdaságossági számításokat nem nyújt, és azokra lehetőséget nem teremt. A ki-

alakított hőerőmű nem csupán a kertészet korábbi gázalapú fűtési rendszerét hivatott kiváltani, hanem a szomszédos gimnázium fűtését is ezzel oldják meg. Maga a rendszer meghibásodás esetén jól biztosított a behelyettesíthetőség szempontjából, mivel üzemen kívül esett működésbe lép a kertészet korábbi gázfűtő rendszere, és amennyiben ez is meghibásodik, még mindig beüzemelhető a gimnázium korábbi, szintén gázra kiépített fűtése. Az erőmű szinte teljesen automatizált, számítógépes rendszeren keresztül folyamatosan ellenőrizhető és irányítható. Bármilyen hiba esetén munkaidőn kívül is automatikusan riasztó jelzést ad a biztonságért felelős személy mobiltelefonjára.

A hőerőmű meglátogatását követően a C.A.R.M.E.N. tanácstermében megbeszélésre került sor, amelynek három fő napirendi pontja volt.

Az intézményt az Erdészeti Lapok 2007. évi áprilisi száma már bemutatta. A C.A.R.M.E.N részéről a tárgyaláson több munkatárs vett részt, köztük

Werner Döller, a társaság elnöke, valamint Gilbert Krapp és Karl Hanglberger. A cég vezetője röviden bemutatta működésüket. Elmondta, hogy a C.A.R.M.E.N közhasznú társaság, amelynek 60 tagja van, akik főként az energiaszektorban érintett gyártó, tanácsadó cégek közül kerülnek ki. A társasággal egy épületben a megújuló energiával kapcsolatos pályázatok megírásában segítséget nyújtó cég és a befogadó intézmény is helyet kapott. Így az érdeklődő általános információkhoz juthat (rendkívül gazdag kiállítás és bemutatócsarnok, valamint a gyakorlat számára hasznosítható eredményeket produkáló kutató- fejlesztő részleg is működik a komplexumban), majd ezt követően konkrét érdeklődés esetén segítik pályázata megírásában és benyújtásában. A sikeres pályázat megvalósulását pedig további szaktanácsokkal támogatják. A C.A.R.M.E.N munkájában fontos szerepet játszik a véleményezési rendszer, amelynek során az egyes fűtőművek működését 15

éven keresztül kísérik figyelemmel és adnak róla jelentést az illetékes hatóságoknak. Tevékenységüket széles körű, a megújuló energiát népszerűsítő munka (pl. iskolákban), szakmai kerekasztal-beszélgetések, fórumok és vásárok rendezése egészíti ki, széles körű szakmai és politikai kapcsolatokkal rendelkeznek és tevékenységük már túlmutat a tartományon, de Németországon is. Ennek keretében már sikeres együttműködésük van Ausztriával, Svájjal, Szlovákiával, Csehországgal, Horvátországgal is.

A Bajor – OEE írásban foglalt együttműködést áttekintve Olaf von Löwis of Menaral egyetértve a felek megállapodtak, hogy azon változtatni nem szükséges, folyamatos megvalósítás a feladat a jövőben.

Külön napirendi pont keretében tárgyalták meg az 1997-ben kezdődött Európai-regionális Biomassza Napok idei rendezvényéhez való magyar kapcsolódás kérdését. Ennek keretében a működő erőművek, energetikai ültetvé-

nyeket üzemeltető, szaktanácsadó, kutatásban, oktatásban tevékenykedők az információ közvetlen átadása érdekében nyílt napokat tartanak országszerte. Az idei Biomassza Napok terveit *Karl Hanglberger* úr ismertette.

Az Európai-biomassza Regionális Napok 2007. szeptember 30–október 7. között kerül megrendezésre első ízben Magyarországon is. Az OEE Megújuló Energia Szakosztálya és az Erdészeti Erdői Iskola Szakosztálya, valamint a MEGOSZ vállalta a szervezést. A tervezett hazai program egyeztetésre került a bajorokkal, melyet itthon is meg kell beszélni az érdekelt intézményekkel. Célunk, hogy a megújuló energia hasznossága a civil szervezetek országos hálózatát felhasználva, a megújuló energiát hasznosító cégek, intézmények és a lakosság bevonásával, minél szélesebb körben kerüljön népszerűsítésre. Az európai rendezvény hazai szervezésében az illetékes minisztériumok szerepvállalását is várjuk.

Straubingban kerül megrendezésre

*2007. október 19-21. között a biomassza hasznosítás szakmai kiállítása. Ez már a negyedik hasonló rendezvény lesz. Tavaly a több mint 2000 m²-es modern kiállítócsarnokban több mint 29 000 látogató tekintette meg 100 kiállító cég, szervezet, intézmény bemutatkozó anyagát. A rendezvényhez konferencia is kapcsolódik az adott év súlyponti témájáról. Ez évben a díszvendég Magyarország lesz. A magyar erdész delegáció *Gőgös Zoltán* FVM államtitkár felhatalmazásával tárgyalta a bajor szervezetekkel. A magyar tárgyaló szervezetek ingyenes kiállítási lehetőséget kaptak a kiállításon. A szervezők várják a magyar kiállítókat, a magyar nap alkalmából a magyar turizmus, gasztro-nómia, borok és a népművészet bemutatkozását. *Josef Miller* bajor miniszter nyitja meg a kiállítást, magyar partnerével.*

További információk: www.biomasse-gmbh.com és az OEE honlapján, www.oee.hu.

Ormos Balázs–Sárvári János

Project javaslat felterjesztése svájci támogatás elnyerésére

Az Európai Bizottság és a Svájci Szövetségi Tanács között 2006. február 27-én létrejött megállapodás értelmében Svájc egyszeri, vissza nem térítendő támogatást nyújt a legutóbb csatlakozó 10 EU-s tagország részére. Ennek Magyarországra eső része mintegy 20 milliárd forintot tesz ki.

A Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (MEGOSZ) úgy is, mint a FÖVÉT-en belül működő Erdészeti és Faipari Ágazati Tanács soros elnökét delegáló és az Európai Magán Erdőtulajdonosok Szövetségében (CEPF) Magyarországot kizárólagos joggal képviselő szövetség az alábbi javaslatot, projektötletet terjesztette elő a keret egy részének felhasználására (idézet az e tárgyban írott levelünkéből):

„Úgy véljük, hogy egy ilyenfajta támogatás felhasználása akkor a leghatékonyabb, ha egy, a vidékfejlesztés és a svájci felajánláshoz kapcsolódó támogatási irányok több területét is magában foglaló, országos problémát megoldó projekt finanszírozására fordítjuk.

Az erdészeti ágazatban ilyen az úgy-

nevezett „nem működő” magánerdők ügye.

A magyarországi mintegy 800 ezer hektár magánerdő több, mint 30 %-án, 250 ezer hektárnyi erdőterületen a tulajdonosok különböző okokból még nem keresték meg az erdészeti hatóságot, nem kértek területükre üzemtervi kivonatot, vagyis hivatalosan nem kezdték meg a gazdálkodást erdejükben. Ezek az erdők kiesnek az ország gazdasági vérkeringéséből, elsődleges célpontjai az illegális fakitermeléseknek és nem biztosíthatók ezeken a területeken a tartamos, fenntartható, tulajdonosi szemléletű gazdálkodás alapelemei sem. Külön problémát jelent, hogy ezen erdőkkel kapcsolatosan ezért nem lehet pályázatokat, így vidékfejlesztési pályázatokat sem benyújtani.

Jelen pillanatban ezen erdőterületek gazdálkodásba vonásának meggyorsítására sem a vidékfejlesztés keretében, sem nemzeti forrásokból (például a jelenleg sem működő Nemzeti Erdőprogram keretében) nincs lehetőség.

Ezen a területen csak a fanövedékből származó értéknövekmény évente

meghaladja a 10 milliárd forintos nagyságrendet, ami a tulajdonos és a nemzetgazdaság számára jelenleg nem hoz semmilyen hasznot. Az uniós tagországokban a nem működő magánerdők aránya 5-10 % között mozog és Magyarországnak is elemi érdeke, hogy erre a szintre leszorítsa a jelenlegi 30 %-ot, amit egy országos kampány keretében kellene elvégezni a tulajdonosok széles körben történő megszólításával, a sajtónyilvánosság igénybevételével, rendezvénysorozattal, kiadványokkal. A projekt eredményessége a megszólított tulajdonosok, illetve a működőképes magánerdők területének növekedésével könnyen nyomon követhető. Továbbá a megadott támogatási területekből többet is magában foglal, célja világosan definiált, célcsoportja – a nem működő magánerdők tulajdonosai – egyértelműen azonosítható, mind uniós elképzelésekhez, mind ágazati stratégiához (NEP) szorosan illeszkedik, megvalósításának háttérét pedig a MEGOSZ, mint projektgazda, az ágazati civil szervezetek és az önkormányzatok bevonásával biztosítja.”

Egy „elfelejtett” alkotmánybírósaági határozat

A Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága 2006. július 11-i határozatát és az ahhoz kapcsolódó indoklás egy részét az alábbiakban közöljük. Tudomásunk szerint az Országgyűlés a határozatban előírt jogalkotói feladatának 2007. március 31-ig nem tett eleget és nem szüntette meg azt az alkotmányellenes állapotot, ami nem biztosít jogorvoslati lehetőséget a tulajdonosok számára védetté nyilvánítás során. A határozat egyértelműen vonatkozik a gazdasági erdők átminősítésére, sőt maguk az indítványozók is erdőterülettel kapcsolatos konkrét eset kapcsán fordultak az Alkotmánybírósághoz.

Várjuk tehát az Országgyűlés döntését, hogy végre mi tulajdonosok is élhessünk a jogorvoslati lehetőséggel, amit úgy véljük igen sokan igénybe vesznek majd.

„33/2006. (VII. 13.) AB határozat

Közzétéve a Magyar Közlöny 2006. évi 84. számában. AB közlőny: XV. évf. 7-8. szám

363/B/2002

A Magyar Köztársaság nevében!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megszüntetésére hivatalból indított eljárás alapján – Dr. Bihari Mihály és Dr. Paczolay Péter alkotmánybírók kü-

lönvéleményével – meghozta a következő határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság hivatalból megállapítja: az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet idézett elő azáltal, hogy nem biztosított törvényben a természetvédelmi területek védetté nyilvánításának esetére a tulajdonosoknak az Alkotmány 57. § (5) bekezdésével összhangban álló jogorvoslati lehetőséget.

Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2007. március 31. napjáig tegyen eleget.”

Részlet az indoklásból:

„Az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében meghatározott jogorvoslatihoz való jog érvényesülése indokolja, hogy a természetvédelmi hatóság a rendeletben meghatározott védettség fennállását a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseinek megfelelően jogorvoslattal megtámadható határozatban állapítsa meg. Tekintettel arra, hogy a törvény a Tvt. 26. § (3) bekezdése alapján csak a Tvt. 23. § (2) bekezdésében a törvény erejénél fogva védett természeti területek (valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár) egyedi meghatározá-

sa során biztosítja a jogorvoslatot, a miniszteri rendeletben illetve önkormányzati rendeletben elrendelt védetté nyilvánítások során nem, így alkotmányellenes helyzet keletkezett. Az Alkotmánybíróság ezért hivatalból eljárva jogalkotói mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg, és kötelezte a jogalkotót mulasztásának 2007. március 31. napjáig történő megszüntetésére. A törvényhozónak meg kell találnia azt a módot, hogy a védetté nyilvánítást kimondó miniszteri rendelet ne kapcsolódjon össze az érintett területek helyrajzi számok felsorolásán alapuló vagy egyéb módon egyéniesítő tételes felsorolásával, hanem ezeket az egyedi döntéseket külön közigazgatási határozat tartalmazza, figyelemmel arra, hogy az adott földrajzi egység valóban megfeleljen a Tvt. szerinti „természetes állapot”, és „természetközeli állapot” kritériumainak. A miniszteri rendelet egy nagyobb egységet illetően szükségképpen el kell, hogy végezze a minősítést, de nem vállalhatja fel az in concreto, tulajdoni egysegenkénti átminősítést.

Az Alkotmánybíróság az Országgyűlés jogalkotói mulasztásának megszüntetésére megfelelő időt biztosított.

A határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzétételét a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására tekintettel rendelte el az Alkotmánybíróság.”

A jogász válaszol

Módosult az erdőtörvény!

A közelmúltban megjelent az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. tv. módosítása, mely a várt átfogó felülvizsgálat helyett csupán három témakörben módosította a korábbi szabályozást.

Az erdőgazdálkodók vagyonának védelme érdekében a törvény új kötelezettségeket állapított meg a fakitermelők és az erdei termékek szállítói részére. Eszerint a fakitermelési munka végrehajtója köteles a vágási engedély egy példányát a munkavégzés során magánál tartani és azt az erdőszeti hatóság képviselőjének felszólítására bemutatni.

Az erdőszeti termék származási igazolá-

sát a termék szállítója köteles a szállítás során magánál tartani, és azt a hatóság képviselőjének felszólítására bemutatni.

A fenti kötelezettségek megszegése az erdőgazdálkodási szabályok megsértésének minősül, és erdőgazdálkodási bírság kiszabását vonja maga után.

Változtak az erdőterület megosztásának engedélyezésére vonatkozó szabályok. Az új rendelkezés szerint az erdőszeti hatóság szakhatóságként eljárva az erdőterület megosztásához akkor adja meg a hozzájárulást, ha az újonnan kialakítandó földrészletek közúton vagy erdőszeti magánúton megközelíthetők és szélességük átlagosan a 30 métert eléri, továbbá 3 hektárnál kisebb földrészlet nem keletkezik.

Az energetikai célból létesített ültetvényre vonatkozó szabályok kikerültek az Evt. hatálya alól.

Problémát jelent a szabályozásban – egyebek mellett –, hogy továbbra is megmaradt az erdőfenntartási járulék fizetésének kötelezettsége, annak ellenére, hogy 2007. évben nem lehet pályázni erdőfelújítási támogatásra. Az érdekképviselők és az FVM korábbi egyeztetésein a tárca részéről az hangzott el, hogy a két intézmény (állami támogatás, ill. erdőfenntartási járulék) egyidejűleg szüntethető meg.

A magánerdő-birtokosok jogsegélyszolgálatára továbbra is rendelkezésre áll a gazdálkodással, illetve működéssel összefüggő jogi problémák megoldása érdekében.

Tel.: 30/908-2812

E-mail: derzsenyitibor@chello.hu

Dr. Derzsenyi Tibor
Jogsegélyszolgálat-vezető

Sikeres erdőgazdaképzés

Korábban már beszámoltunk arról, hogy az Erdőgazda Kht. (Törökbálint) szervezésében és a Szaktudás Kiadó Ház Zrt. közreműködésével, az országban első alkalommal, és egyedülállóan EU támogatásával „Erdőgazdálkodási képzést” szervezett, magánerdő-tulajdonosok vagy leendő erdőtulajdonosok és érdeklődők számára.

Magyar szokás szerint innen-onnan – támadták és meg akarták hiúsítani a kezdeményezést. Hogy honnan és kik, azt most nem részletezzük. Mégpedig azért nem, mivel a képzés átütő sikert aratott. 2007. április közepén a nyolc képzési helyen, valamivel több, mint 180 résztvevő eredményesen vizsgázott, szigorú vizsgabizottságok előtt, tesztkérdésekből és szóbeli vizsgakérdésekből. Majd pedig 2007. április 21-én a Pest megyei Csemő község területén, a sívó homokos térségben, gyakorlati bemutató keretében, munkavédelmi oktatáson való előzetes részvétellel a 180 fő terepi bemutató keretében gyakorlati beszámolón is részt vett.

Gyönyörű, napfényes időben, a bozáig érő honokban, öröm volt nézni az egybesereglett résztvevőket, ahogyan egyik bemutatóhelyről a másikra vándorolva érdeklődéssel figyelték a Csermői Virágh (János) Bt. szakembereinek tájékoztatóit, a hatalmas géppark mellett. Az erdősítéshez szükséges valamennyi gép – talajművelő, ültető, gödörfutó, dugványozó, suhángültető stb. felsorakozott a terepen. Művelet közben szemlélhették a résztvevők a gépek és emberek összehangolt tevékenységét. Végül pedig még a legkorszerűbb nyesést végző eszközt és a nemesnyár-állományokban végzendő fahasználatokat is megtekintethették.

Nagyszerűen felkészült a Virágh Bt. erre a rendezvényre. Bemutatták, hogy a magánerdő-gazdálkodásban anyagi áldozattal (kezdetben), jó szervezéssel, hozzáértéssel, támogatással, szaktudással lehet jelentős eredményt produkálni. Természetesen kell ehhez összefogás, integrátori támogatás. A Virágh Bt. a térség legnagyobb magánerdő-gaz-

dálkodási integrátora több ezer hektár magánerdő kezelésével, magánerdő-tulajdonos erdőgazdálkodási feladatainak elvégzésével működik.

A résztvevők gyakorlatból is sikeres produkciót mutattak be és, a záró ebéden – a csodálatos Tamás panzió nagytértermében, szinte a szabadban – boldogan vették át a sikeres vizsgát bizonyító díszes okleveleket.

A szervezők, a nyolc képzési helyen előadó szakemberek, az ellenőrzést végzők, és mindenki, aki segített a képzés bonyolításában eredményes munkát végzett.

Tapasztalattal felvértezve indulhat az újabb szervezés, amelynek eredményeként az Erdőgazda Kht, a Pest megyei Agrárkamarával együtt meghirdette az őszi időszakra vonatkozóan a képzést, amelyet szeptemberi kezdésre ütemezett. Lehet jelentkezni. Érdeemes. „Magyarország célba ér” ezzel is segítve a szlogen gyakorlati megvalósulását.

Dr. Balázs István

A Magán- és Társult Erdészeti Szakosztály bemutatása

Az Országos Erdészeti Egyesület Magán- és Társult Erdészeti Szakosztálya, a megváltozott körülményekre tekintettel, a korábban volt OEE Termelőszövetkezeti Erdőgazdálkodási Szakosztályból alakult ki, vagy alakult meg, szinte minden átmenet nélkül 1996. január 22-én 53 fővel. Istenem, de régen volt. Sajnos, azóta többen eltávoztak körünkől.

A megváltozott körülmények alatt azt kell érteni, hogy a kárpótlás és a részaránytulajdon nevesítések következtében gyakorlatilag megszűnt hazánkban a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás és szinte egyik napról a másikra utcára, vagy stílusosan erdőn kívüli helyzetbe kerültek a szövetkezetekben addig tevékenykedő erdészeti szakemberek.

Ez bizony ezernél is több erdészkepessítésű személyt érintett. Sokan hosszú ideig munkahely nélkül tengődtek. Az élelmesebbek szereztek saját tulajdonú erdőt és egyre több magántulajdonba került erdőterület szakirányítását, kezelését, új erdők telepítését vállalták el.

Így alakult át a Szakosztály is. Előbb OEE Magánerdő-gazdálkodási Szakosztály, később pedig *Répászky Miklós* közismert és lelkes szakemberünk, egyesületi tisztségviselő javaslatára, OEE Magán- és Társult Erdészeti Szakosztály nevet viselve.

A Szakosztály tevékenysége kezdetben nehezen indult be. De végül is len-

dületet kapott az 1998. január 20-án tartott szakosztály tisztújító, választási ülés után, ahol *Répászky Miklós*t szakosztály elnöki, *dr. Balázs Istvánt* szakosztály titkári tisztségében a tagság megerősítette.

A Szakosztály érdemi munkája abból állt és jelenleg is ez jellemzi, hogy évente megtartotta és megtartja két szakosztályi ülését, elfogadja éves pénzügyi és munka-

Fotó: Pápai G.

tervét. Ez utóbbi alapján a tevékenysége alapvetően abban nyilvánult meg, hogy szervezi a tagok OEE éves vándorgyűlésén való részvételét, egy alkalommal helyszíni bemutatót és tanácskozást szervez a magánerdő-gazdálkodás aktuális témájában, valamelyik jól működő magánerdő-gazdálkodó vagy integrátor területén. Ilyen kiemelt témák voltak a közel múltban: a magánerdő-gazdálkodás támogatása, volt szövetkezeti erdészek elhelyezkedésének értékelése, lehetőségek megteremtése, magánerdő-gazdálkodás bemutatása, MEGOSz nagyrendezvényein részvétel, az NFA szerepe a magánerdő-gazdálkodásban, madarak és fák napja rendezése stb. Fontos feladatnak határoztuk meg, hogy a szakosztály

tagjai, miután az ország minden tájáról verbuválódtunk, minden országos és helyi egyesületi, vagy más jellegű erdészeti rendezvényen vegyenek részt és ha adódik lehetőség, akkor mindig tegyék szóvá a magán- és társult erdőgazdálkodás aktuális problémáit, megoldási javaslatainkat és az eredményeket is ismertessék.

Munkánk lehetne aktívabb is, talán eredményesebb is, de a tagság zöme nap, mint nap kemény munkát végez saját erdejében, a szakmai irányításban vállalt erdők kezelésében, vagy az integrátori szervezetben. Kevés idejük marad a társadalmi munkára.

Azért nem kell szégyenkezniük, mert folyamatosan szép számmal jelentkeznek a Szakosztályba új és új tagok.

Ami pedig a legnagyobb örömünk – és erre nyitottak vagyunk, meg is hirdettük –, hogy az új jelentkezők 90 százaléka nem erdészeti szakember, hanem magánerdő-tulajdonos. Ennek eredményeként nyilvántartott tagságunk – jelentős személyi változások után – tartja még a tagrevízió után a 48 főt. Az aktivitás ezt a létszámot bizony nem éri el.

Legutóbb 2006. február 22-én megtartottuk az aktuális tisztújító szakosztályi ülésünket, amelyen sajnálatunkra *Répászky Miklós* lemondott az elnöki pozícióról. A választás eredménye alapján *Heim Márton* a titkárunk és *dr. Balázs István* a Szakosztály elnöke.

Dr. Balázs István
a Szakosztály elnöke

„Hasalok a fűben”

Pályázat természetjáróknak, természetkedvelőknek kor- és határok nélkül

A pályázó írja le megfigyelését, amit erdőn, mezőn, vizeken lát vagy tapasztal, amit érdekesnek, rendkívülinek, elgondolkodtatónak talál. Az élő vagy élettelen természetben lejátszódó jelenségeket, növényi, állati viselkedésmódokat, összefüggéseket évszakra való tekintet nélkül. Össza meg élményét a természetszerető nyilvánossággal.

- Három kategóriában értékel a zsűri:
 - általános iskolás,
 - középiskolás, egyetemi hallgató,
 - felnőtt (felső korhatár nélkül).
- Egy-egy pályázat lehetőleg ne haladja meg a 4-5 gépelt oldalt.
- Pályázni egész évben folyamatosan lehet, akár több pályamunkával is.
- Beküldendő az Erdészeti Lapok szerkesztőségébe.

Postacím: 1027 Budapest, Fő u. 68.

e-mail: oee@mtesz.hu

A pályázaton kérjük feltüntetni a pályázó korát, illetve, hogy melyik kategóriában indult.

A Bírálóbizottság minden évben a december 31-ig beküldött pályázatokat bírálja, és a következő év „Madarak és Fák Napján” hirdeti eredményt, melyet közzé tesz.

- A legjobb pályamunkák beküldői többnapos erdei iskolai részvételt, erdőgazdasági vendégül látást nyernek vagy könyvjutalomban részesülnek.

A Magyar Turista Egyesület által felajánlott díjak:

- két személynek egy-egy hetes ingyenes szálláslehetőség Kőhegyen, a Czibulka János menedékházban, vagy Dobogókőn a báró Eötvös Loránd menedékházban;
- két személynek egy-egy éves előfizetés a Magyar Turista c. hetilapra;
- a beküldött pályázatokról az Erdészeti Lapok és a Magyar Turista c. havilap részleteket közöl.

Valamennyi pályázó a részvételt igazoló oklevelet kap.

A pályázatot kiírók:

Országos Erdészeti Egyesület

NyME Apáczai Csere János kara

Magyar Turista Egyesület

Hogyan lett Áprily Lajos a Pilis költője?

Kiegészítésfele az „Ember voltam, remegő, daloló” c. íráshoz

Nem kis megilletődéssel olvastam az Erdészeti Lapok 2006. decemberi számában *Iváncsics Lajos* kollégánk cikkét Áprily Lajosról, a legpilisibb pilisi költőről. Jó alkalom erre a költő halálának idei 40 éves fordulójára (+1967. aug. 6. [Visegrádi temetésén magam is részt vettem]).

„Minden rosszban van valami jó is.” Aligha lett volna Áprily Lajos a Pilis költője, ha nem szól bele életébe Trianon. Erdélyben magyarnak maradni akkor sem volt könnyű, s – tudjuk jól – ma sem az. Akkor is számosan kényszerültek elhagyni Transzszilvániát, akárcsak a mostani időkben. Nem tudott mindenki Végvári (ez Reményik Sándor költői álneve) lenni, aki az „Eredj, ha tudsz!” c. közzismert, ma is nagy hatású versében hitet tesz az otthonmaradás mellett (részlet):

Eredj, ha tudsz...
Eredj, ha gondolod,
Hogy valahol, bárhol a nagyvilágon
Könnyebb lesz majd a sorsot hordanod,
Eredj...
Szállj, mint a fecske, délnek,
Vagy északnak, mint a vihardadár,
Magasából a mérhetetlen égnek
Kémleld a pontot,
Hol fészekrakó vágyaid kibontod.
Eredj, ha tudsz.

Eredj, ha hittelen
Hiszed: a hontalanság odakünn
Nem keserűbb, mint idebenn.
Eredj, ha azt hiszed,
Hogy odakünn a világban nem ácsol
A lelkekből, ez érző, élő fából
Az emlékezés új keresztekét.

Ám a mindig finoman érző, törekeny idegrendszerű Áprily Lajost nem sikerült otthon tartani. Hiába marasztalták erdélyi barátai és költő kortársai, köztük a legnagyobb: Reményik Sándor. Nem tudta megszokni az új uralmat – akkori és ottansági szóval impériumváltást –, főleg az egyre nyíltabb magyarellenességet. Nem lett „amerikás magyar”, nem vándorolt ki Amerikába, mint annyi kor- és sorstársa, csupán hazát cserélt – repatriált –, s a csonka anyaország pilisi hegyei között találta meg új otthonát a Visegrád melletti Szentgyörgypusztán. Ennek új neve az iránta való tisztelet okán: Áprily-völgy. Erdőről, fáról, madárról, vadról, virágról szóló gyönyörű versei-

nek javát itt írta. Kedves, egyéni hangja nem szimfónia nagy zenekarra. Pásztor-síp csupán és mindig a lélek tájairól halljuk, mert őszinte, szívből jön, s a legkevésbé sem életidegen.

Erdélyben maradt barátai szomorúan vették tudomásul távozását. Érezték, óriási a szellemi vereszettség, amit hiányával okozott. Reményik Sándor – a jóbarát és költőtárs – így búcsúztatta:

ELMÉGY
(részlet)
Áprily Lajosnak

Ha Te elmégy, emberszó ne zavarja
A hegyek óriási kardalát.
A tetők, „többen százan és ezernél”
E kurta, bús, utolsó nyáron át
Összegyűjtik szurdokba, szakadékbá
Költészeted minden motívumát.
Úgy készülnek a búcsú-riadóra,
Úgy tanulják a nagy szimfóniát.
Ha Te elmégy, emberszó ne zavarja
A hegyek óriási kardalát.

A hegyek óriási kardala
Kísérjen a határig Tégedet,
És zúgjon, harsogjon ítéletet
Országok, népek és idők felett,
És fellebbezze meg a végzetet!
És csikarjon a csillagoktól ki
Egy „viszontlátásig”-ígéretet!
A hegyek óriási kardala
Kísérjen a határig Tégedet!
Nagyvárad, 1929. május 31.

A „hegy-bajtárs” tehát Erdélyben óriási hiány, ám nekünk, pilisi erdészeknek hallatlan nyereség, hiszen a Pilis legszebb szavú poétája lett. Ha majd egyszer, valamikor, boldogabb időket megérve összeáll a „Pilis a költészetben” c. antológia, ennek számos, ha nem a legtöbb verse Áprily-költemény lesz.

Dobay Pál

Láthatatlan kiállítás

A Mecseki Erdészeti Zrt. által működtetett Mecsextrém Parkban *április 23-tól* egy újabb felejthetetlen élmény várja a látogatókat: *megnyitja kapuit a Láthatatlan Kiállítás*, mely interaktív kalandozás nem kevesebbre vállalkozik, mint vakvezetők segítségével bemutatni azt, hogy „látják” nem látó társaink a világot.

Nem is gondolnánk, hogy a világból hozzánk eljutó információk milyen nagy hányada köszönhető a látásnak. Ez a tény csak akkor tudatosul bennünk, ha legfontosabbnak vélt érzékszervünk segítségével nélkül kell boldogulnunk. A sötétség ébreszthet rá igazán, milyen sokrétű információt és nagyfokú biztonságérzetet köszönhetünk a szemünknek. Ebből kiindulva hozta létre *dr. Andreas Heinecke* több mint egy évtizede a „Párbeszéd a sötétben” című tárlatot Németországban, melyet eddig 26 országban mutattak be.

Április 23-tól Pécsen, a Mecsextrém Parkban is „megtekinthető” ez a különleges kiállítás, melynek látogatói teljes sötétségben, vakvezetők se-

gítségével próbálhatják ki azokat a tipikus élethelyzeteket, melyekkel a nem látók nap mint nap szembesülnek. A résztvevők csupán tapintás, hallás, szaglás és egyensúlyérzékelés útján jutnak információkhoz; így a vakság támasztotta újszerű követelmények, nehézségek mellett azt is megtapasztalhatják, hogy a szem, mint érzékszerv kiiktatásával is lehet szép és teljes a világ. A kiállítás a vakok és a látók világát igyekszik közelíteni egymáshoz, s pozitív élményeken keresztül tanítja meg, hogyan segíthetjük, s miképpen érthetjük meg a fogyatékkal élőket.

A kiállítás, egyediségéből adódóan, csak kísérővel tekinthető meg. A csoportok fogadása előzetes bejelentkezés alapján történik. A Mecsextrém Park nyitvatartási ideje alatt a helyszínen is lehetőség van jelentkezésre: az 5-10 fős csoportoknak 40 percenként indul vezetés.

További információ kérhető *Adorján Ritától* a 30/663-0940-as telefonszámon.

Czére Zsóka
projektvezető

Jelölés az élet

A valamilyen rendszerű vágásos erdőkezelésnek megszokott velejárója a fajjelölés. Mégpedig azoknak a fáknak az előzetes kijelölése, amelyeket ebben a rendszerben, más-más környezetben és helyzetben, általános és konkrét szakmai elvek szerint, kivágni ítélt az erdész. Az előzetes kijelölést is, mint minden mást, megelőzi azonban még valami, amit rendszerint az erdész adattárából a műszaki vezető dolga összeállítani. Ez nem más, mint az úgynevezett besorolás. Ami más, mint ez a besorolás, az nem feltétlenül sorolható be a műszaki vezető dolgai közé!

A műszaki vezető dolgai közé tartozó besorolás, majd pedig ennek a magasabb dologi szinten megfontolt jóváhagyása után következhet az erdészek jelölő munkája. Van, hogy közösen fognak neki egy erdészet erdészei, mert kinek több jut ebből az áldásos feladatból, másiknak kevesebb, és ettől teljesen függetlenül, határidőt tűznek ki központilag, amit a műszaki vezetők kénytelenek betartatni. Akinek több jut ebből az áldásos munkából, és mégis egyedül lát neki, abból lesz a bűnbak, aki miatt nem készül el idejében a következő évi üzemi fakitermelési javaslat.

A jelöléshez az egymásnak segítő erdészek, de a magányosan jelölők is felkészülten fognak hozzá. A különféle erdőkre különféle szempontokat rögzítenek a fejükben, csak úgy, a kalap alatt, otthonról indulván. Az oldaltáskában vagy a zsebekben helyenként kacor szorul, régebben jelölő balta lengett a kézben, napjainkban különféle festékek, ecsetek, tubusos sprayk hordozák magukban a jelölés lehetőségét.

A valamilyen jelölés lehetőségét, továbbá a jelöltséget, a jelöltség esélyét a jelölő erdészek mindegyike is letéteményesként éli meg. Korszakonként válnak jelölőből korszakos jelölővé.

A legelső korszak legelején, még hozzá az első lépés előtt, jelöltté válik szinte minden erdész- és nem erdészjelölt. A jelölés eszköze ekkor se nem a kacor, se nem a jelölő balta és a festék-spray, hanem egészen hétköznapi dolog: kötöző géz, ragasztószalag, műanyag karkötő. Ez utóbbi meg is nevezi, hogy hol jelöli a delikvenst, naná, hogy a csuklóján, és oly módon, hogy más jelöltek valamivel ráírják az emberpalánta nevét. Az effajta jelölés közvetlen célja persze nem a kivágásra jelölés, bár távlatban az eredmény mégis az,

hanem a közvetlen cél az, nehogy másénak nézzék az egyformán tátogó, alvó, sivító, pólyába bújtatott jelölő-jelölteket, mint akié.

Alig egy töredék erdőfelújítási időszak múlva, a még fel nem talált örökmozgót átmenetileg helyettesítő csöppség, a számára kijelölt szűkebb helyek, bővebb és szűkebb ruhák megtalálása céljából, könnyen felismerhető jelet kap ezen helyekre, holmikra. Mondjuk, a potenciális erdészcsemete fenyőfa vagy toboz, esetleg falevél jellel büszkélkedhet, nívósabb neveldekben talán még (szolgálati) autó, ház, út is jelezhet valakit.

A kép-jeles világból a képességet fejlesztő világba kerülve, már nemcsak nézni, de mondani és nevének nevezni is tudja magát és környezetét a kisöreg. Ő még nincs az erdőben. Ekkor a rá is vonatkozó, általánosító, a „ki kíváncsi rád?” felnőtt felsőbbrendűséget tükröző lekezelést, a „bűdös kölyök”-özést az ide passzoló (ami bűdös, az gyakorta ragad is) „ragadványneve” ellensúlyozza hosszú éveken át.

Öregebb erdészek többsége az iménti korszak után, a korábbi totyogós időszzakkal nagyjából azonos ideig, kétféle megkülönböztető jelnek tiszteleghetett: krumplivirágnak vagy semminek (utóbbinak nem kellett ám tisztelegni, csak neki kellett tisztelegnie!). Tiszta dedó!

Elérve a teljes életnagyságot, az elképzelt életcél felé vezető utat kezdve, sokáig nem is a saját, megkülönböztető név, hanem a közvetlen elődök neve különböztet meg számos ifjuncot. Majdan, erdei tapasztalt ösvényeket járva, elkezdheti a fajjelölést fiatal kollégánk, múltunk örököse, jelenünk bírálója, a jövőnk reménysége. Menet közben azután, több általános jelölést is élvezhet, illetve elszenvedhet bárki, a gyűrűzéstől (jegy-, karikagyűrű) a gyűrődésig, a megtollasodástól a megkopasztásig (és általános jelzők ékelődhetnek a kollégai ragadványok helyére, mint fiacskám, kisapám, apuskám, hapsikám, f...kám, öregem, „gfej, vén f...”, stb.).

Nagyjából akkortájt, amikor már jelölőni se hívják a fiatalabb kollégák, rendszeren vagy engedménnyel kerül azok táborába, akiknek a neve után és a legutóbbi szakmai rangja előtt „ny.” jel bővíti a sort. Azaz „nyögös”, „nyűgös” stb. Esetleg 13. havi! Az is csak két részletben, jellemző. Mint renitens erdész jelölése 7 előírt részletben.

Embere, erdésze válogatja, hogy a következő korszakban vágják-e a nevét kapásból, vagy a „...tudod, az a kis csámpás...”, vagy: „...az X elődje volt...”, „...aki így eltrafálta a tölgyest...”, stb. citálják az alakját.

Végül: ahogyan jelölt karral – járni még nem tudván – érkezett a kortársak közé, a címkén a hivatalos nevével, úgy jelölt lábbal – fogni már nem tudván –, a címkén a hivatalos nevével távozik a kortársak közül.

Apatóczy István

Százmilliósz közmunka az erdőkben

A Mecseki Erdészeti Zrt. második alkalommal vesz részt erdőművelési közmunkapályázatban. Az áprilisban kezdődő program 120 főnek biztosít munkát, az összköltsége eléri a 93 millió forintot.

Immár második alkalommal kezd fél éves közmunka-programba a Mecseki Erdészeti Zrt. 2007. április 1-jétől. A tavalyi első program 90 résztvevőjéhez képest a társaság idén már 120 munkavállaló számára biztosít munkát hat hónapon át, amellyel a régió foglalkoztatási helyzetén is javítanak. A jelentős munkaerő-bővülés az útkarbantartásnál, illegális személtlerakók felszámolásánál, a kirándulóhelyek rendbetételé-

nél, és főleg az erdőművelésnél lesz hasznos.

A programban résztvevőknek – akik ugyanazokat a juttatásokat kapják, mint a társaság állandó munkavállalói – a barcsi Drávavölgye középiskola szervezésében motorfűrész-kezelői tanfolyam elvégzésére is lesz lehetőségük.

A program megvalósulása a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium Közmunka Tanácsa, az Állami Privatizációs és Vagyongazdálkodási Zrt., illetve a Mecseki Erdészeti Zrt. támogatásának köszönhető; az összes költség eléri a 93 millió forintot is.

Czére Zsóka
projektvezető

(Folytatás a 164. oldalról)

rögzít a növénytermesztésről (szőlő- és borgazdálkodás, erdészet), az állattenyésztésről, a gyógyító növényekről, fürdőkről, ételek, italok készítéséről, különleges eseményekről (Hanyistók legenda, felakasztott rablók). Ugyanezt mondhatjuk a települések épületeiről, templomokról, kastélyokról, a lakosság nemzeti-ségi, vallási összetételéről, öltözködéséről, az utak állapotáról. Helyenként olvashatunk azokról is, akikkel találkozott, akiktől adatokat kapott, ugyanakkor szinte semmit sem az utazás gondjairól, a betegségekről, amelyek bizony nem hiányoztak, sőt 1800-tól gyakran gyötörték Kitaibelt. Az 1806. évi soproni út során például, 89 napig feküdt tifuszos lázzal testvérénél, Borbolyán.

A feljegyzések elsősorban az otthoni feldolgozást, az összevetéseket kívánták szolgálni, erre következtethetünk a feladat-megjelölésekből, a hivatkozásokból, a számos kérdőjelből.

A kézírásos – nehezen olvasható, sőt helyenként hiányos – napló, nyomtatásra való előkészítésének rendkívül nehéz, nagy türelmet igénylő munkájára Gombocz Endre (1892-1945) vállalkozott. Az 1805 előtt évek feljegyzései, tragikus halálát követően, 1945-46-ban láttak napvilágot, a Magyar Természettudományi Múzeum kiadásában. Az ezt követő (1805-1817) utak naplójának könyvben történő megjelenésére 2001-ig kellett várni, amely *Radics István* bo-

tanikus kutatónak köszönhetően jelent meg.

Sajnos az útinaplóból máig is csak egyes szakaszokról készült magyar nyelvű fordítás, azt napjainkban elsősorban tudománytörténeti különlegességgént tarthatjuk számon.

A kutatóutak eredményeként Kitaibel átfogó képet adott Magyarország növényvilágáról, talajairól, kőzeteiről, ásványvizeiről és azok gyógyító hatásáról. A megfigyeléseknek köszönhető, csaknem háromszáz, újként leírt növény- és néhány állatfaj, köztük a nevét viselő pannon gyík.

A kutatóutak – európai elismertséget hozó – két műben csúcsosodtak ki: 1. A hazánk ásványvizeinek elemzését adó „*Hydrographica Hungariae*” (Magyarország ásványvizei), amelyet Kitaibel Pál halálát követően *Schuster János* jelentetett meg 1829-ben, két kötetben. 2. A „*Descriptiones et icones plantarum rariorum Hungariae*” (Magyarország ritkább növényeinek leírása és képei). Az 1799-1812 között, füzetekben, majd három kötetben, mindössze 200 példányban készült botanikai díszmunka költségeinek nagyobb részét, a társszerzőként szereplő *Waldstein* viselte. A főlíó méretű kötetekben 280 faj latin nyelvű leírását és azok többségében életnagyságú, egyedileg színezett rézkarcos ábrázolását láthatjuk. A rajzokat *Schütz Károly* bécsi rézmetsző és fia *Károly* festő készítette. Utóbbi hosszabb időn

át a pesti botanikus kertben lakott Kitaibellel együtt és részt vett több kutatóúton. A szerzőket már az első füzetek megjelenésekor tagjai közé választotta a regensburgi botanikai és a göttingai királyi társaság. Az első kötet bevezetőjében Magyarország növényvilágának összefoglaló leírását olvashatjuk. A könyvészeti ritkaság napjainkban mindössze 16-18 példányban található meg. Ezért is örülhetünk az Országos Széchényi Könyvtár, valamint a Pytheas Kiadó és nyomda faksimile kiadásának (2004).

A kettős jubileumhoz kapcsolódó rövid bemutatásunkat, *Waldsteinnek* Kitaibelhez írt leveléből kiemelt néhány sorral zárjuk. Ez akkor kelt, amikor a bártfai találkozójukra utazott és a Lososonc melletti divényi erdő közelében megpihent: „*Divin előtt van egy erdő tölgyesekkel és bükkfákkal, melynél szebbet képzelni sem lehet: sok országban utaztam már, de ennél pompásabb erdőre még nem akadtam; előljárók, bírák és ti többiek valamennyien óvjátok, oltalmaztátok ezt az erdőt, mint egy szent ligetet: gondoskodjatok arról, hogy a gyilkos fejsze el ne pusztítbassa a jótékony természetnek ezt az alkotását, melyen 300 esztendeig dolgozott, hogy jóságának ilyen pompás emlékével ajándékozzon meg bennünket; ha én volnék a tulajdonosa egy templomot építenék benne és ott lakték.*”

Andrássy Péter

A Földközi-tenger indikátora

A mediterrán térség tengere egyre melegebb, ami azért aggasztó, mert már század Celsius-foknyi nagyságrendű eltérés is nagy változást idéz elő. A Földközi-tenger tudományos vizsgálatára létrehozott nemzetközi tanács, a CIESM irányításával Törökországban 35 ország majdnem 800 tudósa dolgozza ki a kutatás stratégiáját, figyelembe véve az esetleges kockázatokat. A Szicília és Tunézia között húzódó tengerszakasz, a Tuniszi-csatorna közepén, a Földközi-tenger keleti és nyugati részét elválasztó Pantelleria sziget mentén a vízi élővilág a tudósok szerint kiváló indikátora a térségben lejátszódó időjárási folyamatoknak. Minden változás először itt mutatkozik meg, ezért kell folyamatos ellenőrzés alatt tartani a térséget. A múlt nyáron a csatornában a 30 Celsius-fokot is elérte a felszíni vízréteg hőmérséklete, ez egyike az utóbbi században mért legma-

gasabb értékeknek, ami ráadásul jelzi, hogy már a mélységi réteg felmelegedése is elindult.

Az első összegzések alapján 2004-ben határozott hőmérséklet-növekedési csúcsról beszélhetünk. Ez ugyan csak századnyi Celsius-fokban mérhető, mégis elég magas. Normális esetben ezek az értékek nem változnak. A felszíni rétegekből indulnak a tengeri szállító láncok, az áramlatok, a mélyvizek felmelegedésével azonban megváltozik a tengerfenék szerkezete, élővilága és anyagforgalma is. A nyomásviszonyokon túl megfigyeltek a mélyvizek hőmérséklet-emelkedéséből eredő egyéb tünet-együttest is: a kémiai összetétel, a vízoszlop szerkezete és a biodiverzitás szintén változik. Érdekes egybeesés, hogy a mély rétegek felmelegedésének 2004-es csúcsával azonos

időszakban tömegével észleltek bálnákat. A Tuniszi-csatorna stratégiai fontosságú a különböző cetek, delfin- és cápa-fajok élőhelyeként a fajgazdagság megőrzésében. A Földközi-tenger bolygónk vízfelületének 0,8 százalékát teszi ki, a fajok csaknem 9 százaléka e térségben található (több mint 1000 hal- és puhatestű faj). Ám itt zajlik a térség tengeri közlekedésének 30 százaléka is. Szemben a japánok négyzetméterenkénti 0,2 milligrammos nyíltvízi kátránytartalmával, itt 38 milligrammot is tartalmazhat egy egységnyi vízfelület.

(www.greenfo.hu nyomán az *Élet és Tudomány*)

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

Alapítványi hírek

Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészcsillag Alapítvány Kuratóriuma 2007. május 16.-i ülésén tárgyalta az Alapítvány 2006. évi beszámolóját és közhasznúsági jelentését.

Az Erdészcsillag Alapítvány 2006. évi Beszámolója

A 2006. évi egyszerűsített mérlegbeszámoló a jelentés elválaszthatatlan melléklete.

A mérlegbeszámoló alapján az Alapítvány 2006. december 31-én 1658 eFt eszköz és forrással rendelkezett, és 2006. évben kizárólag közhasznúsági tevékenységet végzett. A tárgyévi bevétel összesen 2061 eFt. Az Alapítvány 2006. évi közhasznú tevékenységének ráfordításai 1849 eFt, amelyből 1145 eFt az Alapítvány által nyújtott szociális támogatások összege, személyi jellegű ráfordításként került elszámolásra 670 eFt, ami a 2006. évi ösztöndíjak kifizetett összege, a többi anyagjellegű (34 eFt postaköltség) ráfordítás.

Tárgyévi eredmény 212 eFt, amely megegyezik a tárgyévi pénzügyi eredménnyel.

Az Alapítvány vezető tisztségviselői részére sem juttatás, sem költségterítés kifizetése nem történt.

1/2007. (május 16.) sz. határozat

A Kuratórium az Erdészcsillag Alapítvány 2006. évi mérlegbeszámolóját 1658 eFt mérleg-főösszeggel, 212 eFt mérleg szerinti eredménnyel, valamint a fenti szöveges beszámolót elfogadja.

Az Erdészcsillag Alapítvány Közhasznúsági jelentése

A Kuratórium 2006. április 5.-i ülésén döntött a 2006/2007. évi ösztöndíj, valamint a 2006. évi szociális segély pályázati felhívásokról, amelyek az Erdészeti Lapokban megjelentek.

Az Alapítványnak az összes bevétele 2061 eFt volt, amelyből 1978 eFt a közhasznúsági célú működésre kapott támogatás összesen.

A támogatásokból az Alapító (OEE) összesen 1316 eFt-ot bocsátott az Alapítvány rendelkezésére, amelyből 814 eFt az Alapítóhoz beérkezett civil SZJA 1% felajánlás, 100.000,- Ft az Alapítványnak címzett, de az Alapító számlájára egy társaság által befizetett támogatás átutalása, 402 eFt a meghirdetett ösztöndíjak fedezetére átutalt összeg. További bevétele az Alapítványnak az egyéb közhasznú célú működésre kapott támogatások között kimutatott, közvetlenül az Alapítványnak címzett

civil SZJA 1%-os felajánlás, 646 eFt, és 16 eFt civil személyektől beérkező támogatás, ami együttesen 662 eFt.

Ezenkívül 83 eFt egyéb (kamat) bevétele volt az Alapítványnak.

A Kuratórium 2006. július 18-i ülésén 3 fő részére ítelt tanulmányi ösztöndíjat (1 fő egyetemi hallgató, 1 fő szakközépiskolai és 1 fő szakiskolai tanuló részére, melynek 2006. évre eső összege 670.000,-Ft).

A Kuratórium 2006. október 3.-i ülésén az Alapító OEE Szociális Bizottsága javaslatának figyelembevételével döntött a 2006. évi szociális segélyek odaítéléséről. A döntés részletezése az Alapítvány irattárban került dokumentálásra és ott szabadon megtekinthető. 2006-ban az Alapítvány összesen 1145 eFt támogatást nyújtott a pályázati felhívásnak megfelelően összesen 39 fő részére. A döntést a Kuratórium határidőn belül közzé tette az Erdészeti Lapokban.

Az Alapítvány pénzeszközeiből 403 eFt névértékű, 1083 eFt beszerzési értékű, 1413 piaci értékű OTP Optima értékpapírban, 575 eFt-ot bankszámlán tartott 2006. december 31-én.

2/2007. (május 16.) sz. határozat

A Kuratórium az Erdészcsillag Alapítvány 2006. évi közhasznúsági jelentését elfogadja.

Budapest, 2007. május 16.

Gémesi József

a Kuratórium elnöke

Az Erdészcsillag Alapítvány felhívása az erdészeti ösztöndíj 2007/2008. évi pályázatára

1. Az ösztöndíjra pályázhatnak a

- Bedő Albert Erdészeti Szakiskola és Kollégium, Ásotthalom
- Dráva Völgye Középiskola és Kollégium, Barcs
- Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola, Szeged
- Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium, Sopron
- Széchenyi Zsigmond Szakközépiskola és Szakiskola, Szőcsepuszta
- Debreceni Márton Szakképző Iskola, Miskolc
- Vadas Jenő Erdészeti és Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium, Mátrafüred hallgatói.

2. Az adományozás feltétele

Egyesületi ösztöndíjban a szakközépiskolai és szakiskolai nappali tagozatos, erdésztechnikus, erdészeti szakmunkás szakon első alapképzésben részesülhetnek egy tanévnek megfelelő oktatási időszak után, képzési szintenként egy tanévre, a következő létszámban:

szakközépiskolai tanuló	1 fő
szakiskolai tanuló	1 fő

Az egyesületi ösztöndíjat pályázat alapján az a tanuló nyerheti el, aki:

- a) az előző tanév mindkét félévében 4,5-nél, a szakiskolai tanuló 4,2-nél jobb tanulmányi eredményt ért el,
- b) tudományos, szakiskolai diákkörben, illetve szakmai területen kimagasló munkát végez és a magyar erdész hagyományokon alapuló kiemelkedő közösségi tevékenységet folytat.

A szakmai előmenetelen kívül legfeljebb a pályázó teljesítménynek 10 százalékáig figyelembe vehető a tanuló közéleti, közösségi, sport és egyéb tevékenysége, illetve szociális helyzete.

Ugyanaz a tanuló több éven át is elnyerheti az egyesületi ösztöndíjat, de minden tanévben újra kell pályáznia.

A pályázatot az oktatási intézmény vezetőjének címére, június 15-ig kell beadni.

3. Az ösztöndíj havi összege

az ösztöndíj havi összege a köztársasági ösztöndíj 50%-a, mely 2007/2008. tanév első négy hónapjára 16.750.-Ft/hó, a következő hat hónapjára a 2008. évre hatályos költségvetési törvény által meghatározott összeg.

4. Az ösztöndíj elbírálásának módja

Az egyesületi ösztöndíj adományozására benyújtott pályázatokat évenként június 30-ig a szakközépiskolák és szakiskolák igazgatói javaslattal továbbítják az egyesület elnökének. Az Erdészcsillag Alapítvány kuratóriuma legkésőbb augusztus 19-ig dönt az ösztöndíjak odaítéléséről.

Az ösztöndíjat pályázati úrlapon lehet igényelni, amelyet az adott oktatási intézményben lehet átvenni.

Az egyesületi ösztöndíj átadására az érintett oktatási intézmények évnívóin kerül sor.

Amennyiben a tanuló jogviszonya bármilyen okból megszűnik, vagy szünetel, az ösztöndíj tovább számára nem folyósítható. Ugyancsak fel kell függeszteni az ösztöndíj folyósítását, ha a tanuló ellen jogerős, elmarasztaló fegyelmi határozat születik.

Gémesi József

Erdészcsillag Alapítvány
Kuratóriumának Elnöke

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET ERDÉSZCSILLAG ALAPÍTVÁNY PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

Az erdőgazdálkodásban dolgozók, erdészeti nyugdíjasok és családtagjaik támogatására.

A felhívás célja: A rászorulókat támogatása, családsegítés, időskorúak gondozása.

Támogatásra jogosult: Az erdőgazdálkodás területén dolgozók és családtagjaik, az erdészeti nyugdíjasok. Családtagnak minősül, a feleség, (özvegy) és gyermekek (18 éves korig). Feltétel: legalább 5 éves, e területen végzett, igazolt munkaviszony. Az OEE tagság nem feltétel.

Támogatás igényelhető:

1. Elhunyt erdészek és erdészeti dolgozók gyermekeinek megsegítése, esélyegyenlőségük megteremtése, anyagi helyzetük javítása érdekében.
2. Nehéz anyagi körülmények között élő erdészek és családjuk helyzetének javításához.
3. Időskorú, nyugdíjas erdészek szociális helyzetének javításához.

A pályázat tartalmi és formai követelményei:

A pályázatokat augusztus 31-ig (2 példányban) kell benyújtani (a szükséges mellékletekkel együtt) az **OEE Erdészcsillag Alapítvány 1027. Budapest, Fő u. 68. címre.**

A pályázatot beadhatja a jogosult, illetve egyesületi helyi csoport, vagy szakosztály, illetve munkahelyi közösség is a kedvezményezett megjelölésével, amennyiben a rászorultság körülményeit és a szükséges adatokat ismeri (adatlap).

A beadott pályázathoz mellékelni kell: a kitöltött „Adatlap”-ot az Országos Erdészeti Egyesület Helyi Csoport titkárnak véleményével.

Az Adatlap információin kívül, röviden indokolni kell a rászorultság körülményeit.

A pályázat elbírálásának rendje és az elbírálás főbb szempontjai
A pályázat évente egy alkalommal kerül kiírásra.

A pályázatokat az Alapítvány kuratóriuma szeptember 30-ig elbírálja és döntéséről értesíti a pályázókat, valamint az OEE illetékes helyi csoportját.

A kuratórium a pályázatok elbírálása során az alábbi szempontokat vizsgálja:

- A közös háztartásban élők egy főre eső havi jövedelmének és a mindenkori minimálbérnek viszonya,
- a kérelmező egészségi állapota, betegállományának hossza, kórházi kezelése, esetleges balesete, leszázalékolása, esetleg haláleset, stb.
- a család összjövedelmét, illetve kiadásait befolyásoló lényeges változások,
- eltartottak, gyermekek száma,
- árvaság,
- az igény gyakorisága,
- helyi csoport véleménye.

A segély alsó és felső határértékét a rendelkezésre álló szabályozás és keretek ismeretében a kuratórium határozza meg, melyet az indokok súlyossága és az igénylők száma befolyásol.

/: Gémesi József :/
a kuratórium elnöke

Vendégségben a HM erdőgazdaságnál

Munkaterv szerinti kihelyezett szakosztályi ülést tartott Lovasberényben a *MÚOSZ Erdészeti, Természetvédelmi és Vadászati Szakosztálya*. A *HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt.* vezérigazgató-helyettese, *Keresztes György* és a helyi erdészet igazgatóhelyettese, *Domján György* fogadta az újságírókat.

Az erdőgazdaságról vetített képekkel szemléltetett tájékoztatót tartott a vezérigazgató-helyettes. A szakosztály tagjai egy valóban speciális gazdaság munkájába tekinthettek be: a negyven évnél idősebb erdőgazdaság – a budapesti központon túl – öt erdészettel rendelkezik – Buják, Lovasberény, Süttő, Táborfalva, Uzsa –, amelyek profilja a különböző adottságok miatt részben eltérő és tevékenységük az elmúlt időben jelentősen módosult, bővült, egészült ki új szolgáltatásokkal, a jövőt illetően pedig további változások látszanak, új ágazatok jöhetnek létre. Keresztes György szerint a mai nemzetközi, gazdasági és társadalmi körülmények váltják ki a kényszerű több lábbon állást.

A 32 ezer hektáron folyó *erdőgazdálkodás* alapvetően honvédelmi, azon belül a gazdasági célokat 12 ezer hektár

szolgálja, a terület többi része természetvédelmi és honvédelmi célokat lát el; éves fakitermelésük 70 ezer köbméter (a fakészlet 4 millió köbméter). A *rekultivációs tevékenységük* a felhagyott külszíni bányaterületek rendezésére, újjrahasznosításuk alkalmassá tételére szolgál; ez komplex munka, szervezési, irányítási és elméleti-szemleli tevékenységek összehangolását igényli. *Vadgazdálkodás* 24 ezer hektáron folyik 250 hektáron művelnek vadföldet, évente közel 40 millió forint a takarmány-felhasználás és a vadföldművelés költsége. Négy erdészetről nagy-, egynél – Táborfalván – apróvadgazdálkodás a jellemző, a nagyvadteríték 1500 darab, a kerti vadászat további eredménye 200 darab vaddisznó, az apróvadteríték – fácán, mezeinyúl, réce – 250 darab. Vendégeik fele külföldi, fele magyar vadász. A *vidékfejlesztés és ökoturizmus* – ma a különböző szolgáltatások és azok összekapcsolása az üdülési, turisztikai és szórakozási igények kielégítésére irányul – fejlesztése pedig további ígéretes lehetőségeket kínál. A mai energiaproblémák – a csökkenő tartalékok és növekvő árak – új források felkutatására,

feltárására kényszerítenek. Az erdő megújuló és környezetbarát energiaforrást kínál, erre épül az erdőgazdaság hőenergia- és villanyáramtermelése – hőközpontja a szentendrei Katonai Szakképző Iskola energiaellátását biztosítja. Gazdaságuk jövőbeli fejlesztési elképzelései – energetikai faültetvények létesítése és kezelése, biomassza-termelés, erdőtelepítések, különböző szolgáltatások – garanciát kínálnak a fennmaradásra, a jövedelemtermelésre – fejezte be a vezérigazgató-helyettes.

Domján György a Lovasberényi Erdészeti munkájáról, jellemzőiről beszélt. A négyezer hektáron folyó erdő- és vadgazdálkodás eredményes tevékenység, sikeresen használják ki helyi adottságaikat; 7500 köbméter fát vágnak ki évente, 530 vadat ejtenek szabad területen, további 100 vaddisznót vadaskertben. Büszkéik jó dämállományukra és néhány kimagasló minőségű gímibikájukra. A tájékoztató alapján nem gondmentes, de eddig is eredményes, a jövőt illetően pedig reményteljes erdőgazdaság képe tárult az újságírók elé.

-fő-

Jegyzőkönyv

az Országos Erdészeti Egyesület elnökségének

2007. április 12-i üléséről, Budapest, OEE Klub

Jelen vannak:

Elnökségi tagjai: *dr. Pethő József* elnök, *Schmotzer András* általános alelnök, *Doros István* technikus alelnök, *Haraszti Gyula* EL SzB elnök, *Horgosi Zsolt*, *Kiss László*, *Kertész József*, *Máté Zoltán*, *Tibanyi Gyula* és *Puskás Lajos* régióképviselő (10 fő).

Tanácskozási joggal:

Bak Julianna EB tag, *dr. S. Nagy László* Szeniorok Tanácsának elnöke, *dr. Sárvári János* MEGOSZ főtitkár, *Möcsényi Miklós* FAGOSZ főtitkár, *Urbán Pál* OEE Erdőművelési Szakosztály elnöke, *Ormos Balázs* főtitkár, *Pápai Gábor* főszerkesztő és *Mester Gézáné* titkárságvezető.

Kimentését kérte: *Bodor Dezső Károly* magánerdős alelnök.

Dr. Pethő József megállapította, hogy az elnökség 10 fővel határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére *Mester Gézánét*, hitelesítőkné *Máté Zoltánt* és *Tibanyi Gyulát* kérte fel. A meghívóban kiküldött napirendi pontokat az elnökség egyhangúan elfogadta.

1. napirendi pont: Az erdőfelújítás normatív támogatásának elmaradása

A meghívott vendégek jelenlétében zajlott ágazati kérdéseket megvitató napirend keretében *Urbán Pál* vezette fel az erdőfenntartási járulék rendszer anomáliáit. Szakértőként meghívott *Möcsényi Miklós* kiegészítésében rámutatott az FVM-mel kötött megállapodás hiábavalóságára. A vita során az ágazatért való aggodás, a tenni akarás, elszántság és leginkább az Egyesület felelősségteljes szerepe került középpontba. A jelenlévők megállapodtak abban, hogy keresik a lehetőséget a döntéshozókhoz az ágazat érdekeinek képviselése érdekében. Kialakult a képviselhető szempontok összegessége is. Ennek egyik fontos része, hogy az Erdőművelési Szakosztály által összeállított, az erdőfenntartási járulék és támogatások témakörében írt anyagát, az elnökségi ülésen elhangzottakkal módosítva meg kell küldeni az FVM miniszternek, és az Erdészeti Lapokban mellékletként meg kell jelentetni, továbbá fel kell tenni az Egyesület honlapjára. Az erdőfenntartás

jogi rendezetlensége az állami erdőgazdálkodásból, az erdtől végső soron nyolc milliárd forint kivonást jelenthet. Ezzel ellentétben az erdőtörvény az állami támogatást és gondoskodást írja elő.

További meghatározó téma volt, hogy a nemzeti és natúrpark törvénytervezet koncepció, kormány általi elfogadását meg kell akadályozni, hiszen nincs szakmai és pénzügyi hatástanulmány, külön tárgyalva nem lehet összhangba hozni a zöld törvényekkel. További kiemelt téma, hogy a nemzeti és a natúrpark törvénytervezet-koncepció kormány általi elfogadása nem előzheti meg az állami vagyon jövőbeni kezelésének szabályozását, mert az előző determinációt jelenthet az állami vagyonkezelés szabályozására.

A feladatok sürgősségét és komolyságát érzékelendő javaslat hangzott el, hogy az Egyesület állítson fel válságkezelő stábot. A bizonytalanságot növeli és az egész ágazat szakmai irányítását hiúsítja meg az FVM-ben az erdészeti ágazat ellehetetlenítésének folyamata, melynek következménye, hogy a Természeti Erőforrások Főosztálya erdészeti vezetésének majd teljes vezetősége elhagyja a Minisztériumot.

Az ágazat szereplőinek összefogása és minden lehetséges érdekérvényesítési lehetőség kihasználása szükséges a gondok orvoslása érdekében.

2. napirendi pont: Az elnökség és az elnök hatáskörébe tartozó kitüntettek előterjesztése, elfogadása

Ormos Balázs a kitüntetésekkel kapcsolatban elmondta, hogy a Tiszteletbeli Tagsági Díszoklevél adományozása az elnökség hatáskörébe tartozik. A szakosztályoktól beérkezett javaslatok közül az elnökség 2 főt és az elnökség saját jogán is 2 főt javasolhat. A Díj Bizottság elnöke írásban tájékoztatta, hogy a helyi csoportoktól beérkezett javaslatok közül öt fő javaslatát a DB nem tudja figyelembe venni, mivel a régiós keretszámokon túl régiós támogatást nem kaptak.

Az elnökség megvitatta a szakosztályok által beküldött javaslatokat, és saját javaslataival kiegészítve az alábbi határozatot hozta:

15/2007. (április 12.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség vita után, a hatáskörébe tartozó kitüntetésekről határozott.

Felkéri *Ormos Balázs* főtitkárt, hogy a javaslatokat a Díj Bizottsághoz határidőben juttassa el.

(Jelen volt 10 elnökségi tag, a határozatot egyhangúan megszavazták)

3. napirendi pont: az Állami Erdőgazdálkodók Pártoló Tagi tagdíja

Dr. Pethő József beszámolt arról, hogy *dr. Magas Lászlóval*, a Pártoló Tagi Tanács elnökével megállapodtak a 2007. évi jogi tagdíjak bekérésében, ehhez hozzájárulását adta *Koleszár István*, az ÁPV Rt. ügyvezető igazgatója is. A jogi tagdíjak befizetésére a felkérő levelek kiküldésre kerültek.

4. napirendi pont: Egyebek

Kertész József tájékoztatta az elnökséget, hogy összeállította a 2007. augusztus 18-22. között tartandó kárpátaljai emléktúra útvonal-tervét. Javasolta, hogy első körben az OEE tisztségviselőinek körében legyen meghirdetve, ha kevés a jelentkező, akkor szélesebb körben is meg kell hirdetni.

Kiss László a selmeci szalamander szervezését folytatja.

Kertész József vállalta a Bedő, Kaán és Decrett kitüntettek novemberi találkozójának megszervezését, helye Információs Központ vagy a Magyar Mezőgazdasági Múzeum.

Haraszti Gyula tájékoztatta az elnökséget, hogy a Szerkesztőbizottság – külsős munkatársak meghívásával – 2007. április 24-25-én Gyulán, kihelyezett ülést tart.

Simonyi Károly úrhajós és a Rolling Stones billentyűsének hazai kapcsolatait célszerű volna kommunikációs eszközként kihasználni.

Több hozzászóló nem lévén, *dr. Pethő József* megköszönte a megjelent meghívottak, valamint az elnökség aktív munkáját és az ülést bezárta.

K.m.f.

Mester Gézáné
jegyzőkönyvvezető

Ormos Balázs
főtitkár

Dr. Pethő József
elnök

Hitelesítők: **Máté Zoltán** **Tibanyi Gyula**

Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület elnökségének 2007. május 10-i üléséről, Budapest, OEE Klub

Jelen vannak:

Elnökség tagjai: *Schmotzer András* általános alelnök, *Doros István* technikus alelnök, *Bodor Dezső Károly* magán-erdős alelnök. *Haraszti Gyula* EL SzB elnök, *Kertész József*, *Horgosi Zsolt*, *Kiss László*, *Máté Zoltán*, *Tibanyi Gyula* és *Puskás Lajos* régióképviseelő (10 fő).

Tanácskozási joggal: *dr. S. Nagy László* Szeniorok Tanácsának elnöke, *dr. Sárközi János* MEGOSZ főtitkár, *Ormos Balázs* főtitkár, *Pápai Gábor* főszerkesztő és *Mester Gézánné* titkárságvezető.

Kimentését kérte: *dr. Pethő József* elnök.

Schmotzer András alelnök köszöntötte az elnökségi ülésen megjelenteket. Tájékoztatva az Elnökség tagjait, hogy *dr. Pethő József* elnök az ülésről kimentette magát és őt bízta meg az ülés vezetésével. Megállapította, hogy az elnökség 10 fővel határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére *Ormos Balázst*, hitelesítőkné *Kertész Józsefet* és *Horgosi Zsoltot* kérte fel. A meghívóban kiküldött napirendi pontokat az elnökség egyhangúan elfogadta. Kérte az elnökség tagjait, hogy az esetleges távolmaradást az egyértelműség miatt a titkárságon szíveskedjenek bejelenteni.

1. napirendi pont: 2006. évi közhasznúsági jelentés, mérleg, és befektetési beszámoló elfogadása

Ormos Balázs főtitkár kiegészítést tett az írásban előre megküldött beszámolókhoz. *Kolozsvári Ákos* az Ellenőrzőbizottság elnöke ismertette a bizottság 2007. április 24-i ülésén megállapított észrevételeit. A korábban megtartott ülésen feltárt hiányosságok az elnökség elé került beszámolóban már kijavításra kerültek. Megállapította, hogy a közhasznú jelentés bővebb formája segíti a pályázati esélyeket, a törvénnyel nem ellentétes, mérleg és eredmény-kimutatás a jelentéshez csatolásra került. A 2006. évi pénzügyi gazdálkodás stabil volt, melyet a két elnökség és a főtitkár munkáját dicséri. A stabilitást az NFA támogatása jelentősen befolyásolta. A befektetés megfelelt az előírásoknak és biztosította a befektetett pénz értékállóságát. Az elnökség elfogadta a beszámolókat és az alábbi határozatot hozta.

16/2007. (május 10.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség elfogadta az Egyesület 2006. évi közhasznúsági jelentés-

sét, a mérleget és az eredménykimutatást, 53 258 eFt bevételi, 49 893 eFt ráfordítási összeggel, 3365 eFt közhasznú eredménnyel, valamint a befektetésről készült beszámolót.

(A jelenlévő 10 elnökségi tag a határozatot egyhangúan fogadta el)

2. napirendi pont: 2007. évi pénzügyi és befektetési terv elfogadása.

Ormos Balázs főtitkár kiegészítéseket tett az írásban kiadott anyagokhoz, majd *Kolozsvári Ákos* az Ellenőrzőbizottság elnöke ismertette a bizottság észrevételeit. Elmondta, hogy a terv ambíciózus, széles körű bevételekre épít, számos tényezőről múlik a terv teljesítése. Javasolta, hogy fél-évkor az elnökség tűzze napirendre a pénzügyi teljesítés értékelését. A kiadások a bevételek arányában valósíthatók meg. A befektetési terv két előterjesztett változata közül a biztonságos befektetést jelentő állampapírokat részesíti előnyben. Az elnökség tagjai kisebb kiegészítéseket tettek a tervekhez, majd határozatot hoztak.

17/2007. (május 10.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a módosításokkal el-

fogadta az Egyesület 2007. évi pénzügyi tervét 60 250 eFt bevételi, 58 850 eFt ráfordítási összeggel, 1400 eFt közhasznú eredménnyel valamint a 2007. évi befektetési tervet.

(A jelenlévő 10 elnökségi tag a határozatot egyhangúan fogadta el)

3. napirendi pont: Egyebek

Bodor Dezső Károly alelnök hívta fel a figyelmet a Leader programokra, melyekre civil szervezetek is pályázhatnak. *S. Nagy László* MTESZ alelnök adott tájékoztatást az Országgházban 2007. május 5-én megtartott Műszaki Értelmiség Napjáról. A június eleji Panónia Napokon képviselhetjük magunkat Burgenlandban. *Pápai Gábor* röviden beszámolt az újságíró találkozóról, melyet a NEFAG Zrt. és a NYÍRERDŐ Zrt. támogatásával sikerült megrendezni. Köszönetét fejezi ki Egyesületünk a fogadásért.

Több hozzászólás nem lévén *Schmotzer András* alelnök megköszönte az aktív részvételt és az ülést bezárta. Kmf.

Ormos Balázs

Jegyzőkönyvvezető, főtitkár

Schmotzer András

alelnök

Hitelesítők: **Horgosi Zsolt**

Kertész József

JEGYZŐKÖNYV az OEE 2007. május 10-én, 11.00 órától tartott küldöttközgyűléséről Budapest, MTESZ Budai Konferencia Központ, II. 219. sz. terem

Schmotzer András alelnök köszöntötte a megjelenteket, bejelentette, hogy a jelenléti ív szerint a 70 fő küldöttből 53 fő jelent meg, a küldöttközgyűlés határozatképes. Tájékoztatva a küldötteket, hogy *dr. Pethő József* elnök az ülésről kimentette magát és őt bízta meg a küldöttközgyűlés vezetésével. Ismertette az előre írásban kiküldött napirendi pontokat, melyet a küldöttek elfogadtak. *Schmotzer András* alelnök jegyzőkönyvvezetőnek javasolta *Mester Gézánnét*, jegyzőkönyv hitelesítőkné *Balázs Istvánt* és *Palatitz Ferencet*, a jelölt személyeket a küldöttközgyűlés elfogadta. Köszöntötte a küldöttközgyűlésen megjelent elnökségi tagokat, majd átadta a szót *Bogdán Józsefnek* a Díj Bizottság elnökének, az első napirendi pont előadójának. *Bogdán József* ismertette az új kitüntetési szabályzat alapján hozott döntéseiket és az eljárás során tapasztalt észrevéte-

leket. A bizottsági munka során a következőket, értékelvűségeket, tisztességes döntéseket vállalta a bizottság. A teljes életutat bejárt személyekre magas arányban érkeztek be javaslatok. A tagság véleménye tükröződik vissza a Díj Bizottság által 6 főre szűkített jelölőlistákban is.

Schmotzer András alelnök javasolta a Szavazatszedő Bizottságba elnöknek *dr. Marosi Györgyöt*, tagoknak *Szőnyi Jánost* és *Sere Ferencet*. A javaslatot a küldöttek elfogadták. *Schmotzer András* alelnök ismertette, hogy 19 helyi csoport és 8 szakosztály élt a kitüntetés jelölésének lehetőségével. *Dr. Pethő József* elnök Tiszteletbeli Tagsági Díszoklevélre tett javaslatát olvasta fel a küldöttközgyűlésnek, *dr. Szodfridt István* erdőmérnök, emeritusz professzor személyében. *Sere Ferenc* javaslattal élt, mely szerint ne legyen a szavazás előtt kortes-

kedés. Az ülést vezető elnök szavazásra tette fel a javaslatot, melyet egy nem és egy tartózkodással elfogadott a küldöttközgyűlés. *Dr. Marosi György* ismertette a szavazás menetét, majd elkezdődött a szavazás.

Kétfordulós szavazás után az alábbi határozatot hozta a küldöttközgyűlés:

1. 2007. (május 10.) sz. küldöttközgyűlési határozat:

A küldöttközgyűlés a következő tagtárasaknak adományoz kitüntéseket.

Tiszteletbeli Tagsági Díszoklevél:

Dr. Szodfridt István 43 szavazat
Bedő Albert Emlékérem

Dr. Barányi László 34 szavazat

Káldy József 30 szavazat

Ipsits Lajos 28 szavazat

Kaán Károly Emlékérem

Bognár Gábor 47 szavazat

Fröhlich András 29 szavazat

Halász Tibor 29 szavazat

Decrett József Emlékérem

Vaspöri Lajos 39 szavazat

Szabó Béla 34 szavazat

Goldbach Károly 30 szavazat

Elismerő Oklevél valamennyi 53 szavazat:

Berger Péter, Dózsa Lajos, Fritsch Ottó, Jankovics László, Juhász Lajos, Katona Zoltán, Marton Imre, Nagy András, Pósa József, Sajgó Ferenc, Som László, Stibrányi György, Stift László, Szabó Csilla, Szommer József, Vajda Rudolf István

Schmotzer András alelnök megköszönte a bizottságok munkáját és gratulált a kitüntetetteknek.

A szavazás közbeni időt kihasználva *Schmotzer András* alelnök felkérte *Ormos Balázs* főtitkár, hogy terjessze elő a 2006. évi közhasznúsági jelentést, a 2006. évi mérleget és eredménykimutatást, valamint a befektetésekről szóló beszámolót jóváhagyásra. A főtitkár kiegészítette a kiadott írásos anyagokat, majd *Kolozsvári Ákos*, az Ellenőrző Bizottság elnöke ismertette a bizottság észrevételeit. Ezek során kijelentette, hogy a közhasznú jelentés a jogszabályokban előírt tartalommal készült el. A 2006. évi költségvetés két elnökség és a főtitkár munkájának eredményeként kiegyensúlyozott volt. A bevételek fedezetet nyújtottak a tevékenységekhez. A bevétel meghatározó része az NFA támogatás volt. A befektetések a tartalék pénzeszközök lekötésére vonatkoztak, de nehézséget okozott az OTP Optima megszüntetése és új befektetés megvalósítása. A kitűzött hozamot a befekte-

tés biztosította. Javasolta a küldöttközgyűlésnek a beszámolók elfogadását.

2. 2007. (május 10.) sz. küldöttközgyűlési határozat:

A küldöttközgyűlés elfogadta az Egyesület 2006. évi közhasznúsági jelentését, a mérleget és az eredménykimutatást, 53 258 eFt bevételi, 49 893 eFt ráfordítási összeggel, 3365 eFt közhasznú eredménnyel valamint a befektetésről készült beszámolót.

(A jelenlévő 53 fő küldött a határozatot egyhangúan fogadta el)

Ormos Balázs főtitkár a továbbiakban az írásban előre megküldött 2007. évi egyesületi programhoz, a 2007. évi pénzügyi tervhez és a 2007. évi befektetési tervhez fűzött kiegészítéseket. *Kolozsvári Ákos* az Ellenőrző Bizottság elnöke észrevételeit ismertette. A tervet ambiciózusnak nevezte, mely kockázatokat rejt magában, nem teljesíthetetlen. Csak azokat a programokat lehet elindítani, amihez a fedezet is biztosított. A 2007. évi befektetéseknél állampapír alapú megoldást javasol elfogadni. A küldöttközgyűlés az alábbi határozatot hozta:

3. 2007. (május 10.) sz. küldöttközgyűlési határozat:

A küldöttközgyűlés a módosításokkal elfogadta az Egyesület 2007. évi programját, pénzügyi tervét 60 250 eFt bevételi, 58 850 eFt ráfordítási összeggel, 1400 eFt közhasznú eredménnyel, valamint a 2007. évi befektetési tervet.

(A jelenlévő 53 fő küldött a határozatot egyhangúan fogadta el)

A továbbiakban a 2007. évi Vándor- gyűlésről tartott rövid tájékoztatót *Koczka Zoltán* HCS titkár.

Schmotzer András alelnök felhívta a figyelmet a közelgő feladatokra, rendezvényekre, mint az egyesületi és Erdészeti Lapok honlap működtetése, a körösmezői emléktúra szervezése, az idén 15 éves WOOD-TECH előkészítése, a selmeci szalamander megszervezése. Megköszönte az állami erdőgazdasági társaságok vezérigazgatóinak a jogi tagdíjak befizetésével történő támogatásukat. Az egyéni tagokat kérte a fegyelmezett tagdíjbefizetésre. Beszámolt a küldötteknek arról, hogy az elnökség munkamegosztás szerint végzi az egyesületi program megvalósítását. Továbbra is feladat a taglétszám stabilizálása, a diákság köréből való HCS szervezése. Megállapította, hogy nehéz időszak előtt áll szakmánk a politikai helyzetet értékelve.

Holdampf Gyula küldött aggodalmát fejezte ki a szakmában kialakult negatív helyzettel kapcsolatosan. Az FVM-ben az erdészet képviselője gyengült és nincs garancia, hogy az eddigi erdész végzettséggel betöltött vezetői helyek megmaradhatnak. Az erdészeti személyi leépítése az FVM átlagához viszonyítva is jelentősen magasabb arányt képvisel. A negatív folyamat kihathat az erdészeti oktatás autonómiájára is.

Balázs István küldött kiegészítésében kijelentette, hogy a szakma ma vergődik, nem egységes, a tájékozottság hiánya és az érdekeltségi viszonyok miatt megosztott, jellemzően attól függően, hogy a Duna mely oldaláról tekintjük a megoldandó feladatokat. A szakmát az Egyesület igyekszik képviselni. A magánerdő-gazdálkodás erős, ugyanakkor a kitüntetettek között nem kerülnek sorra a szakemberek. A szakma egysége hiányzik, nincs olyan emblematisz személy, akit egységesen lehetne támogatni. Sajnálatos, hogy *Cserépjános* volt egyesületi elnököt nem sikerült kitüntetésre megválasztani, megérdemelte volna. Az erdészeti nagy család volt, de ma már nem az, szétbomlásnak indult. Végül felszólította a szakmát az összefogásra, mert együtt könnyebben lehet boldogulni.

Schmotzer András alelnök kijelentette, hogy az erdészeti eróziója 1990-ben kezdődött. Olyan helyzetet kell teremteni, hogy megkérdőjelezzenek bennünket a döntéshozók döntéseik előtt. Nekünk is jobban kell tennünk a dolgunkat, magunkon segítünk, ha szembe nézünk saját gyengeségeinkkel.

Több hozzászóló nem lévén *Schmotzer András* alelnök, az ülés elnöke megköszönte a küldöttek munkáját és bezárta a küldöttközgyűlést.

Kmf.

Mester Gézáné

jegyzőkönyvvezető

Schmotzer András

alelnök, az ülés elnöke.

Hitelesítő:

Balázs István, Palatizt Ferenc

Új belépők:

Kiss Kálmán e.felsőf. – Pest megyei Magánerdő HCs; *Benczédi Ferenc* e.felsőf. – Gödöllői HCs; *Novográdecz Péter* em., *Prosenyák László* et., *Réffy József* e.felsőf. – Zalaegerszegi HCs; *Mayer Szilárd* e.felsőf. – Tamási HCs; *Fenyvesi Csaba* – Baranya megyei HCs; *Szabó Gergely* em.; *Veszprém HM HCs; Péter Ferencné* – Baja.

Korek Károlyné (1939–2006)

2006. október 20-én tragikus körülmények következtében elhunyt Korek Károlyné, született Novotny Mlynárcsik Mária okleveles erdőmérnök. 1939-ben született Kassán. Édesapja szintén erdőmérnök volt.

A II. világháborút követő magyarellenesei cselekmények következtében 1946-ban települtek át Miskolcra. Édesapja korai halála miatt az általános iskola befejezése után 1954-től munkát vállalt a Keletbükki Állami Erdőgazdaságnál.

Középiskolai és egyetemi tanulmányait munkavégzés mellett esti, illetve levelező tagozaton végezte. 1968. évben szerzett erdőmérnöki oklevelet.

1968. évtől a Borsod megyei Tervező Vállalatnál (Borsodterv) dolgozott mélyépítő tervezőként, ahol Észak-Magyarország térségében út, járda, közmű és zöldövezeti terveket készített.

1987. évtől a Miskolci Mezőgazdasági Szakmunkásképző Iskolában erdőművelő-fakitermelő szakmunkások elméleti oktatását végezte 1994. évi nyugdíjazásáig.

Szorosan vett szakmai munkája mellett részt vett az Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály munkájában. Erdei iskolai, Madarak és Fák Napja rendezvényeken aktív résztvevő volt.

Szakmai munkája mellett a Miskolci Fügedi Márta Népművészeti Egyesület, majd a Bükkaljai Mesterek Népművészeti Egyesület vezetőségi tagja volt. A népművészet szinte minden ágában alapvető ismereteket, szöveket és hímzésben szakkörvezetői képesítést szerzett, melynek alapján maga köré gyűjtötte az erdészfeleségeket hímző szakkörébe.

2003-ban soproni Erdészeti Múzeumban „Erdésznők készítették” kiállításon gyapjú szötteseivel és Magyarország tájegységeinek hímzéseivel mutatkozott be.

Szakköri tagjai részére évente egyhetes alkotótábort rendezett, ahol a népművészet különböző ágait ismerték meg (szövés, hímzés, csuhézés, szalma, gyékény stb.).

Váratlan, tragikus halála nagyon sok elkezdt és tervezett munkáját szakította meg.

A gyászolók nagy részvéte mellett kísérték utolsó útjára a Miskolci Mindszenti temetőbeli nyughelyére.

Eltávozott, de emléke munkájában, többek között három történelmi egyházi garnitúrájában él tovább.

Nyugodj békében.

Bak Julianna
titkár, OEE Miskolci HCS

Hedl András (1920–2007)

Erdésztechnikus, 87 éves korában, 2007. február 10-én váratlanul elhunyt. A hír megdöbbentette a soproni erdészeket, erdészársadalmat, mert egy erdészlegenda távozott az örök vadászmezőkre.

Sopronban született, és mindvégig hű maradt a soproni hegyvidéki erdőkhöz.

Erdészkedésének kezdetén még Sopron város tulajdonát képezték ezek az erdők. 1939 elején még reménykedtek, hogy nem lesz háború. Mivel nem így történt, így szakvizsgáját már katonaként szerezte meg. Igazi és tartós erdészeti munkáját a hadifogságból való hazatérése után, 1946 májusában kezdi meg, kerületvezető erdészként a Brennborg Hidegvízvölgyi védkerületben.

Szakvizsgája mellé megszerzi 1957-ben erdésztechnikus oklevelét. Nem sok idő kellett ahhoz, hogy felettesei felfigyeljenek szorgalmára, szakmai munkájára, aminek alapján kiemelték az erdészeti fahasználati műszaki vezetőjének. Ezt a munkakört 28 évben keresztül nagy szorgalommal, szakmai tudása legjavát adva látta el.

András szorgalma, munkássága, emberi tartása, kapcsolatai, főnök, munkatárs és fizikai munkás, munkatárs megbecsülése példadértékű és példakép lehetett.

Senki nem ismerte úgy a Hegyvidéki Erdészeti területét, a természetes újulatot, a felújítógázásokhoz való viszonyt, a visszatérés szükségét, mint Ő, az erdész. Sokat dolgozott, és soha nem panaszkodott, tudta, hogy a feladatokat nehézségeit is neki kell megoldani.

Életének és családjának legnagyobb tragédiát jelentette, amikor kislányát, Bauerné Hedl Teréz erdésztechnikus fiatalon súlyos betegség következtében elvesztette.

Társadalmi munkájára jellemző volt, hogy a soproni erdészeti intézmények által kért feladatot, aktív és nyugdíjas korában önzetlenül elfogadta és tisztességgel elvégezte.

Az 1950-es évektől tagja volt az erdészeti egyesületnek, előfizetője annak lapjának. Alapítói tagja a Soproni Erdész és Faiparos Diákok Baráti körének.

Munkásságát számos kitüntetés fémjelzi: Bedő Albert emlékérem, Ember az erdőért emlékérem, Sopron Városért díj és még sok más. 2007. február 16-án kísértük nagy részvét mellett utolsó útjára a Soproni Evangélikus temetőben. Hedl Andrást a soproni erdők legendáját nem felejtjük. Ő is az erdő fája volt! Nyugodjék békében!

Németh Ferenc

Krumpek Tamás (1922–2007)

Nincs szomorúbb, mint az utolsó búcsúzás. Tamás érzékeny lelkét magához hívta a teremtet. Szomorú történelmi időszakban volt fiatal. Átélt a II. világháború borzalmait. Átvészelte a háború utáni megtorlásokot.

Nem hajtották el kényszmunkára, nem telepítették ki stb. Már felsőhajtott, hogy nyugodt körülmények közt kezdhet majd dolgozni. Sajnos neki sem kegyelmeztek teljesen. Elvették kis vagyonkájukat, házukat. Pincében lakott nagyanyjával. Mikor megindulhatott a békés élet, az erdőbe ment dolgozni. Az erdő volt első és utolsó munkahelye. Szorgalmára, becsületességére felfigyeltek, és felvételt nyert az erdész szakiskolába Ikerváron. Még élő tanára dr. Kondor

Antal tanár úr. Az iskola elvégzése után 1950-ben a Bükk-hegységbe helyezték kötelező gyakorlatra. Sokat mesélt az ottani erdőről, a Csanyik-völgyről, emberekről. Felettesei megkedvelték, állást ajánlottak neki. Nem fogadta el, hazavágyott falujába, Páribá, a Tolna megyei dombokra. Nagy szorgalommal kezdett el dolgozni. Rövidesen főerdésszé kinevezést kapott. Nem volt rangra vágyó. Igazi beosztása, amit szeretett, a kerületvezetői volt a „Cserepesi kerületben”. Akóvölgy, Határvölgy, Szentképesfa és környéke volt igazi otthona. Közben házat épített, elhagyhatta a pincét, ahova az akkori hatalom kényszerítette. Példát mutatott, hogy nem szabad feladni, küzdeni, dolgozni, élni, akarni kell. Munkahelyén, lakásában, szülőjében példás rendet, tisztaságot tartott. Ha jöttek a minisztériumból ellenőrizni, minden esetben dicséretben részesítették.

Többszörös kiváló dolgozó volt, számtalan jutalmat, dicséretet kapott. Büszke volt arra, hogy Rakonczay Zoltán is dicséretben részesítette erdőfésítéseiről. Életében több mint 360 ezer m³ fakitermelést hajtott végre és 600 ha erdőfésítést. Hihetetlenül fanatikusnak szerezte az erdőt, melyet védett, óvott. A 70-es években kerületében ki akartak termelni egy fiatal „KST” erdőt, „VF” célra. Ahol csak lehetett, tiltakozott. Kérvényt írt az igazgatónak, melyben Radnóti is idézte: „Nem tudhatom, másnak e tájék mit jelent.” Végül győzött Tamás, jóváhagyták kérését, megmaradt az erdőfészt. Ilyen bátran, szenvedélyesen senki nem tudott és nem mert küzdeni az erdőért, mint ő. Nemcsak az erdőért küzdött. Munkatársait, munkásait is védte. Az akkori normarendszerek idején előfordult, hogy a munkások a legnagyobb igyekeztük ellenére sem tudtak megfelelő teljesítményt elérni. Addig nem ment ki az irodából, míg új bért nem állapítottak meg az erdőfésztet. Adminisztratív munkáját hibátlanul, precízen végezte. Nem ismert munkaidőt, azt szokta mondani, hogy erdésznek lenni nem foglalkozás, hanem élethivatás. Szerette faluját, az embereket, a szőlészetet. Ő volt az első a faluban, aki új szőlőfajtákat honosított meg. Néha előfordult, hogy szórakozott, szerette a magyar nótát, a cigányzenét, ezt is művelten, kulturáltan. Fülemben cseng évtizedek elteltével is egy szomorú nóta, melyet énekelt. „Piros rózsa, fehér rózsa, csak egy szál is jut-e majd a koporsómról?” Elérkezett az idő, január 25-én virágokat, koszorúkat helyeztünk sírjára. Így tudtuk teljesíteni vágyát, emlékét megőrizni, tiszta lelkét, emberségét szívünkbe zárnunk, mely oly tisztán ragyog, mint szolgálati fegyvere, melyet évtizedek múlva nyugdíjazásakor leadott, olyan volt, mintha akkor vették volna ki a kirakatból.

Köszönjük Tamás, amit az erdőért, a faluért, az emberekért tettél! Köszönjük feleségnek, Jucinak, aki biztosította a családi hátteret, sok munkát átvállalt, hogy Te az erdőnek élj.

Nyugodj békében!

Petz Ádám
ny. ker. vez. erdész

NYÍRERDŐ erdei futóverseny

Idén is sokan futottak a Nagyerdőben

Fekete György, műszaki vezérigazgató-helyettes átadja a díjakat

Gyerekek, felnőttek, fiatalok, idősök – mintegy ötszázan vettek részt vasárnap délelőtt a jubileumi, tizedik Nyírerdő erdei futóversenyen. Szerencsére az időjárás is a kegyeibe fogadta a versenyt, hiszen kellemes, napsütéses idő várta a sport szerelmeseit. A megyeszékhelyen élők mellett, sokan érkeztek például Bodaszőlőről vagy Hajdúböszörményből, de a többi között budapesti, szolnoki, nyíregyházi, baktalórántházi, pécsi és egri sportolók is rajthoz álltak valamelyik távon a debreceni Nagyerdőben. A szervezők (a Nyírerdő Nyírségi Erdészeti Zrt., a Hajdú-Bihar Megyei Atlétikai Szövetség és a Bihari Atlétabírók Sportegyesülete) célja volt, hogy mindenki figyelmét felhívják az egészséges életmódra, a

környezettudatos magatartásra, az erdők védelmére. Emellett a közelgő ünnepre gondolva, a résztvevők ezen a módon is tisztelgettek az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emléke előtt. A rendezvényen *Jubász Lajos*, a Nyírerdő Zrt. Debreceni Erdészeti igazgatója hangsúlyozta: az elmúlt évtizedben közel négyezren vettek részt a Nyírerdő futóversenyeken.

A viadal debreceni városi mezei bajnokság is volt. A legnépszerűbb versenyszámnak a Nyírerdő-futás bizonyult: több mint 230-an futották le a stílszerűen 2007 méteres távot. A fiatalok serdülő, ifjúsági és junior kategóriában 1500, 2500 és 5000 méteren mérték össze tudásukat. A felnőttek öt- és tíz kilométeres távon állhattak rajthoz, a férfiak 10 000 méteres távja

együttal Aradi János emléktárgy is volt. (Az 1983-ban elhunyt sportember versenyzőként 800 és 1500 méteres versenyeken ért el kiváló eredményeket, edzőként pedig sok válogatott közép- és hosszútávútlétát nevelt. *Aradi János* a Hajdú-Bihar Megyei Atlétikai Szövetség elnökeként is sokat tett a sportágért.) Az emléktárgyat *Soós Dániel*, a Budapesti Honvéd versenyzője nyerte.

A viadalon különdíjat kapott a legidősebb induló, a 75 éves *Novák Ferenc*, aki egyébként mindegyik Nyírerdő-versenyen részt vett. Emellett számtalan ajándékot, játékot és sportszert is kisorsoltak a szervezők, ezeket a Nyírerdő Zrt. ajánlotta fel.

Kép és szöveg: **Vereb István**

Az agy nem látja a zsírszövetet

Egerekben végzett kísérlettel igazolták, hogy a nagy zsírtartalmú étrend hatására az agy érzéketlenné válik az étvágy-csökkentő hormonokkal szemben. A zsírszövetek egerekben és emberben egyaránt a leptin nevű hormont termelik, amely a hipotalamuszban részt vesz az étvágy szabályozásában. A zsírmennyiség növekedésével a leptinszint is nő, amelynek hatására normál esetben az étvágy csökken. A leptin adagolása azonban nem bizonyult teljes megoldásnak a túlsúly kezelésére. Ennek okára derült most fény: az agy egy idő után érzéketlenné válik a túlzott leptinmennyiséggel szemben. A túlsúly problémájára olyan gyógyszer kifejlesztése le-

het a megoldás, amely helyreállítja az agy leptinre adott válaszkészségét.

(Élet és Tudomány)

Nemzetközi bioüzemanyag-piac

Brazília, az Egyesült Államok és az Európai Bizottság egy közös kezdeményezést indított útjára, amelyhez India és a Dél-Afrikai Köztársaság is csatlakozott. Az akció célja a fosszilis üzemanyag valódi alternatíváját is jelentő bioüzemanyag nemzetközi piacának kialakítása. A Nemzetközi Bioüzemanyag Fórum segítségével a mezőgazdasági termelésre alkalmas fejlődő országok akár elsődleges energiaellátókká léphetnek elő.

A világ etanolpiacának megközelítőleg 75 százalékát uraló Brazília és az

Egyesült Államok mellett néhány újabb szereplőnek, Kínának, Indiának és Dél-Amerikának is megvan a lehetősége saját bioüzemanyag kialakításához. Egy nemrégiben napvilágot látott vizsgálat szerint Brazília önmagában is képes arra, hogy az elkövetkező két évtizedben etanollal helyettesítse a világ kőolajigényének tíz százalékát! Ennek hátterében az áll, hogy az ország – a legnagyobb brazil állami olajvállalat, a Petrobras közreműködésével – mintegy tizenötszörösére növelheti a cukornád eredetű etanol termelését. Brazília sikerének hátterében 2003 óta a hibrid járművek tömegtermelése áll. Ezek az autók vagy tiszta etanolt, vagy 1:5 arányban etanol/benzin keveréket használnak, s számuk országosan mára megközelíti a 2,6 milliót.

(www.greenfo.hu alapján
Élet és Tudomány)

Erdész-vadász szakma kiváló tanulója verseny

Háromnapos országos viadalon, a szakma kiváló tanulója versenyen mérték össze tudásukat a vadász-vadtenyésztő és az erdészeti szakmunkás-tanulók 2007. április 16-18. között Mátészalkán. A vadász-vadtenyésztők megmérettetésén Eger, Elek, Csongrád és Szőcsénypuszta szakintézményeinek 15 tanulója vett részt, az erdészeti szakmunkásokat képző iskolák közül pedig a szőcsénypusztai és az ásothalmi képviseltette magát, összesen 12 fiatallal.

Fekete Lajos, a versenynek helyet adó mátészalkai Baross László Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakiskola igazgatója elmondta: itt nyolc éve képeznek vadászokat, de jelenleg nincs végzős osztálya az intézménynek. Tavaly szeptemberben indították el a kétéves erdésztechnikus-képzést is, de másodévesek híján tőlük sem indulhatott senki a versenyen. *Pataki Tamás*, az FVM Vidékfejlesztési Képzési és Szaktanácsadási Intézetének főigazgatója az ilyen versenyek fontosságát abban látja, hogy – a vizsgákkal szemben – ezeken a mindennapi életben is előforduló feladatokkal találkozhatnak a fiatalok. Emellett szerinte az ilyen rendezvényeken a kapcsolatrendszerek bővítése mellett, lehetőség van a képző iskolák és a szakma képviselőinek találkozására is.

Fakitermelési versenyeket 1962 óta rendeznek Magyarországon, de ilyen típusú rendezvénynek először adott otthont Szabolcs-Szatmár-Bereg megye. Az elméleti vizsgák helyszíne Mátészalka volt, a gyakorlati feladatokat a vadászstanulók Napkoron, az erdészstanulók pedig a – rendezvény lebonyolításában nagy szerepet vállaló – NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt. Bak-

talórántházi Erdészetében teljesítették. A feladatok között egyaránt szerepelt fadöntés, gallyazás, valamint kombinált és lánckímélő darabolás. Emellett a motorfűrész-szerelésben, és a faanyagmozgatásban is bizonyítaniuk kellett a résztvevőknek. A végrehajtást szakmai zsűri kísérte figyelemmel, ennek tagja volt *Bíró Imre*, a Baktalórántházi Erdészet igazgatója, illetve *Száva Tamás* igazgatóhelyettes is.

Az erdészstanulók közül legeredményesebben *Fodor Kálmán*, a Bedő Albert Középiskola, Erdészeti Szakiskola és Kollégium tanulója szerepelt: ő nemcsak különféle ajándékokkal gazdagodott, de ezzel a teljesítménnyel kiérdemelte szakmunkás-bizonyítványát is. Fodor Kálmánon kívül további négy fiatal ért el olyan eredményt, melynek nyomán ők is hamarosan kézhez vehetik szakmunkásbizonyítványukat.

Akácok Natura 2000 területen?

Magyarországon ma több akácerdő és ültetvény van, mint Európa többi országában összesen, s most újabb akác-fák és más, nem őshonos fafajok telepítését támogatná a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium, ráadásul a természeti értékek megőrzésére kijelölt Natura 2000 területeken is. Holott hazánk 1992-ben a Riói Egyezmény Biológiai Sokféleség Megőrzéséről szóló

direktívájának aláírásával vállalta, hogy visszaszorítja a tájidegen, invazív fajokat, s a megtisztított részen helyreállítja a természetközeli társulásokat. Az akác szinte kiirthatatlan, az egyik legagresszívabb fafaj, könnyen áttekered a szomszédos élőhelyekre, kiszorítva onnan az őshonos növényzetet és állatvilágot.

(Élet és Tudomány)

Szakszervezeti látogatás

Az erdészeti ágazatban dolgozó mintegy 6000 ember 65%-a szakszervezeti tag – erről *Herczeg Miklós*, az Erdészeti és Faipari Dolgozók Szakszervezetének főtitkára beszélt szerdán, Nyíregyházán a NYÍRERDŐ Zrt.-nél tett látogatása alkalmával. Kijelentette: ez jóval meghaladja az országos átlagot: jelenleg ugyanis csak minden harmadik dolgozó tagja valamilyen ágazati szervezetnek. A Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar állami er-

deit kezelő NYÍRERDŐ Zrt.-nél 170 szakszervezeti tag van, vagyis minden második munkavállaló tagja az érdekvédelmi szövetségnek. Herczeg Miklós szólt arról, hogy tárgyalások folynak az érvényben levő ágazati kollektív szerződés megújításáról. A főtitkár szerint néhány hónapon belül korszerű, az európai uniós elvárásoknak megfelelő kollektív szerződés léphet életbe, amelyre „ráépülhetnek” a helyi szerződések.

2007 – Az év madara a mezei veréb

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület először 1979-ben hirdette meg az év madara programot. Ebben az esztendőben a mezei verébre kívánják felhívni a figyelmet.

Hazánkban a verébfélék családjának a mezei verében kívül további két faja ismert. A család legismertebb és a leggyakoribb faja a házi veréb. Városainkban, kisebb településeken is mindenütt megtalálható. A legritkább verébfélénk a havasi pinty, amely Eurázsia kőgörgetes hegyoldalain él. A mezei veréb Eurázsiai elterjedésű faj. Európában szinte mindenütt előfordul, a legészakibb részeket kivéve. Ahol gabonát termesztnek, ott biztosan megtalálható. A házi verébből hasonlóan Földünkön több helyre betelepítették. Hazánkban gyakori madár, a szakemberek mintegy 2 millió párra becsülik állományát. Költőterületén állandó madár.

Hazai verebeink zömök természetű, barnás tollazatú madarak. A mezei veréb kisebb és karcsúbb, mint a közismertebb házi veréb. A fejtető csokoládébarna, a fej és a nyakoldal fehér foltját kerek, fekete folt díszíti. A barna fejtető és a mintás hát között keskeny fehér nyakörvszerű rajzolat található. A barna hátoldal fekete csíkokkal díszített. A rövid, fekete magevő csőr alatt keskeny, fekete torokfolt található. A hímek és tojók tollazata azonos színű.

Egész évben kisebb-nagyobb csapatokban éli életét, sőt jellemző módon laza telepekben költ. Viselkedése óvatossabb, mint a házi verébé. Életmódjára jellemző, hogy előszeretettel tartózkodik bokrok, fák takarásában. Lehetőleg ilyen búvóhelyek közelében igyekezik táplálkozni. Bármilyen gyanús jelle a bokrok sűrűjének biztonságot adó helyére menekülnek. Egyik legfőbb ellensége a karvaly, amely még a sűrűbb helyeken is képes üldözni áldozatát.

Télen gyakran pintyekkel, sármányokkal, tengelicekkel, egyéb magevő madarakkal vegyes csapatokban táplálkozik meghagyott tarlókon, árokpartokon.

Hazánkban igen gyakori fészkelő, szinte minden élőhelyen előfordul, a zárt erdőterületek és a nagyobb városok kivételével. Magányosan vagy kisebb-nagyobb csoportokban fészkel. Az emberhez kevésbé kötődik, nem ragaszkodik annyira az emberi települé-

sek közelségéhez és az épületekhez sem, mint a házi veréb, bár ott is megtelepszik. Művelt területek vagy települések közelében, helyenként a házi verébből hasonlóan házak körül és kertekben fészkel. Odúlakó. Zárt, kívül rendetlennek tűnő fészkeknek az elhelyezéséhez különféle mélyedéseket szemel ki. Természetes vagy mesterséges odúban, épületek réseiben, zugaiban költ a leginkább. A cinegék számára kihelyezett mesterséges fészkekodút rendszerint elfoglalja. Ezt, ha szüksé-

ges, fajtársaival összeállva, közös erővel szerzik meg. Jó idő esetén már március végén, legkésőbb április második felében kezd a költéshez. Fészkelja általában 5-6 fehéres alapon szürkés, barnás foltokkal tarkított tojásból áll. A fiókák két hét alatt kelnek ki. A csupaszon és vakon kikelő fészkelakó fiókákat a szülők eleinte folyamatosan óvják, melegenetik. Aránytalanul nagy, sárgás csőrük segíti a szülőket a táplálásukban. Rovartáplálékuk hatására rohamosan fejlődnek, a fiatalok 13-14 nap után hagyják el a fészket. Évente általában kétszer, elvétve háromszor is költethet.

Táplálkozását vizsgálva megállapították a kutatók, hogy az összes táplálék 78 %-a növényi, míg 22 %-a állati eredetű volt. A növényi táplálék 29 faj terméséből, az állati táplálék 18 fajból tevődött össze. A vizsgálatok során kiderült, hogy a mezei veréb február végétől szeptember közepéig fogyaszt rovarokat. Április végétől augusztusig táplálékának túlnyomó részét a rovarok adják. Rovartápláléka a mezőgazdasági területek, rétek, kertek rovarvilágából kerül ki. A fákról összeszedi a hernyókat, a fiatal hajtások végéről a tömegesen előforduló levéltetveket. Cserebogár-rajzáskor ez a fő rovarápláléka. Leveri a repülő bogarat, majd a földön fogyasztja azt el. Általában a rosszul repülő

rovarokat tudja könnyebben zsákmányul ejteni, így gabonafutrinkákat, hangyákat és egyenesszárnnyúakat. Több rovarot eszik, mint a házi veréb.

Hazánkban a múlt század első felében mind a két verébfajt mezőgazdasági kártevőnek tartották, ennek megfelelően rendszeresen irtották. Többezres csapataik érzékeny károkat okoztak az érő gabonában, de a gyümölcsösökben is. Bár meg kell jegyezni, hogy a két verébfaj közül a mezei veréb lényegesen kevesebb kárt okozott. Napjainkban a 13/2001.

(V.9.) KÖM rendelet hatására hazánkban védett, eszmei értéke 10 ezer forint. Hazai állománya stabilnak nevezhető. Az intenzív mezőgazdálkodás, a fokozott vegyszerhasználat, a veszteségmentes termény-betakarítás, a fészkelő és táplálkozó területeinek a csökkenésével magyarázható, hogy Nyugat-Európa számos országában jelentősen szűkült a faj élettere és táplálékbazisa. Angliában a korábbi mennyiség 3 %-a maradt fenn.

Mit is tehetünk az év madaráért? Élőhelyei közelében, mezőgazdasági területek menti fasorokban, facsoportokban, erdőfoltokban, parkokban és kertekben mesterséges, „B” típusú fészkek odúk kihelyezésével fészkelési gondjain segíthetünk, hiszen könnyen telepíthető. Eközben a verebek mellett nagy valószínűséggel cinegék is elfoglalhatják az odúk egy részét. A mezőgazdasági területek mentén erdősavók, bokrosok telepítésével, a kertekben cserjék ültetésével az év madara mellett számos más madárfajnak is segíthetünk. A mezőgazdák néhány felmagzott tarló részlet meghagyásával elősegíthetik a verebek mellett számátalan más magevő madárfaj egyedének az áttelelését. Kertekben madáritatók, macskamentes téli madáretetők rendszeres működtetésével is sokat segíthetünk a madarakon.

Bár hazai állománya jelentősnek mondható, de a riasztó nyugat-európai adatok hatására választotta az év madarává az MME a mezei verebet abból a megfontolásból, hogy a csökkenést sokkal könnyebb megelőzni, mint visszafordítani. A figyelemfelkeltés végső célja, hogy hazánkban a mezei veréb – amely az egyik leggyakoribb madár – ne jusson a nyugat-európai verebek sorsára.

Andrési Pál

Fotó: Dr. Molnár Gyula